

Riksdagens protokoll

2010/11:78

Tisdagen den 29 mars

Kl. 13.00 – 16.00
18.00 – 21.48

Protokoll
2010/11:78

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 24 och 25 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Ärade ledamöter! Europeiska rådet möttes i slutet av förra veckan för att diskutera händelseutvecklingen i Libyen och Japan samt för att diskutera den ekonomiska situationen inom Europeiska unionen.

Vi kunde enas om ett omfattande ekonomiskt paket, som är resultatet av ett arbete som pågått under en längre tid, ett paket som gjordes än mer aktuellt mot bakgrund av den politiska och ekonomiska kris i Portugal som fördjupades under toppmötet.

Vi diskuterade också den kraftiga jordbävningen och efterföljande tsunamin, som fått katastrofala och ofattbara följder i Japan, samt vilka lärdomar Europa kan dra vad gäller säkerheten vid våra kärnkraftverk.

Slutligen behandlades situationen i Libyen och de försök som nu görs för att skydda civilbefolkningen mot överste Khadaffis styrkor i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution.

Herr talman! Toppmötet kunde enas om ett omfattande ekonomiskt paket som dels syftar till att hjälpa medlemsländer i en ekonomisk nödsituation, dels är avsedd att stärka den ekonomiska styrningen på medellång sikt. I detta paket ingår den så kallade europeiska terminen vars främsta syfte är att samordna och sammanbinda medlemsländernas rapportering vad avser makroekonomisk stabilitet och ekonomiska reformer. Rapporteringen länkas dessutom till de nationella budgetprocesserna.

I diskussionen underströk jag vikten av fortsatt budgetkonsolidering i EU:s medlemsländer. Jag framhöll också det brev som jag tillsammans med åtta av mina kolleger skrivit till Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy och till kommissionens ordförande José Manuel Barroso om vikten av olika tillväxtskapande åtgärder inom EU. Detta brev gör nu tydliga avtryck i de antagna slutsatserna, bland annat vad gäller den inre marknaden och betydelsen av att den fullbordas.

Vi bekräftade också rådets position vad gäller kommissionens sex lagstiftningsförslag om förbättrad ekonomisk styrning, som utarbetats i Ekofin. Dessa blir nu föremål för förhandlingar med Europaparlamentet för att sedan förhoppningsvis kunna antas i juni.

Jag underströk vid mötet att Sverige fortsatt anser att lönebildningsfrågor till fullo är en nationell kompetens och framhöll vikten av respekt

för arbetsmarknadens parter självständighet. Kommissionens lagstiftningsförslag kan inte rubba detta förhållande. Samtidigt pekade jag på vikten av att medlemsländers olika lönebildningsmodeller inte får missbrukas så att de leder till social dumpning.

Som en tredje ekonomisk komponent i paketet fattades beslut om den tillfälliga och den permanenta krismekanismen. Tyskland fick här igenom en justering av inbetalningen till den permanenta mekanismen, den så kallade ESM:en, så att den blir mer gradvis. Toppmötet beslutade också om en ändring av artikel 136 i fördraget i enlighet med det beslut utkast som Europeiska rådet enades om i december, detta för att även i fördraget bana väg för inrättandet av ESM.

Slutligen, som en fjärde ekonomisk komponent, antogs den omdiskuterade pakten för Europa, som nu döpts om till Euro plus-pakten. Förutom Sverige avstod också Storbritannien, Ungern och Tjeckien från att ansluta sig till pakten vid toppmötet.

Herr talman! Det är en stor katastrof och sorg som har drabbat Japan, först genom jordbävningen och tsunamin, sedan genom haveriet vid kärnkraftverket i Fukushima. Toppmötet uttryckte EU:s beredskap att stödja och hjälpa Japan och det japanska folket. Vi diskuterade också säkerheten vid europeiska kärnkraftverk för att dra de rätta lärdomarna av det som inträffat i Japan. Stresstester kommer att genomföras och resultaten av dessa att publiceras. De första resultaten av stresstesterna kommer att analyseras av stats- och regeringscheferna före slutet av 2011. EU kommer att ställa krav på att liknande stresstester genomförs i EU:s grannländer både vad gäller existerande och planerade anläggningar.

Herr talman! Vi följer nu alla den dramatiska händelseutvecklingen i Libyen, och vår oro blandas med förhoppning. Vi kan alla förstå den frihetslängtan som finns hos det libyska folket efter år av förtryck. Många frågor väcks om hur vi i Sverige kan stödja en utveckling mot fred, demokrati och öppenhet. Samtidigt finns ett överhängande hot att drömmen om frihet släcks och att våldets mardröm till slut triumferar då en alltmer desperat och brutal Khadaffiregim gör sitt yttersta för att slå tillbaka mot rebellerna.

Sverige ska ta sitt ansvar för fred och säkerhet när våra medmänniskor hotas, när FN beslutar att ingripa och när vi har förmåga att göra det. Jag har redan från början markerat vikten av humanitära insatser – jag ska återkomma till det. Jag har också varit tydlig med att det behövs ett FN-beslut för en militär svensk insats och att det finns en utpekad ledning för en sådan insats samt en förfrågan om behovet av svenskt deltagande. Detta kom nu på morgonen slutgiltigt på plats.

Förenta nationerna har i sin säkerhetsresolution 1973 uppmanat sina medlemsstater att bistå med alla nödvändiga medel när det gäller att skydda civila i Libyen och att inrätta och upprätthålla en flygförbudszon över Libyen. Detta beslut har starkt stöd i regionen och internationellt liksom i Europeiska rådet.

I söndags beslutade Nato att ta över hela den militära operationen i Libyen under FN:s säkerhetsrådsresolution, och i dag på morgonen inkom en formell förfrågan från Natos generalsekreterare som välkomnar ett svenskt bidrag. Det är nu en fråga för Sverige att gå från ord till handling och göra vad vi kan för att främja internationell fred och säkerhet.

Regeringen har därför i dag vid ett extra regeringssammanträde, för en timme sedan, beslutat att föreslå riksdagen att medge att Sverige deltar med JAS Gripen i den internationella militära insatsen under Natos ledning.

Efter överläggningar med oppositionen har vi enats om att begränsa den svenska insatsen till att tillsammans med andra upprätthålla en flygförbudszon över Libyen. Det innebär i realiteten att den svenska insatsen inte kommer att tillåtas medverka i stridsinsatser mot mål på marken.

Det svenska bidraget ska bestå av en väpnad styrka med högst åtta stridsflygplan av typ JAS 39 Gripen, som aktivt deltar i insatsen, ett transportflygplan av typ TP 84 med lufttankningsförmåga samt spanings- och stödresurser. Rotation av flygplan och personal kan komma att ske under insatsens genomförande. Utöver detta kommer stabsofficerare att placeras vid relevanta staber. Det svenska bidraget kommer att uppgå till ca 130 personer och pågå i högst tre månader.

FN-insatsen är mycket viktig för att skydda civilbefolkningen. Samtidigt måste vi komma ihåg att den militära insatsen inte kommer att lösa konflikten i Libyen. En politisk process måste därför inledas så snart som möjligt för att bana väg för fred och en demokratisk utveckling i landet. Det internationella samfundet måste stödja denna process i dag och på lång sikt. EU och Sverige har en viktig roll i detta.

Utrikesminister Carl Bildt deltar i dag i den internationella konferens i London som ska lägga grunden för detta stöd. Han kommer också att medverka i diskussioner om strategin för den militära insatsen.

Att sända svenska kvinnor och män för att skydda civila i ett annat land ska inte göras lättvindigt. Uppdraget är inte riskfritt. Därför är det avgörande att det råder bred uppslutning i riksdagen för att Sverige ska kunna ta detta ansvar. Regeringen välkomnar ett nära samarbete med oppositionen i denna viktiga fråga.

Herr talman! Vid Europeiska rådet uttrycktes också stor oro för den humanitära insatsen och situationen. EU fortsätter att, i samarbete med olika humanitära organisationer, tillhandahålla humanitärt bistånd till alla utsatta. Jag vill påminna om att Sverige även ger ett omfattande humanitärt bistånd till Libyen för att hjälpa dem som drabbats av den pågående konflikten. Genom Sida har Sverige avsatt totalt 50 miljoner kronor i humanitärt stöd till Libyen. Av dessa går 20 miljoner kronor till blyxtappen för att stödja FN:s flyktingorgan UNHCR, FN:s barnfond Unicef och Islamic Relief Sverige. Dessutom bidrar Sverige till de löpande budgetarna för en rad FN-organisationer som är verksamma i och utanför Libyen. Vi är en av de största bidragsgivarna i världen räknat i bistånd per capita. Vårt engagemang på detta område kommer att fortsätta också efter konflikten.

Herr talman! Den demokrativåg som nu sköljer över Nordafrika och Mellanöstern får effekter i land efter land. Detta är en historisk omvälvning som måste bejakas och stödjas. Europeiska rådet uttryckte stor oro för situationen i Syrien, Jemen och Bahrain. Det ökade våldet fördömdes särskilt mot demonstranter, och alla berörda uppmanades till dialog. Vi följer och bevakar fortsatt utvecklingen i dessa länder.

Herr talman! Jag är därmed redo att svara på frågor.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 2 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern så mycket för redogörelsen för toppmötet. Jag kommer att koncentrera mig kring den ekonomiska situationen i Europa. Sedan hoppas jag att vi kommer att ha en diskussion om Libyen, där Urban Ahlin kommer att föra talan.

Det är väldigt mycket som är på gång just nu på den ekonomiska sidan, av förklarliga skäl. Det handlar om den ekonomiska terminen, om europakten, som nu har blivit utökad, och om de sex lagförslagen. Jag beklagar återigen att regeringen inte har velat komma med en samlad redogörelse för regeringens principiella övervägande om de här olika sakerna som är i omlopp. Det är väldigt svårt att sätta dem i ett sammanhang och veta vilket som egentligen är det viktigaste och vad som kommer att hända i slutändan. Jag tror att vi hade tjänat på att ha en sådan här redogörelsediskussion här i kammaren.

Hur som helst är vi övertygade om att det behöver sparas i Europa men att den nationella kompetensen måste gälla. Det vi är absolut mest oroad för är den svenska modellen. Statsministern säger sig hävda denna, men på EU:s toppmöte, enligt källor, har inte statsministern lyft denna fråga om lagförslaget om de makroekonomiska obalanserna och den oro som svensk och europeisk fackföreningsrörelse känner för vad detta kan innebära för den svenska lönebildningen. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på detta.

Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag redogjorde i mitt inlägg på Europeiska rådet för den oro som finns när det gäller svensk lönebildning. Jag nämnde risken för social dumpning. Möjligen får Socialdemokraterna överväga andra källor. Det är alltså precis vad jag uttryckte under sammanträdet. Det ville jag göra därför att jag ville reflektera det som framfördes bland annat av Socialdemokraterna under EU-nämndens möte.

Men jag vill återigen vara tydlig för kammaren att jag inte anser att det finns grund för denna oro. Jag anser att det i Lissabonfördraget finns stadgat en respekt för olika avtalsmodeller när det gäller lönebildning och därmed en rättslig grund för att hävda att vi kan ha en svensk modell, om vi väljer att kalla det så, med avtalsslutande ansvarstagande parter på det sätt som tjänat oss väl.

Jag vill också understryka att det samlade paket vi nu ser är en effekt av lång tids arbete, finanskris och arbete som har skett under och efter den. I varje del har regeringen varit hos EU-nämnden och förankrat sina ståndpunkter i Europeiska rådet och olika relevanta råd som har haft att hantera detta. Det är på det sättet vi arbetar för att göra klart hur svenska positioner ser ut, så i den kritiken har jag svårt att känna igen mig.

Det är dock viktigt att vi ser att mycket av detta görs för att lära av finanskris, för att åtgärda djupgående problem av strukturell karaktär och när det gäller statsfinansiell instabilitet som fortsatt präglar väldigt mycket av Europa. Då räcker det inte att säga att Sverige är välskött och har goda offentliga finanser. Vi måste också medverka till att se till att det blir bättre ordning och konkurrenskraft i andra länder, för deras problem kommer annars att också bli våra. Det är så vi har lärt att våra ekonomier sammanflätade påverkar varandra. Det har varit en utgångspunkt.

Anf. 4 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret, även om det inte gör mig fullständigt lugn.

Det är riktigt att Lissabonfördraget har regler för vad som ska beslutas nationellt och vad som ska vara överstatligt. Men tyvärr har vi råkat ut för bakslag även om detta har varit klart tidigare. Vi pratade om Laval där det blev överklagande, och helt plötsligt bestämde domstolen på ett annat sätt, som vi aldrig hade trott skulle kunna hända. När det handlar om situationen i både Grekland och Irland ställs ju krav på att man går ifrån den nationella lönebildningen och gör på annat sätt.

Därför säger vi att vi är för de sex lagstiftningsförslagen, men vad gäller de makroekonomiska obalanserna måste vi få garantier för att detta aldrig kan påverka svensk lönebildning. Det har statsministern två månader på sig att utfärda.

Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! För mig har det alltid varit så att det var ett gemensamt ansvarstagande, brett partipolitiskt, i Sverige för att föra in Sverige i Europeiska unionen. Det gäller Socialdemokraterna såväl som de borgerliga partierna. Det är naturligtvis viktigt att vi såväl i regeringsställning som i opposition minns detta ansvar och inte förfäktar det sätt att diskutera i EU som ibland syns runt om i Europa, att väl i opposition ikläder man sig någon sorts roll att ständigt beskriva nationella utgångspunkter, att låtsas som att det inte finns någon överstatlig del av samarbetet eller att vi inte ser vinster av att vi bättre koordinerar våra ekonomiska ansträngningar. Det är också att inte begära rättsligt det som redan rättsligt finns. Det är också ett sätt att göda misstanken att inte ens rättsliga dokument som finns ska vi tro på, inte ens det som står i EU:s papper ska vi tro på – denna ständiga misstro, som det naturligtvis finns en publik för och som man därför bör vara lite aktsam med hur man utför och hanterar.

Jag har försvarat den svenska modellen. Jag har gjort det på Europeiska rådet och i andra sammanhang. Jag har angivit att det finns grund för att vi kan behålla den rent rättsligt. Jag kan tillägga att just när det gäller kommissionens lagstiftningspaket är det enkom inriktat på eurozonens länder, där Sverige inte deltar, och det talas om att eventuellt utfärda rekommendationer – rekommendationer av ett slag som vi har jobbat med över ett decennium i olika former av processer, rekommendationer som har den karaktären att man råder Sverige till olika saker, som vi i många fall dessutom sedan inte har följt. Det kan man ha synpunkter på, men det får vi ta i den inrikespolitiska debatten.

Jag menar att detta inte kan förstås med mindre än att det är djupgående strukturella och ekonomiska problem i Europa och att det gemensamma valutaområdet har skapat en försäkran om att inte fortgående misskötsel äventyrar stabiliteten för hela euroområdet. Men det är också bra för Sverige, vill jag understryka, och för att ekonomi och stabilitet ska bli bättre i andra länder. Vi är inte ensamma. Vi är snabbt påverkade av ekonomisk oro i vår omvärld, och där är EU det bästa skyddsmedlet för att stå emot.

Prot. 2010/11:78

29 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 6 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Den humanitära situationen är mycket oroande. Det är brist på sjukvård, och det kan uppstå epidemier i flyktingläger liksom brist på vatten. Min fråga är: Hur ställer sig resten av EU till humanitära insatser i Libyen?

Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Låt mig säga att denna gång, precis som vid andra tillfällen, finns det en risk i världen att när det diskuteras militära insatser glöms annat bort. Det finns en särskild form av upphetsning i världen inom politiken när vi talar om militära insatser. Jag har alltid haft uppfattningen att man då ska kyla ned sig lite grann och minnas att det oftast är väldigt svårt att i krigets form åstadkomma det man vill. Det finns många exempel på att det har varit lätt att starta krig men väldigt svårt att få slut på dem.

Det ska naturligtvis också vägas mot precis detta stora humanitära behov som redan finns och som kommer att växa ytterligare. Många människor flyr, och många människor saknar tillgång till i princip allt – färskvatten, vård och mat.

Sverige bör dessutom vara stolt över det vi är riktigt bra på, nämligen att vi är stora finansiärer av humanitära insatser i FN-systemet och i andra sammanhang. Det har vi varit länge, och därför har vi en stor kunskap och en uppbyggd erfarenhet kring detta som nu är efterfrågat och behövs.

Därför har jag i varje inlägg i Europeiska rådet ständigt återkommit till att vi mer måste diskutera de humanitära insatserna. Jag tror att rösterna kommer att växa allteftersom, i insikt om att det rent mänskliga vi ser i Libyen och i andra delar av Nordafrika är väl så viktigt att möta och göra någonting åt och för att finnas till stöd, för att säkra en bättre utveckling i Nordafrika.

Anf. 8 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Tack, statsministern, för informationen!

Kärnkraftsolyckan i Japan har gett oss en plågsam påminnelse om kärnkraftens säkerhetsproblematik. Vi har nu sett att man runt om i världen, och även inom EU, diskuterar vilka slutsatser detta ska ge för vår kärnkraft och kärnkraftens framtid. Många åtgärder har diskuterats inom EU, bland annat att tillfälligt stänga ned kärnkraftsreaktorer i väntan på en säkerhetsgenomgång. Man har också diskuterat att genomföra stress-tester.

Min fråga till statsministern är: Vilka åtgärder planerar regeringen att vidta i Sverige för att garantera kärnkraftens säkerhet framgent?

Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi får vara lite noggranna med hur, så att säga, kompetenssnitten ser ut här. EU är mycket tydligt med sin respekt inför att varje enskilt medlemsland självt sätter samman sin energimix. Det handlar alltså om huruvida man väljer att ha kärnkraft eller andra delar för sin energiproduktion. Det får vart och ett av EU:s medlemsländer självt bestämma. Ni bör också notera att man har dragit olika slutsatser. I Europa finns de med mycket stor kärnkraftsanvändning, till exempel

Frankrike, men det finns också de som helt saknar detta, till exempel Österrike.

Det EU gemensamt har diskuterat är just detta med så kallade stresstester och den del av säkerhetsarbetet som sker på europeisk grund. Men vi bör också komma ihåg att väldigt mycket av detta sker internationellt, inom ramen för IAEA, och att vi därtill har nationella säkerhetsuppföljningar. Alla dessa har fungerat och verkat över en längre tid med utgångspunkten att vi ständigt ska lära av det vi vet, nämligen att det finns säkerhetsrisker förknippade med kärnkraft, varhelst i världen den än uppträder. Det måste naturligtvis vara vår slutsats även nu.

Stresstesterna ska utformas på så sätt att man teoretiskt beräknar en lång rad möjliga händelser, inklusive jordbävningar, elavbrott och terroristangrepp, och sedan redovisar hur alla de enskilda kärnkraftsaggregaten – jag tror att vi har över 140 aggregat bara inom Europeiska unionen – påverkas av detta. Europeiska rådet var tydligt med att slutsatserna därefter ska publiceras.

Vi fick också med en skrivning – den är inte minst viktig för en del av våra grannländer – om att det också bör gälla EU:s grannskap. Det finns ju projekteringar som vi känner till, bland annat i Vitryssland och i Kaliningrad, som handlar om att bygga ny kärnkraft.

Sverige står fast vid sin energiöverenskommelse därför att den i grunden skapar en mix där vi själva kan bestämma och där vi själva kan utverka också andra ben, framför allt det förnybara, för att sätta en parentes kring den svenska kärnkraften. Men man ska också komma ihåg att kärnkraft bidrar till att trycka tillbaka fossilbränsleberoende, som finns i Sverige men än mer i andra länder.

Anf. 10 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Europeiska rådet har uttalat en önskan om att stresstester ska genomföras, men dessa är frivilliga. Därför tror jag att det är många som undrar om den svenska regeringen anser att vi ska göra den här formen av stresstester.

Ett flertal länder, bland annat Tyskland, Frankrike och Spanien, har också sagt att de här stresstesterna ska få avgöra kärnkraftsreaktorernas framtid. Om man inte klarar det här stresstestet innebär det alltså att kärnkraftsreaktorerna inte bedöms säkra och att de därmed ska avvecklas. Vad ger den svenska regeringen för besked? Hur kommer man att hantera slutsatserna av ett stresstest? Kommer det att avgöra, så att säga, de svenska kärnkraftsreaktorernas framtid?

Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Skrivningen är ju på det sättet att det sägs att de nationella säkerhetsorganen nu ska förbereda stresstester i de olika medlemsländerna. Jag tror att det med det underförstått menas att samtliga medlemsländer ska utföra detta. Dessutom utsträcker Europeiska rådet detta till närområdet utan att vi egentligen har möjlighet att göra något annat än att rekommendera.

Jag vill understryka att säkerhetsarbete och säkerhetstänkande kring kärnkraften inte föddes i och med det som nu hände i Fukushima. Vi ska inte framställa det som att vi *nu* ska börja fundera på huruvida vi har tillräckligt säkerhetstänkande kring svensk kärnkraft. Vi har ett löpande

Prot. 2010/11:78

29 mars

*Information från
regeringen*

arbete med att säkerställa att säkerheten sätts främst och att vi lär av de säkerhetsutmaningar och de händelser som skett i Sverige och i vår omvärld. Därför ska bedömningen alltid vara, med säkerheten för ögonen, att det får konsekvenser för kärnkraftsproduktionen om det inte kan garanteras fullt ut. Jag vill understryka att vi har sett flera exempel på det i Sverige.

Ett skäl till att svensk kärnkraftsproduktion ibland står stilla – några som tycker att vinterns elpriser har varit tunga att bära kanske till och med skulle säga att det sker för ofta – handlar just om det omfattande säkerhetstänkande och de säkerhetskrav som vi har. Vi kommer naturligtvis att lära av all tillkommande information. Men det är, menar jag, redan instruktionen för användande av kärnkraft i Sverige.

Anf. 12 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Först ska jag säga något om europakten, och sedan ska jag säga något om Libyen.

Vid det här toppmötet var egentligen den stora nyheten med europakten att så många som 23 länder av 27 anslöt sig. Det är bara fyra länder som står utanför. Detta är ett faktum, och Sverige är ett av dessa länder som har hamnat i denna väldigt udda situation. Det är oppositionen som har orsakat detta, som har drivit igenom detta. Det är ett brott mot den svenska klassiska linjen ända sedan Olof Palmes tid på 1970-talet, som handlar om att Sverige ska vara med vid de bord i Europa där beslut fattas som kan påverka oss. Där ska vi utöva ett inflytande. Vi ska också skydda våra egenintressen genom att medverka.

De invändningar som oppositionen har rest har naturligtvis också kommit upp i våra nordiska grannländer, i Finland och i Danmark, i deras EU-nämnder.

I den finska EU-nämnden konstaterar man att europakten inte är en legalt bindande överenskommelse. Man säger också att det förefaller naturligt att uppfatta dokumentet som en normal ansträngning av en grupp medlemsländer att påverka EU:s toppmöte.

Danmark står i likhet med Sverige utanför eurosamarbetet. Det hindrar dock inte den danska EU-nämnden från att vara mycket tydligt positiv till Danmarks deltagande i europakten. Jag ska för protokollets skull läsa vad den danska EU-nämnden säger: Europakten respekterar de nationella arbetsmarknadsmodellerna, inklusive arbetsmarknadsparternas självständiga kompetens med avseende på löner och arbetsvillkor. Löne- och arbetsmarknadsförhållanden är sålunda fortsatt nationell dansk kompetens. Europakten bekräftar det existerande EU-samarbetet om ekonomisk politik. Europakten innebär inte nya processer för kravställande på länderna om ekonomisk politik eller nya sanktioner. Europakten har karaktär av ett politiskt men icke juridiskt avtal.

Slutsatsen är alltså att oppositionens och delar av fackföreningsrörelsens invändningar i Sverige saknar både rättslig och politisk grund.

Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det ska sägas att denna Euro plus-pakt, som den nu kallas, kommer att utgöras av ett antal indikatorer som vart och ett av de medverkande länderna själv anmäler. Det är indikatorer som man sedan ”benchmarkar”, alltså jämför, över år. Det handlar om huruvida man har

presterat förbättringar. Man kan också aktivt jämföra med andra länders reformambitioner.

Det liknar i den delen mycket Europa 2020-indikatorerna, som vi i annat sammanhang har fått brett stöd för i Sveriges riksdag, som bland annat handlar om klimatpolitiken, ökad sysselsättning, resurser för forskning och utveckling och insatser för att minska sociala klyftor i Europa.

Det som kan sägas vara annorlunda här är att återslagningen går direkt till Europeiska rådet på årlig basis. Men sättet att arbeta liknar redan existerande former för samarbete. Och där är det viktigt att påpeka just detta, att det är frivillighet. Det är rekommendationer. Det är inte rättsligt bindande.

När detta presenterades fanns det idéer som gick längre. Men så är det ofta i EU. Läs alltid sista texten! Läs det som alla 27 har enats kring när alla har fått säga sitt! Då ser det annorlunda ut. Det är helt enkelt en europakt som liknar mycket av det som samarbetet redan består av.

17 euroländer förutsattes vara med. Sex länder anmälde sitt deltagande. Fyra blir utanför, Sverige, Storbritannien, Ungern och Tjeckien.

Vi har markerat det som uttrycktes som oro, för att göra EU-nämnden rättvisa. Jag vill också i det här sammanhanget markera att jag, liksom jag för övrigt hörde representanter för de övriga utanförstående länderna göra, är öppen för att diskutera om det kan ske en förändring i synen på detta och bli en möjlighet att senare ändra beslutet.

Anf. 14 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag ska säga något om Libyen. Det är klart att Folkpartiet välkomnar det beslut som regeringen har tagit. Jag tror att det är ett viktigt och nödvändigt steg på vägen mot mer humanitära förhållanden i Libyen. Men låt mig understryka att det ska vara fullständigt klart att detta är ett steg på vägen mot någonting som naturligtvis är mycket viktigare och mycket större. Det handlar nämligen på sikt om en fungerande demokrati i Libyen och i denna del av världen. Det handlar om att man kan eliminera fattigdom, införa marknadsekonomi och få en bättre ekonomi och inte minst om att Libyens kvinnor ska få mänskliga rättigheter. Det är naturligtvis det slutliga målet med den här militära insatsen.

Jag instämmer med statsministern. Man får liksom inte dras iväg av stridsflygplan, JAS-plan och pangpang, utan man ska ha klart för sig vad målet egentligen är. Men jag är övertygad om att det just med tanke på denna synpunkt, och att det hade varit mer effektivt, hade varit mer relevant om mandatet för den svenska flygstyrkan kanske hade varit mindre avgränsat än det som statsministern här redogjorde för. Men jag förstår att det inte beror på regeringen utan på partnern.

Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är viktigt att minnas vad som är EU:s roll i sammanhanget, och det har jag också angivit för riksdagen tidigare. EU har en väldig dragningskraft på sin omgivning. Det är en positiv sådan. Det finns en väldig längtan från många länder att komma in i Europeiska unionen eller åtminstone få ett närmare samarbete. Också länder som jag inte tror rimligen tänker sig som medlemmar i Europeiska unionen tycker ändå att ökad samverkan, sänkta trösklar och ökad handel med EU är utomordentligt viktigt. Det gäller även de nordafrikanska länderna.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Information från
regeringen*

Denna dragningskraft är kanske EU:s absolut bästa verktyg att använda för en bättre utveckling. Det är det som vi försöker utforma i vår grannskapspolitik.

Vi kommer nu att vara ett stöd för reformer i länder. Ju fler reformer som genomförs som steg mot att respektera mänskliga rättigheter, öppna för frihet och handel och övergång till demokrati, desto mer utbyte, sänkta trösklar och resurser kommer man att se från Europeiska unionen. Det är viktigt att komma ihåg att det är det vi ser framför oss i omvandlingen av hela Nordafrika. Titta bara på Egypten och Tunisien, de öppningar som nu sker i Marocko och naturligtvis den utveckling i Libyen som vi ännu inte vet hur den slutar.

Det är korrekt att olika politiska partier har haft lite olika uppfattningar. Jag angav mycket tydligt för riksdagen att för mig var flera saker viktiga för att få denna insats på plats. En av dem har varit det breda stödet i Sverige riksdag. Därför har jag lyssnat på vad ingående parter har satt för gränser för deltagande.

Anf. 16 ANNIE JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack för inledningen, statsministern! Jag vill inledningsvis välkomna den överenskommelse som i dag har presenterats av Alliansen och Socialdemokraterna om att ta en aktiv del i och ett ansvar för den militära insatsen i Libyen. Det är viktigt att Sverige är med och tar ansvar för solidariteten och friheten och för att färre människor ska leva i förtryck.

Jag vill i min fråga rikta ljuset mot de ekonomiska utmaningar som Europa står inför och vikten av att EU blir en union som genomför tillväxtskapande reformer så att vi kan stå starka i en tilltagande global konkurrens.

Statsministern nämnde Europa 2020-strategin i sin inledning. Centerpartiet anser att EU måste fullborda just den inre marknaden, driva igenom regelförenklingar för små och mindre företag, fortsätta avregleringen på produktmarknaderna, öka rörligheten på arbetsmarknaden, satsa på den digitala ekonomin och få i gång en grönare och mer hållbar ekonomi, till exempel genom att ta till vara den potential som finns inom miljötekniksektorn i EU.

Vilka strategier och diskussioner lyftes upp vad gäller Europa 2020-strategin på toppmötet? Vilka reformambitioner lyfte statsministern upp? Vilka ambitioner på detta område lyfte andra länder upp?

Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vart och ett av partierna för naturligtvis sin egen talan, men kontakter vi har haft indikerar att det möjligen är så att en ännu bredare uppslutning än allianspartierna och Socialdemokraterna är möjlig. Jag ser nog framför mig att vi också ska kunna se stöd från Miljöpartiet och kanske också från Vänsterpartiet för den proposition som vi nu har tagit fram. Men vart och ett av partierna får naturligtvis uttrycka sig från sina utgångspunkter.

Jag refererar till det brev jag skrev tillsammans med åtta av mina regeringschefskolleger. Det finns en känsla av att Europa nu har pratat väldigt mycket krishantering och krisstödsfunktioner från det att finanskrisen drabbade Europa och världen och fram över detta möte.

Vi tycker också att det är viktigt att föra framtidsdiskussioner om reformer för jobb och reformer för tillväxt, det vill säga det som ska möta konkurrensen i den nya omviktade värld och världshandel som vi ser växa fram. En väldigt viktig beståndsdel i det är ju utökade möjligheter för handel både inom EU och med andra delar av världen. Vi kan notera de diskussioner som förs om frihandelsavtal med olika viktiga länder där vi glädjande nog har fått ett sådant avtal på plats med Sydkorea, men det behövs fler, och notera den kritik som finns mot att den inre marknad som utlovades redan på 50-talet ännu inte är på plats och i funktion. Detta kostar jobb och tillväxt för Europa därför att det finns så mycket kvardröjande protektionism.

I den kretsen och under Europeiska rådets möte betonades det att det nu är av vikt att vi inte bara diskuterar krishantering, även om det också har sin plats, utan också diskuterar de här reformerna och fullföljer den inre marknaden. Den sista poängen var dessutom att vi har fått skrivningar som säger att eurozonen och deras samarbete till trots är detta en EU-27-fråga. Det måste vara något som EU:s samtliga 27 medlemsländer kan påverka.

Anf. 18 ANNIE JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack för det svaret, statsministern! Europa 2020-strategin är viktig för att EU ska kunna vara en grön och konkurrenskraftig ekonomi.

Jag skulle också vilja fråga lite om europakten eller Euro plus-pakten, som den numera heter. I förra veckan sade, precis som Carl B Hamilton tog upp, 23 länder ja till den här pakten om att stärka konkurrenskraften inom EU, och 4 länder står utanför, däribland Sverige. Sverige har bestämt sig för att tills vidare stå utanför pakten och inte delta i den. Resonerade de här länderna på samma sätt som vi, det vill säga att vi vill följa utvecklingen och se hur den utvecklas, eller har någon av dem uttalat ett mer definitivt nej? Ser statsministern någon tidpunkt framöver där ett sådant här ställningstagande från Sveriges sida återigen kommer att vara på agendan och behöva tas ställning till?

Anf. 19 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det var naturligtvis intressant för mig att diskutera med representanterna för de övriga länder som väljer att stå utanför. Det är tydligt att framför allt Ungern och Tjeckien är mycket intresserade av hur Sverige ser över sin position, och om det sker någon förändring har jag lovat att redogöra för den. Det var mitt intryck att det också skulle komma att påverka dem.

Storbritannien är mycket speciellt givet att de är tydliga i sin avsikt att inte gå in i euron. De har också en tydlig opt-out, som det heter, det vill säga en fördragsmässigt skyddad möjlighet att stå utanför euron. Men även med det sagt betonade David Cameron att det också är viktigt för Storbritannien att det går bra för euron. Även han hade formuleringar som talade om att själva benchmarkingens utformning, som vi känner igen bland annat från Europa 2020 som Annie Johansson redogjorde för, har de i grunden inget emot som arbetsmetod. Vi vet dessutom att i den brittiska regeringen, som numera är en för briter ovanlig koalitionsregering, ingår två partier. Jag tror att det andra partiet rimligen är mer för

den här arbetsmetoden. Jag tror att även i det brittiska fallet kan det nog sägas att diskussionen kommer att fortsätta. Men om det kopplas till euron kommer de nog vara rätt tydliga med vad som gäller.

Anf. 20 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Den här frågan berör samma fråga som en tidigare frågeställare tog upp här. Det gäller det paket som diskuterades på mötet i förra veckan som samtliga EU-länder har åtagit sig. Man ser här också att regeringen ytterligare vill fördjupa den inre marknaden för att skapa tillväxt och främja konkurrenskraft, som det står i slutsats nr 7.

Som vi tidigare har sett – och det ser ut som om det dessutom återkommer i de här slutsatserna – verkar EU anse att nedmontering av anställningstrygghet, pensionsreformer och ytterligare sänkning av skatter är lämpliga medel för att öka tillväxten, vilket står i slutsats 4. I sitt inledningsanförande och även när han besvarade en fråga här var statsministern inne på att de här områdena inte ska röras och att den svenska modellen inte ska röras.

Problemet under de år som vi har varit med i EU är att vi har sett att man säger en sak vid ett visst tillfälle, och några år senare är det helt plötsligt borta. Man pratade till exempel aldrig i början om att skatterna ska vara på tal, men helt plötsligt diskuteras skattepolitiken, finanspolitiken och så vidare. Det är en utveckling vi har sett under de 16–17 år vi har varit med.

Min fråga är: Kan statsministern ange konkret vilka ändringar som kan bli aktuella för att uppfylla de prioriteringar som angetts, till exempel balanserad trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden eller pensionsreformen? Handlar det till exempel om ytterligare rullande visstidsanställningar där Sverige fick högsta betyg av kommissionen, slopande av garantipensioner eller utförsäkringar?

Anf. 21 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tror att vi ska minnas att arbetsmetoden är att konstatera att Europa i sin helhet har konkurrenskraftsproblem. Det ser olika ut, men det är trots allt en övergripande betraktelse att stora delar av Europa har stora problem med växande statsskulder och stora underskott. Sverige är den stora avvikaren. Det finns ytterligare några länder som har en något bättre ordning, men det är trots allt den gängse bilden.

Det bekymrar naturligtvis Europa i ett läge där det riskerar att bli jobb och välfärd som försvagas eller försvinner ut från Europa. Med detta för ögonen försöker man höja reformtempot i det som ska skapa grund för bättre ordning i ekonomin och fler jobb.

Man väljer ofta benchmarking som utgångspunkt. Man sätter alltså upp kriterier som man sedan nationellt får utforma en politik för att försöka nå, och så följer man upp det genom åren. På det sättet skapar man både en EU-gemensam sammanhållning och ett nationellt reformtryck, och det är avsikten. Det är därför jag redovisar att Sverige har fått den typen av rekommendationer i över tio år. Väldigt ofta har vi inte följt dem, för vi har en suverän rätt att själva fatta beslut om vi så önskar.

Bärande delar av det Kent Ekeroth här refererar till är också kärnan i regeringens politik: en arbetslinje, att det ska löna sig att arbeta och att vi

ska anstränga oss ytterligare för att folk ska komma ut på arbetsmarknaden.

Reformeringen av pensionssystemet gjorde vi i Sverige i bred samverkan i början av 90-talet. Många andra har oreformerade pensionssystem som vi menar över tid inte är hållbara, men det handlar i det här fallet inte om Sverige. Vi förutser inte något tryck på stora arbetsrättsliga förändringar utan hänvisar i det här fallet till regeringens överenskomelse sådan vi har uttryckt den i vårt eget valmanifest.

Det är så EU-samarbetet fungerar – en blandning av överstatlighet, en vilja att driva på för en bättre utveckling men med respekt för nationellt självbestämmande där det är befogat.

Anf. 22 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Kan jag då utgå från att regeringen även fortsättningsvis kommer att motsätta sig försök till överstatlighet från EU på de områden som normalt sett betraktas som den svenska modellen inte bara i dag utan även i framtiden? Annars kanske vi om ett eller ett par år får stå där och se på hur EU reglerar avtal och annat som vi vill behålla på nationell nivå.

Jag hoppas att man kommer till den insikten och att regeringen kan säga att man aldrig kommer att tillåta detta. Vi har sett utvecklingen på många andra områden. Jag tycker att det principiellt sett är oroväckande att man går med på åtaganden som kopplas till strukturreformer av incitament till arbete och pensioner, kanske särskilt i ljuset av att finansministern i förra månaden gick ut och sade att EU inte ska pillra i skatter och pensioner. Det är ju bra att det låter så i dag, men jag hoppas att det kan låta så framöver också.

Vi anser att skatter, arbetsmarknadspolitik, pensioner och så vidare är och ska förbli frågor som Sverige inte ska vara skyldigt att redovisa inför en främmande makt, i det här fallet kommissionen.

Anf. 23 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Som så ofta när man debatterar med Sverigedemokraterna blir detta en diskussion om vad suveränitet i vår tid är. Vad är Sveriges suveränitet i ett läge där halva vår ekonomi är uppbyggd på att vi exporterar produkter till andra länder? Kan vi då föra en diskussion som om vi var frikopplade och isolerade från den övriga världen, eller ska vi ta in att i vår tid är människor och handel gränsöverskridande? Vår ekonomi – det som gör att vi kan sätta mjölk på borden runt om i Sverige – är i hög grad beroende av ekonomiska beslut som fattas utanför Sveriges gränser.

Via EU får vi en möjlighet att påverka och vara med och utforma spelregler som inte bara gäller nationellt utan gränsöverskridande och förhoppningsvis med minsta möjliga hinder för handel och utbyte. Det är EU:s ambition.

Det är en riktig beskrivning att EU inte står stilla. Vi ansökte inte heller om att gå med i ett samarbete som står stilla. Vi tycker att det är bra att det utvecklas för att lösa relevanta, gränsöverskridande problem. Det finns en diskussion om tryck på indirekt beskattning inom EU, men Sveriges uppfattning har varit och är fortsatt att direkt beskattning är något som vi själva beslutar över och att vi också tycker att man kan ifrågasätta

vilket inflytande EU ska ha över den indirekta beskattningen. Men det är en diskussion som nu förs inom eurozonen och inte i ett fullständigt EU-27.

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, statsministern, för redogörelsen från toppmötet! Jag skulle vilja återknyta till den diskussion vi hade i EU-nämnden före toppmötet. Då var en huvudpunkt de sex lagförslagen om ekonomisk styrning, där vi från den rödgröna oppositionen hävdade att det krävs garantier för den svenska modellen på arbetsmarknaden och för lönebildningen medan statsministern menade att det inte är nödvändigt eftersom sådana garantier redan finns i EU-fördraget. Statsministern hänvisade till artikel 152 i fördraget.

Jag menar att artikel 152 inte ger några som helst garantier på det här området. Den är ett typexempel på de lite luddiga, lurviga formuleringar som finns inom EU-systemet som allmänt uttalar sig om något men som rättsligt betyder mycket lite.

Jag skulle vilja säga att EU:s praktik egentligen är den motsatta till det som statsministern säger garanteras i artikel 152. Man kan se på Laval- domen som ett direkt ingrepp i våra möjligheter att ha lönebildning med avtalens parter, som är arbetsmarknadens parter i Sverige. Man kan se på hur EU-kommissionen i dag går in och i praktiken kräver att man upphäver kollektivavtal i Grekland och Irland som en del av strukturanpassningsprogrammen. Man kan se det på de skrivningar som finns inom ramen för den europeiska terminen, och man kan se det i europakten.

Det är svårt att värdera vilken betydelse europakten får i förhållande till lagstiftningspaketet och terminen. Men det som skiljer lagstiftningspaketet från europakten är att det är direktiv och förordningar. Det är rättsligt bindande. I den meningen är det allvarigare att där gå med på att ge EU verktyg som påverkar vår lönebildning än i europakten, för det ger muskler åt EU-kommissionen på ett annat sätt.

Jag skulle vilja fråga statsministern: På vilket sätt garanterar artikel 152 den svenska modellen på arbetsmarknaden?

Anf. 25 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Därför att den uttrycker respekt för att arbetsmarknadsmodeller kan se annorlunda ut och att grund för lönebildning inte behöver vare sig centralstyras eller utarbetas utifrån samma förutsättningar. Det är också vår uppfattning. EU-nämndens ordförande hänvisade till danska Folketingets skrivningar i samma ärende, där man utgår från och slår fast att den nationella lönebildningsmodellen ska respekteras. Jag har också svårt att se vad grunden skulle vara för att driva på en annan utveckling. Det finns samma diskussion i andra länder. Man har modeller som är olika, och det ska respekteras.

Det som har diskuterats inom eurozonen – ett framtida lagstiftningsarbete som inte är avslutat och möjliga sanktioner – handlar mer om enhetsarbetskostnaden, som är ett sätt att följa lönebildningens utfall men som också påverkas av skatter och produktiviteten i ekonomin. Det gäller hur man ska kunna påverka den typen av länder när konkurrenskraften urholkas. Det återgår på uppfattningen att inom samma valutaområde kan

misskötsel av ett lands ekonomi sätta press på grannarna. Man försöker hitta en samsyn som gör att man inte hamnar i en sådan situation.

Lagförslaget är inte färdigarbetat. Det ska utarbetas tillsammans med Europaparlamentet, och vi får anledning att återkomma. Men det är tydligt att i den mån det blir fråga om sanktioner – den diskussionen är vi ännu inte färdiga med – handlar det om eurozonens länder och inte om Sverige, eftersom vi står utanför euron.

Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack för svaret, statsministern! Jag är oenig med statsministern om det senare. I en del av lagstiftningspaketet talar man om sanktioner även mot icke-euroländer i form av indraget stöd från EU-budgeten – inte i bötesform som för euroländerna. Menar statsministern att det är oacceptabelt? Kommer Sverige att ha som position att gå emot att EU ges en möjlighet att med indraget stöd utdela sanktioner mot icke-euroländer? Det är i så fall en viktig ståndpunkt.

Sedan menar jag att argumentationen runt artikel 152 haltar. Om det hade varit som statsministern säger, att detta garanterar vår modell på arbetsmarknaden, är då Lavaldomen i strid med EU-fördraget? Är då regelverket inom ramen för den europeiska terminen, där man uttalar sig mot till exempel löneindexering, i strid med EU-fördraget? Det är ju egentligen detta statsministern säger. Han hävdar ju att artikel 152 skulle göra den typen av ingrepp omöjliga. Jag menar att detta inte håller och att statsministern därför måste gå oppositionen till mötes och skaffa Sverige rättsligt bindande garantier för vår modell på arbetsmarknaden och vår lönebildningsmodell.

Anf. 27 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att tala med dem som är rätts-sakkunniga inom EU om det verkligen går att göra den typ av tolkningar som Jonas Sjöstedt gör.

Vi ska minnas att för Vänsterpartiet är EU i sig inte önskvärt. Det är dåligt, och internationellt samarbete behövs inte. Vänsterpartiet vill stå utanför och tycker inte om det. Det blir lätt att man då misstänkliggör allting. Det finns alltid något konstigt syfte, och det är alltid fel utgångspunkter.

Det är inte min erfarenhet att människorna i Europa har den utgångspunkten, utan det är ett sätt att försöka lära att vi har gränsöverskridande problem som vi måste möta med gränsöverskridande lösningar. Det är så vår värld i dag ser ut. Låt oss då skapa ett politiskt inflytande som kanske balanserar marknadens makt, som vi på annat sätt inte skulle kunna balansera. Det gör vi genom att EU ges muskler.

Jag vet att det har funnits olika diskussioner om Lavaldomen, men jag ber att få påpeka att det gjordes en Lavalutredning, och den drog inte så långtgående slutsatser utan menade att den inte inskränkte på den svenska modellen. Det har vi redogjort för i Sveriges riksdag, och det är därför vi har agerat som vi har gjort.

Anf. 28 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för återrapporten från toppmötet. Libyen var en stor och viktig fråga på toppmötet, antar jag. Om nu

Sverige ska gå med aktivt i de militära operationerna är det förstås ännu viktigare att vi har mål och medel klara för oss, eftersom det får säkerhetspolitiska konsekvenser för Sverige.

I rapporten står det att man välkomnar FN:s säkerhetsresolution, flygförbudszonen och att man ska skydda civila. Men så snart civilbefolkningen är i säkerhet och det inte finns något hot ska man dra tillbaka de militära operationerna. Man säger vidare att Khadaffi ska avgå och att man gärna ser politiska lösningar. Det förstår jag att ni också har tryckt på. Det finns ett sändebud till Libyen från generalsekreteraren.

Min fråga är hur EU och statsministrarna och regeringscheferna som möttes ser på det långsiktiga engagemanget i frågan. Hur ser man på mål och medel under den kommande tiden? Det är viktigt. EU uppfattas ofta som oenigt i denna fråga. Det är oerhört viktigt att EU har en enad linje för vad man vill för civilbefolkningen på kort sikt och på lång sikt.

Kan statsministern säga någonting om hur EU resonerar kring den militära delen och vilken Sveriges roll kommer att kunna vara? När det gäller den civila delen, hur ska vi kunna få en bra humanitär insats och hur ska vi långsiktigt kunna bygga demokrati? Hur uppfattade statsministern den diskussionen i EU-kretsen?

Anf. 29 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi får komma ihåg att Europeiska unionen har sin roll. Här finns flera aktörer som nu agerar parallellt. Vid det extrainkallade toppmöte som jag övervarade och återrappporterade från för bara några veckor sedan var det viktigt att markera att vi inte ansåg att det var EU som skulle definiera militär kapacitet eller ett militärt uppdrag. För detta krävdes en säkerhetsresolution i Förenta nationerna. Det var också möjligt att det kom på plats därefter.

Detta har gjort att först en sorts koalition av villiga länder med stor militär kapacitet har börjat föra på plats denna säkerhetsresolution, huvudsakligen USA, Storbritannien och Frankrike. Barack Obama har i natt hållit tal till det amerikanska folket, och USA har tydligt markerat en vilja att i detta sammanhang minska den amerikanska närvaron och rollen något. Det har utverkat frågor om vem som ska leda och samordna operationen. I söndags fick vi besked om att det är Nato.

Det är alltså klart att det är Natos kommando som nu sätter samman och för diskussioner med medlemsländer och partnerskapsländer. Det är därför också Sverige har fått en inbjudan. Det kan komma att bli en mycket bred koalition. Jag tror att det är uppemot 40 länder som är på plats i Storbritannien just nu och för den diskussionen.

När det gäller EU rent specifikt: Vi har dragningskraft på vår omvärld. Vi har handel, grannskapspolitik, resurser som vi ger till stöd samt möjlighet att vara med och hjälpa demokratiska institutioner på plats. Det är sedan en gradvis process där jag tror att EU har en förmåga som kanske andra saknar. Det pratade vi en hel del om. Där måste vi dessutom lära oss att det är olika tempo i olika länder, men i många av dem går det nu i riktning mot att öppna för demokrati och pluralism. Man måste hitta politiska krafter som kan bli politiska partier eller som står för olika uppfattningar och kan uppträda i demokratiska val. I den processen har EU en verklig roll att spela.

Anf. 30 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Även om EU inte har en gemensam militär organisation tror jag att det är viktigt att EU har en gemensam röst när det gäller vilka mål man vill uppnå i Libyen och med vilka medel man anser att de på bästa sätt kan nås. Det är svårt, tycker jag. Det är väldigt mycket diskussioner i medierna i dag om hur långsiktigt hela engagemanget över huvudet taget ska vara och på vilket sätt man ska uppnå det resultat jag tror att de flesta vill uppnå, nämligen att Khadaffi ska avgå. Detta redogör ni också för i rådsslutsatserna.

Men det finns en djup oro för Syrien, Jemen och Bahrain, och parterna måste hitta en konstruktiv dialog, säger ni i toppmötesdeklarationen. Vad kan EU bidra med för de här länderna och dem som är förtryckta där? Vad kan EU:s stats- och regeringschefer göra för oppositionen i dessa länder och för att trycka på deras ledarskikt?

Anf. 31 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Återrapporteringen har ibland handlat om att EU ska göra mindre och ibland om att EU ska göra mer. Det är väl i grunden bra. För mig har det varit viktigt att hålla isär de olika organisationerna. Det är tydligt att flera av de frågor Désirée Pethrus diskuterar har att göra med mandatet som utformades av FN:s säkerhetsråd. Det är Nato som måste diskutera hur insatsen ska avskärmas och hur det ska säkerställas att den håller sig inom de ramar som säkerhetsrådsresolutionen angivit.

Det finns en risk – det angav jag också som svar på en annan fråga – att konflikten fryser i det läge som den nu befinner sig i. Skälet till det är att USA med flera har angivit att de inte är beredda att sätta in markstridstrupper. Då har vi en påverkan som bara kan ske från luften. Det kommer till slut att avgöras militärt om rebellerna eller Khadaffistyrkorna är starkare, såsom detta är utformat. Det kan mycket väl tänkas bli en sorts frysning i ett läge där ingendera parten får överhanden, vilket man ska vara tydlig med. Det är slutsatserna av hur världen har beskrivit det.

EU har sin grannskapssamverkan, har resurser som vi ger via budgetmedel och har möjlighet att finnas till stöd i demokratiseringsprocessen. Det kan till och med finnas en poäng i att EU i detta sammanhang inte är det militära benet utan uppträder på ett annat sätt. Det är väldigt viktigt att komma ihåg att många av dessa länder varit kolonialländer till tidigare kolonisatörer som i dag är medlemmar av Europeiska unionen. De är väldigt snabba att påminna oss om detta. Det är nog inte så att Europa ska komma hit och berätta för oss hur vi ska göra – vi vill fatta beslut om vår egen framtid, säger de. Vi erbjuder stöd om de så önskar.

Anf. 32 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för redovisningen från Europeiska rådets möte och informationen om ett eventuellt militärt deltagande i Libyeninsatsen.

Jag delar statsministerns bedömning att det är viktigt att hålla isär vad Europeiska unionen ska göra och vad Nato ska göra i detta sammanhang. Det är alldeles utmärkt att Europeiska unionen fokuserar på det den är bäst på, det vill säga grannskapspolitiken, humanitärt stöd och så vidare. Jag återkommer till det.

Prot. 2010/11:78

29 mars

*Information från
regeringen*

Den information som statsministern redovisade vad gäller en militär insats i Libyen tycker jag verkar synnerligen lämplig. Vi socialdemokrater krävde för två veckor sedan att regeringen skulle driva kravet på en flygförbudszon. Vi var väldigt glada när Förenta nationerna lyckades samla sig. Vi har en historia där Förenta nationerna ibland inte har lyckats ta de nödvändiga besluten – minns Rwanda, Srebrenica och så vidare. Det var naturligtvis oerhört glädjande att man tog det beslutet. Då är det för oss svenskar, som har ställt upp på att FN ska utveckla en norm om ansvar att skydda, naturligt att också ställa upp när frågan ställs om att bidra till detta. Med tanke på hur statsministern har redovisat insatsens karaktär och vad det handlar om tror jag att det finns ett ganska stort stöd för detta i Sveriges riksdag och en möjlighet att samla ett brett stöd, vilket naturligtvis är nödvändigt.

När det gäller Europeiska unionen skulle jag vilja föra diskussionen ett snäpp vidare. Det är riktigt att ha ett humanitärt stöd nu och fokusera på det, men framöver handlar det om att få en ekonomisk och social utveckling i Nordafrika. Då handlar det om att få en handelspolitik som fungerar, alltså en jordbrukspolitik som ser till att bönderna i dessa länder kan exportera och att företag och annat kan komma in i frihandelsområdet i Europeiska unionen.

Är statsministern beredd att initiera en långsiktig diskussion om hur man ska få en ekonomisk utveckling i Nordafrika?

Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag välkomnar om det finns möjlighet till brett stöd i Sveriges riksdag. Det tycker jag är väldigt viktigt när man sänder ut män och kvinnor på uppgifter för fred och säkerhet som kan vara farliga.

När det gäller handel med norra Afrika var jag väldigt glad att kunna påverka slutsatstexterna vid förra toppmötet och få in en skrivning om att bjuda in till utökad handel som en del i hur vi ska möta situationen. Jordbruksprodukter skulle jag säga är särskilt viktigt om man ser på till exempel Egypten. Det har sin poäng i EU, där det annars talas väldigt mycket om protektionism och den egna jordbrukspolitiken, att vi som svenskar fortsätter att förfäktas uppfattningen att det snarare är mer av handel och utbyte inom EU och med omvärlden som bör vara modellen. Det är inte så att vi har alla till stöd för det, som Urban Ahlin vet, men i det här fallet var det möjligt att få med en sådan skrivning. Det tycker jag var viktigt. Vi ska återkomma till det.

Anf. 34 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! För några månader sedan talade vi om ett Europa i kris. I dag känns det inte riktigt relevant att uttrycka sig på detta sätt när man ser vad som händer i Libyen, Japan och så vidare. Inte desto mindre befinner sig många av länderna i Europa fortfarande i djupa ekonomiska svårigheter. Därför är det glädjande att stats- och regeringscheferna på toppmötet ändå fick detta på plats, kunde bestämma sig och sätta ned foten för dessa beslut. De kommer att få goda följdverkningar. Det är nu upp till bevis för alla länder att efterleva detta. Det blir EU:s nästa uppgift.

Min första fråga anknyter lite grann till den som Annie Johansson var inne på. Vi som inte var där känner kanske en oro och en viss nyfikenhet: Orkar EU-27 lyfta blicken lite grann inifrån och ut mot tillväxtskapande åtgärder framåt? Finns det något slags anda och känsla bland ledarna att orka detta? Det är min första fråga.

Den andra frågan är kopplad till Japan, som vi inte har nämnt. Den handlar om hur vi kan sträcka ut oss också mot Japan i dessa tider med bistånd, handel och så vidare. Finns kraften även för detta?

Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Låt mig påpeka att i Europa har följden av det som har skett i Japan i hög grad blivit en diskussion om kärnkraftens framtid. Jag tror att vi ska vara tydliga med att effekterna i Japan mer beror av jordbävningen och tsunamin och den enorma förödelse och människospillan som detta har orsakat.

Trots Japans stora rikedom och beredskap i ärendena finns hjälp som vi ger till och erbjuder Japan och det japanska folket. Jag har också hört talas om stora insamlingar som sker för att försöka vara en del av återuppbyggnaden. Det handlar om hela samhällen som ska återskapas där dessutom familjer och många människor inte längre finns.

Jag tror att vi ska vara på det klara med att Japans prövning bara har börjat i denna del. Även där bör vi vara delaktiga. Vi bör vara ett stöd och visa vår solidaritet.

Det finns en vilja att driva reformer. Man bör minnas att Europeiska rådets möte inramades av mycket stora demonstrationer. En lång rad länder har nu genomdrivit reformer som leder till att regeringar avsätts och till att det finns en reformtrötthet i Europa. Det tror jag är det ärliga svaret. Det är många som tycker att det räcker nu.

Jag fick ange att Sverige, som hade 25 år av ekonomisk misskötsel som hann i kapp oss under det tidiga 90-talet, sedan fick ägna större delen av resten av 90-talet åt att sanera sina offentliga finanser efter en dikeskörning. Det var sju åtta år av gediget arbete. I flera av länderna talar vi nu om två år. De tycker inte att det är det roligaste att höra. Men vi påpekar också att varje reform som görs för att stärka konkurrenskraft och för att möta denna situation ofta leder till att ekonomin svarar mycket fortare än vad man har trott. Det är sättet att försvara att det ändå bedrivs reformer för konkurrenskraft, för jobb och för att få ekonomin att stärkas.

Det görs många ansträngningar, men det står absolut och väger i många länder när det gäller hur orken ser ut. Det kommer att avgöra konkurrensförmågan och hur mycket jobb vi kan få fram i vårt Europa.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 mars.

3 § Svar på interpellation 2010/11:268 om kvalitetssäkring vid omvandling från hyresrätt till bostadsrätt

Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig om jag avser att verka för att rättssäkerheten vid ombildning av hyresrätt till bostadsrätt förbättras, bland annat genom särskilda regler om utbildningskonsulter och om återkommande köpstämmor.

Jag har nyligen besvarat en snarlik interpellation från Amineh Kaka-baveh. Jag sade då att jag tycker att vi har tydliga och stabila regler.

Ombildningar handlar i grund och botten om en demokratisk beslutsprocess i en förening. Det är oundvikligt att det ibland uppstår menings-skiljaktigheter eller konflikter. Så måste det få vara. Ombildningar skiljer sig inte från hur svenskt föreningsliv i övrigt fungerar. För bostadsrätts-föreningar gäller också samma regler som för andra föreningar. Därutöver finns ett antal skyddsregler som bara avser ombildningar.

Ombildningskonsulter ska självfallet bidra med korrekt och användbar information till de inblandade. Det ligger i det uppdrag som föreningen ger en konsult. Tyvärr blir det inte alltid så. Det är ytterst styrelsen som ansvarar för vem som anlitas och för att bedöma det arbete som utförs.

Naturligtvis är det oacceptabelt när det förekommer fusk eller till och med brottsliga handlingar. Det måste man ta itu med när det förekommer. Den typen av agerande är redan förbjudet. Vi har alltså verktyg för att ingripa mot det. Det finns inga belägg för att det förekommer omfattande fusk. De uppgifter som fusk som har förekommit, till exempel i Hyres-gästföreningens rapport, är trots det värda att ta på stort allvar. Men de har inte övertygat mig om att det för närvarande finns ett behov av att ändra reglerna på det sätt som anges i interpellationen. Det är naturligtvis också viktigt att följa utvecklingen.

Anf. 37 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Jag vill dock hävda att den interpellation jag har ställt handlar om just rättssäkerheten vid ombildning. Det handlar om att både de som förespråkar en ombildning och de som är emot en ombildning måste känna en trygghet i samband med att man inleder en utbildningsprocess. Det är en viss skillnad mot den interpellation som justitieministern hänvisar till. Jag har inte i min interpellation hävdat att man till varje pris ska undvika ombildning av hyresrätt till bostadsrätt.

Låt mig inledningsvis säga att i de allra flesta ombildningar är man nöjd med såväl processen som själva köpet. Det är just när det inte fungerar som vi ska ha tydliga regler. När det fungerar behövs inte reglerna på samma sätt. Låt mig i detta sammanhang göra jämförelser med fastighetsmäklare, som under en lång tid hade en stämpel på sig att dölja de eventuella fel som fanns i de fastigheter de sålde. Det handlade också om att de enbart var säljarens ombud och inte uppfattade att de hade några skyldigheter mot köparen. Genom dels frivilliga överenskommelser, dels ny lagstiftning har man ändrat på detta. Det är sällan man i den allmänna debatten möter den kritik som tidigare fanns mot fastighetsmäklare.

När man har sett denna utveckling tycker man att det är det lite underligt att justitieministern inte vill se ett liknande regelverk eller någon form av auktorisation för utbildningskonsulterna. Varför vill hon inte det? Då skulle man kunna få bort denna diskussion från dagordningen.

Jag har också svårt att förstå varför justitieministern inte vill se en process som alla inblandade känner rättssäkerhet i. Min ambition är att även de som inte vill ombilda ska känna att de har fått svar på sina frågor och att deras röst väger lika tungt som grannens, som vill ombilda. Jag vet inte hur många människor som har ringt till mig och ställt en så enkel fråga som varför man inte har fått se protokollet från köpstämman. Man har blivit nekad av konsulterna eller av styrelsen. Och varför är inte röstlängden offentlig?

Hur kan justitieministern försvara att man inte har transparenta system? Det borde vara det minsta man skulle kunna kräva.

Det finns en del utbildningskonsulter som har ambitionen att göra ett gott arbete. Men det finns i dag inget regelverk för vad dessa konsulter ska göra och vilka skyldigheter respektive rättigheter de har. Det har vid flera tillfällen kommit till min kännedom att de på grund av oärlighet eller möjligen okunskap har undanhållit verkligheten vid upprättandet av underhållsplan eller ekonomisk plan. Sedan har man upptäckt att driften av fastigheten kostar lite mer, vilket har inneburit att man har varit tvungen att höja avgiften för lägenheterna.

Slutligen ska jag säga några ord om de ständiga återkommande köpstämmorna. Nog är det väl så att när kammaren röstade för det regelverk som vi har i dag föreställde både vi socialdemokrater och Moderaterna – det är jag helt övertygad om – oss att det handlade om en bostadsrättsförening som bildas. Så småningom hade man sedan en köpstämman. Jag tror inte att vi hade föreställt oss de här konsulterna som går omkring och talar om att folk ska köpa och att man sedan dessutom skulle kunna ha en återkommande köpstämman inom bara en kort tid.

Därför är min fråga: Varför vill inte justitieministern ändra på detta? Detta vore ju en enkel sak så att både de som vill köpa och de som inte vill det kan känna trygghet.

Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig börja med utbildningskonsulterna. Vid bostadsköp gör privatpersoner en affär av stor ekonomisk betydelse, och då är man ofta väldigt beroende av informationen från mäklaren och litar i praktiken på den.

Ombildningar skiljer sig något från detta, för då handlar det också om en demokratisk beslutsprocess i en förening. Det finns tid att utbyta information, att rådgöra med andra och att göra sin röst hörd. Det finns också skyddsbestämmelser för att ombildningen ska ske på ett sådant sätt att de inblandade får bra information. Det krävs till exempel en ekonomisk plan som också ska granskas av två oberoende intygsgivare.

Ett annat exempel är att ett besiktningsprotokoll ska fogas till den ekonomiska planen, och det är viktigt att relevanta handlingar ska hållas tillgängliga för hyresgästerna innan man fattar beslut om att förvärva hus.

När man ska ombilda en fastighet till bostadsrätter är det naturligtvis otroligt viktigt att alla är informerade, eftersom det är ett gemensamt intresse. Men det är också, vilket jag har framhållit i flera debatter, ganska mycket regler, fakta och ekonomiska bedömningar som ska göras. Därför finns det möjlighet för föreningar att vända sig till någon som har kunskap på området, det vill säga utbildningskonsulterna.

Det är naturligtvis viktigt att utbildningskonsulterna är sakliga, men det är svårt att säga vad som skulle vara en legitimerad konsult. Det måste ändå vara så att det huvudsakliga ansvaret för att man anlitar en person med förtroende och att den information man får används på rätt sätt ligger hos den demokratiskt valda styrelsen. Så fungerar föreningslivet.

Man ska också veta att de som erbjuder den här typen av tjänster också har bildat en egen intresseorganisation där de arbetar med etiska riktlinjer för den här typen av rådgivning och annat. Jag tycker att det är en utveckling som går alldeles åt rätt håll och som är väldigt bra. Jag förstår inte riktigt varför man skulle ge sig in och lagstifta och styra upp det här eftersom det ju är på väg att komma på plats i alla fall.

Jag tycker också att man ska ha viss försiktighet när det gäller att ge sig in i det som ändå är föreningsfriheten och rätten att bilda föreningar och agera tillsammans med andra för någonting som man har ett gemensamt intresse i, till exempel utbildning till bostadsrätt.

Så var det frågan om varför man får ha flera stämmor på kort tid. Börje Vestlund pekar på exempel där detta har utnyttjats på ett sätt som dels missleder hyresgäster, dels kan användas för att göra fel saker.

Det är klart att man kan utnyttja nästan alla typer av regler på ett felaktigt sätt och också bryta mot fasta regler, men man ska också veta att det inte är helt oproblematiskt att ändra på detta. Ibland kan det nämligen vara bra att ha en ny stämma ganska snabbt, eftersom villkoren kan ha förändrats på ett sådant sätt att man måste ta ett nytt beslut. Det kan också vara så att vissa lägenheter har fått nya hyresgäster så att det därför finns sakliga skäl för det, och då är det inte helt enkelt att regelmässigt förbjuda stämmor tätt inpå varandra.

Så är det med regler. Även om man håller sig i det vanliga föreningslivet utesluter inte stadgarna att det ibland görs felaktigheter. Stadgarna ger en ram och just en stadga, och jag menar nog att det regelverk vi har i dag ger en bra stadga vid utbildningar till bostadsrätt.

Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! När det gäller föreningslivet har vi som lagstiftare i Sverige valt att ha så lite regler som möjligt. Det tycker jag är bra. Det tycker jag är en princip som ska gälla. När det gäller grundläggande regler för aktiebolag, till exempel att man ska upprätta bokslut och annat, gäller dessa antligen inte för föreningar, och så ska det vara.

Men problemet i detta fall, herr talman, är att alla som deltar i köpstämman och tar ställning till om man vill köpa och vara med i bostadsrättsföreningen kanske inte ens är med i denna bostadsrättsförening. Det är ju det som är skillnaden jämfört med att vara med i en förening vilken som helst. Man behöver inte ens vara med i föreningen när man deltar på köpstämman, och det är det som komplicerar det hela så mycket.

Det är därför jag tar upp frågan. Hade det handlat om att människor blev illa behandlade i Svenska Kennelklubben eller i Svenska Fotbollförbundet hade jag inte ens drömt om att väcka en interpellation här. Det är just i dessa sammanhang när det dels handlar om föreningslivet men där det också finns människor som kanske inte ens önskar delta i detta men ändå måste ta ställning till om de vill köpa sin lägenhet eller inte och om de tycker att detta är bra eller inte.

Det är det som komplicerar det hela. Det är därför vi som lagstiftare måste ta ett djupare ansvar för detta, och det är därför jag tar upp det i detta sammanhang.

Beatrice Ask säger att utbildningskonsulterna har bildat en intresseorganisation. Det är jättebra, men problemet är att jag är helt övertygad om att nu står Beatrice Ask här och försvarar detta, på samma sätt som hennes kollega som var justitieminister på 70-talet och mina kolleger senare i tiden säkert gjorde ända tills man var tvungen att skapa en ordentlig lagstiftning som gällde fastighetsmäklare.

De här två sakerna påminner väldigt mycket om varandra. Varför kan man då inte ha liknande regler för det?

Det jag också skulle vilja ta upp i det här sammanhanget och som jag inte hann i mitt tidigare anförande är oskicket att man får betalt först när man har sålt fastigheten. Så fungerar det ju inte på marknaden i övrigt när man köper och säljer någonting, utan då riskerar man som säljare faktiskt någonting när man går ut med sin fastighet eller sin lägenhet på marknaden, nämligen att den inte blir såld, och då måste man stå för den kostnaden själv. Jag har själv varit med om det under lågkonjunkturen på 90-talet att jag fick betala en mäklare pengar.

Det tycker jag är en riktig princip, men i det här fallet har man en konstig prissättning. Vi måste kunna göra något så att det inte ligger i utbildningskonsultens egenintresse att lyckas med uppdraget eftersom man annars helt enkelt inte får betalt. Det kan väl inte vara rimliga och rättssäkra regler, varken för dem som vill köpa eller dem som inte vill ombilda.

Jag förstår återigen inte argumentationen varför det skulle vara positivt att ta upp en utbildning redan månaden efter, vilket har förekommit i ett antal fall, om man i ett demokratiskt beslut har sagt att nej, vi vill inte vara med om det här.

Jag säger inte att det är det vanliga, men jag säger att det är de här fallen på marginalen som vi sedan får läsa om och föra debatt om gång efter gång. Det är ju enkla små regler jag kräver i den här interpellationen: Köpstämman ska inte få återupprepas så fort. Det ska finnas regler för utbildningskonsulterna och rättssäkerhet kring det. Det kan väl inte vara något kontroversiellt.

Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt oss först reda ut skillnaden mellan utbildningskonsulter och fastighetsmäklare. Fastighetsmäklare och köpare har ofta motstridiga intressen. Den ena ska förmedla och försöka åstadkomma en försäljning eller ett köp av fastigheten, och däri ligger en konflikt. När det gäller en utbildningskonsult är denna anlitad av föreningen för att ge adekvat information och hjälpa till i det beslut som föreningen ska fatta när det gäller en utbildning. Det är en viss skillnad.

Varför ska man då inte ställa krav på en certifiering av detta? Jag påpekade redan tidigare att det för utbildningskonsulter i dag finns en organisation som har regler för etik, moral och hur man ska arbeta. Då finns det möjlighet och är rimligt att föreningar använder sig av vedertaget erfarna utbildningskonsulter. Det ligger i styrelsens intresse att inte anlita folk som inte har kunskap för sitt uppdrag. Men ansvaret i varje förening är ändå styrelsens och måste så vara.

Sedan är det stämmorna igen, att det finns något exempel på att man har haft dem ganska ofta. Jag pekade på att skälet till att vi inte vill sätta in regler som innebär att det måste gå lång tid emellan är att det faktiskt ibland finns väldigt legitima orsaker till och att det rent praktiskt är bra att kunna ha enstämma igen.

Vi kan ju inte utforma regler utifrån att det alltid ska vara så att vi misstänker att folk försöker luras eller göra fel saker. Det är inte så. De regler som finns för bildande av bostadsrättsförening och för utbildning av hyresrätter utgår faktiskt från ganska fasta principer och ger också hyresgästerna väldigt bestämda rättigheter. Det är viktigt att komma ihåg att även vid en utbildning har man som hyresgäst kvar sina rättigheter som hyresgäst. Man behöver inte köpa en bostadsrätt. Man behöver inte flytta om det blir en utbildning utan man har kvar sin rättighet som hyresgäst. Skyddet för den enskilde finns hela tiden.

Det som det lite grann handlar om när man vill gå in och reglera är i vilken utsträckning staten ska anse att det är nödvändigt att gå in och styra upp demokratiskt valda styrelser och stämmors beslut. Ska man inte tro att hyresgästerna i ett av deras kanske allra viktigaste beslut klarar av att ta till sig den hjälp och den information som finns att få?

Vi har inte erfarenheten att det sker omfattande luredrejeri och fusk eller att man försöker föra varandra bakom ljuset. Tvärtom bygger ju hela idén med att bilda bostadsrättsförening på att det finns en gemensam vilja att bättre förvalta sin bostad och den fastighet där lägenheten finns, vilket är en väldigt bra sak. Det är också erfarenheten i de allra flesta fall. Man sköter detta tillsammans betydligt bättre, man får ned kostnaderna och man lyckas också ganska väl fatta de beslut som ska tas i bostadsrättsföreningens demokratiskt valda organ.

Jag tycker inte att de problem som Hyresgästföreningen har lyft fram är så många. De är väldigt allvarliga i sig. I några fall handlar det faktiskt om brott. Där finns det ju möjligheter att agera. Men jag vill inte reglera tiden mellan köpstämmor och jag tror inte att det behövs någon certifiering av utbildningskonsulter. Det finns erfarna och professionella sådana som kan ge bra information. Ansvaret måste ändå bostadsrättsföreningens medlemmar ta själva.

Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det var ju inte det som var problemet i det här sammanhanget. Det är inte så att vanliga föreningsproblem är det som är orsaken här. Det var ju inte så att alla var medlemmar. Det är några som står utanför men ändå berörs av köpstämman. Bör det inte vara så att det finns ett regelverk som gör att de inte råkar illa ut i det här sammanhanget. Det är ju det som är svårigheten, att det här inte gäller alla. Det är inte vanliga föreningsrättsliga principer som ska gälla i de här sammanhangen utan det måste finnas ytterligare skyddsnet.

Jag tycker att det viktigaste man kan göra i det här sammanhanget är att jämföra med fastighetsmäklare. De har en historia som är ganska lik den som ombildningskonsulterna har nu. Ombildningskonsulterna är ungefär där fastighetsmäklarna var på 70-talet. Man hade ett ganska dåligt rykte. Man dolde fel. Man företrädde bara köparen. Man brydde sig inte om att ta hänsyn till säljarens intressen. Vi borde kunna utforma ett ganska tydligt regelverk efter det.

Sedan tycker jag faktiskt att det är ganska konstigt med ofta återkommande stämmor. Har man haft en juridisk process, som faktiskt en stämma är, kan det inte vara så. I det sammanhanget måste jag säga att justitieministern bara är ideologisk. Det finns knappast några sakliga eller praktiska skäl för att redan månaden efter en köpstämma ha en ny köpstämma. Då handlar det om någonting helt annat. Då handlar det om ideologi till varje pris. Jag har försökt och ville att den här debatten inte skulle handla om ideologi, men i det här fallet driver justitieministern det till en ideologisk debatt.

Anf. 42 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Nu får vi väl ändå se att det inte är så mycket ideologi som erfarenhet av föreningsliv i vid mening. Det finns många goda skäl till att man ibland kan tvingas ha en extrastämma. Det är väl ingenting som är konstigt vare sig i politiken, i bolag eller i någonting annat. Det kan inträffa någonting som ändrar förutsättningarna. Då ska det finnas en möjlighet att ha ett nytt möte. Svårare än så tycker inte jag att det är när det gäller köpstämma heller. Någonting kan ha förändrats.

Vi kan säga att vi har en förening tillsammans. Vi bestämmer att nu ska vi köpa det här huset och så rasar taket ihop eller det visar sig att någonting var helt vrickat i det underlag vi hade. Det är väl väldigt bra om vi snabbt kan riva upp beslutet eller ändra på det. Det är rimligt i en demokrati att man kan ändra och rätta till beslut som har blivit fel.

Jag återkommer då till det problem som Börje Vestlund tar upp, nämligen att det finns de som kan försöka tricksa och utnyttja det här. Då är det väldigt viktigt att ha klart för sig vad som gäller för medlemskap i en bostadsrättsförening.

Man måste vara med i bostadsrättsföreningen för att kunna ha en bostadsrätt. Man har som hyresgäst alltid rätt till medlemskap i bostadsrättsföreningen. Det är en förutsättning för att man ska räknas in i de två tredjedelar som krävs för att föreningen ska kunna besluta om ett förvärv. Medlemskap innebär inget tvång att köpa någonting. Det innebär inte att man måste köpa ens om man har röstat för en ombildning. Den som inte har en bostadsrätt har när som helst rätt att gå ur föreningen. Som hyresgäst är man alltid tillförsäkrad att ha sin hyresrätt kvar och leva enligt de villkor som gäller i hyresrättslagstiftningen.

Jag tycker att reglerna är ganska entydiga och tydliga. De säkrar väldigt mycket. Däremot är det så att vare sig regler eller stadgar utesluter att en del människor beter sig illa eller begår brott. Då finns det andra sätt att verka på än att kräva andra regler.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2010/11:196 om äldre döva

Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Eva Olofsson har frågat mig vad jag vill göra för att förbättra situationen för äldre döva och äldre dövblinda.

Som Eva Olofsson nämner har Sveriges Dövas Pensionärsförbund tagit fram en mycket intressant rapport med titeln *Valfrihet och värdighet saknas hos äldre döva*. Mot bakgrund av denna titel är jag glad att kunna konstatera att ingen annan regering har satsat mer på valfrihet inom vård och omsorg än denna. Detta betyder att förutsättningarna för döva personer att på äldre dagar få tillgång till teckenspråkig vård och omsorg avsevärt stärkts.

Sedan lagen om valfrihetssystem, LOV, trädde i kraft för två år sedan har en stor mängd kommuner, stora som små, gett sina medborgare friheten att välja. Valfriheten innebär också möjlighet att välja bort det man är missnöjd med. Det ökar medborgarnas makt och trygghet, det effektiviserar verksamheterna i en tid med allt större demografiska påfrestningar och det ökar nyföretagandet – särskilt bland kvinnor.

I mer än varannan kommun som infört LOV har det tillkommit verksamheter som erbjuder alternativ profil av typen hemtjänst på eget språk eller med löfte om personalkontinuitet. Det finns i dag, till exempel i Stockholm, teckenspråkig hemtjänst som ges enligt LOV.

Jag är väl medveten om behovet av en individanpassad, samordnad och kontinuerlig vård och omsorg för teckenspråkiga äldre. Teckenspråkiga personer behöver kommunicera och få information på teckenspråk, men de får inte alltid den möjligheten. Därför befinner de sig många gånger i ett informationsunderläge. Det gäller i än högre grad äldre teckenspråkiga. Detta kan leda till att man får svårare att hävda sina rättigheter. Personer som är döva eller dövblinda har därför generellt sett svårare att få den goda vård och omsorg samt det stöd och den trygghet som de har rätt att få. Detta behöver stat, kommun och landsting ta särskild hänsyn till.

Det huvudsakliga ansvaret för stöden till döva och personer med dövblindhet ligger hos kommuner och landsting enligt bland annat socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. För att kunna ge en värdig omsorg med god kvalitet även för döva äldre och äldre med dövblindhet krävs därför att alla aktörer tar sitt ansvar men också effektivt samverkar.

Omsorgen och vården i form av hemsjukvård, äldreomsorg, vårdcentral och sjukhusvård måste samverka bättre kring de äldre. Den 12 januari 2011 utsåg regeringen därför en särskild nationell äldresamordnare för de mest sjuka äldre. Det är ett omfattande arbete som nu inletts. Totalt uppgår satsningen till 3,75 miljarder kronor under mandatperioden. Frågan om de mest sjuka äldres vård och omsorg ska vara en mycket prioriterad fråga under de närmaste fyra åren, och det gäller oavsett om man är döv eller hörande, teckenspråkig eller svenskspråkig – eller har något annat modersmål för den delen.

Regeringen har också en rad insatser riktade mot teckenspråkiga döva och personer med dövblindhet. Låt mig kort få nämna några av dem. Vi har sedan den 1 juli 2009 en ny språklag som slår fast att den som har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Tillgången till tolkar och en väl funge-

rande tolktjänst är en grundläggande förutsättning för att uppnå de övergripande mål som regeringen presenterat i den nationella handlingsplanen för funktionshinderspolitiken. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att se över nuvarande modell för tolktjänsten. Regeringen ger särskilt statligt stöd till personer med dövblindhet genom medel till Nationellt Kunskapscenter för dövblindfrågor och särskilt stöd till Förbundet Sveriges Dövblinda.

Utvecklingen går åt rätt håll. Svensk hälso- och sjukvård och äldreomsorg uppvisar på många områden goda resultat. Vårdköerna kortas. Valfriheten, tillgängligheten och den kvalitet som patienterna upplever förbättras. Det sker en tydlig utveckling mot en vård och omsorg som bygger på evidensbaserad kunskap. Användandet av öppna jämförelser, där alla enkelt kan jämföra olika vårdenheter, ökar kontinuerligt. Dessa förbättringar kommer även att komma teckenspråkiga äldre till del.

Anf. 44 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret.

Jag och statsrådet Maria Larsson hade en liknande debatt för cirka tre år sedan, och jag vill börja med att säga samma sak som jag sade då, nämligen att jag inte har ställt interpellationen för att i första hand diskutera valfrihetssystem eller kommersialiseringen av äldreomsorgen som nu pågår. Då hade jag ställt en annan interpellation. Jag har ställt den här interpellationen därför att stöd till äldre döva och dövblinda utifrån deras specifika behov på de flesta håll i landet saknas, liksom en teckenspråkig äldreomsorg. Det gäller oavsett om kommunerna har infört valfrihetssystem eller vilken färg som styr i kommunerna. För mig är det en självklarhet att äldre döva och dövblinda kvinnor och män är medborgare med samma rätt till information, stöd och omsorg som andra. Det är vi valda politiker som har skyldighet att se till att det blir så, inte den enskilde äldre döve.

Herr talman! Bland landets äldre är döva och dövblinda en av de grupper som har en svår situation. Sveriges Dövas Pensionärsförbund har kartlagt situationen i rapporten *Valfrihet och värdighet saknas hos äldre döva*. Nio av tio äldre döva har vuxit upp språklösa. Deras föräldrar har inte talat teckenspråk. Erfarenheterna från barndomen är ofta svåra. Det är fråga om ofrivilliga separationer. Som det står i rapporten: Mamma var borta och ingen kunde förklara varför. Det handlar om barn som många gånger var sju åtta år gamla. Undervisningen var ofta undermålig i skolor långt hemifrån. Man fick inte tala teckenspråk på lektionerna utan man skulle tvingas att tala. I dag lider fler än en fjärdedel av ångslan, oro och ångest. Sex av tio äldre döva har svårighet att läsa och förstå innehållet i en dagstidning.

Den här kunskapen har inte många kommuner och landsting. Hälften av de döva får inte information om vilka möjligheter och rättigheter de har som äldre. När de får information är den inte teckenspråkig utan oftast på skriven svenska. Då är det svårt att ta till sig vilka rättigheter och möjligheter man har.

Döva och dövblinda lever i hög grad utspridda i vårt land. Teckenspråkig äldreomsorg finns på få ställen. Det har varit svårt och trögt att få till ett samarbete lokalt och regionalt för att förbättra situationen. Det finns oftast ingenstans att vända sig till för att få särskild hjälp och väg-

ledning. Det gör att äldre döva och dövblinda kvinnor och män inte får det stöd och den omsorg de har rätt till. Kort sagt: Valfrihet och värdighet saknas för äldre döva och dövblinda.

Två av de viktigaste förslagen på åtgärder i rapporten är att tillsätta en nationell samordnare för äldre dövas behov och att det bör finnas särskilt utsedda vägledare på regional nivå. Man har mycket goda erfarenheter där de finns i Region Skåne och i Göteborg. Det är två bra förslag som skulle kosta lite men som skulle innebära kraftiga förbättringar i situationen för äldre döva och äldre personer med dövblindhet.

Jag har en konkret fråga och vill gärna ha ett tydligt svar från statsrådet: Vilka initiativ är Maria Larsson beredd att ta för att de två bra förslagen kan bli verklighet?

Anf. 45 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Det här är en mycket angelägen interpellation. Äldre döva och dövblinda har en mycket utsatt situation. Det har också rapporten från Sveriges Dövas Pensionärsförbund visat.

En enkätundersökning visar att äldre teckenspråkiga undviker att ta kontakt med läkare, tandvård eller andra vårdinrättningar och i stället väntar på att få ett brev hem eller helt enkelt avstår från att söka vård. Friskvård är inget som man direkt tar emot och som riktas direkt till den här gruppen. Det finns stora svårigheter med tolkar i vissa landsting. Jag kommer själv från Västerbotten. Där har det varit många vakanser, och därför har vi inte kunnat ställa upp med den tolkservice vi har haft förhoppningar om att ge.

Precis som statsrådet Maria Larsson sade i svaret har lagen om valfrihet inneburit stora möjligheter för den enskilda personen att göra egna val, men det finns en hel del att önska från både kommuner och de eventuella företag som tänker sig utföra tjänster i kommunerna, nämligen att specialinrikta sina tjänster mot grupper som riskerar att hamna mellan stolarna, det vill säga att kvalitet och kompetens finns hos den personal som ska möta dessa personer som är till exempel döva eller dövblinda. Det finns hemtjänst på flera språk, och det finns äldreboenden för döva på många håll – men det finns oerhört mycket att göra. I många fall får vi uppfattningen att kompetens och kunskap om äldre dövas och dövblindas situation saknas i kommuner och landsting.

Min fundering är om inte Socialstyrelsen i det här hänseendet skulle kunna göra så mycket mer för att ge anvisningar och råd till kommuner och landsting för att uppmärksamma dessa problem.

Anf. 46 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill verkligen instämma i att äldre döva och dövblinda många gånger har en svår situation att få tillgång till information, att få kunskap, att kommunicera på ett bra sätt med de olika typer av myndigheter, hälso- och sjukvård som de är beroende av.

Jag känner mig väldigt glad över att kunna säga att den värdegrund som vi nu har lagt på plats i socialtjänstlagen från den 1 januari stadgar vikten av att den enskilda personen får möjlighet till en värdig äldreomsorg och ska kunna känna välbefinnande. Det betyder att kommunikationen är nödvändig. Den måste ske och finnas till hands med befintlig tolk för att kunna få kunskap om vad den enskilda äldre behöver för att

kunna känna välbefinnande. Låt oss inte underskatta den drivkraft som finns i lagstiftningen.

Eva Olofsson talar om att valfrihet saknas. I samma stund säger hon att LOV inte var det hon ville diskutera. Lag om valfrihet tycker inte Eva Olofsson om, och det tycker inte heller hennes kamrater i styret av Göteborg om. Men den är en möjlighet och en utvecklingspotential. Det ser också den som har gjort rapporten åt Sveriges Dövas Pensionärsförbund. Det drevs som ett arvsfondsprojekt, och jag tycker att rapporten är synnerligen intressant.

Den som har gjort rapporten heter Birgitta Martinell. Hon gjorde också ett studiebesök i Finland inom ramen för projektet. Där konstaterar hon: Vi bör fundera över andra alternativ till att ordna bra äldreservice för äldre döva i Sverige där vi får större inflytande över den egna vården. Det är min drivkraft, Eva Olofsson. Det är därför jag är så angelägen om LOV. Den skapar förutsättningar för människor att bestämma själva.

Birgitta Martinell gjorde någonting väldigt bra. Hon startade företaget Signcare som erbjuder teckenspråkiga tjänster, bland annat boendestöd, hemtjänst och personlig assistans, enligt LOV. Hon säger: Det finns ett stort behov av hemtjänst. Problemet i dag är att inte alla kommuner har infört lagen om valfrihet. Det gör att alla döva och dövblinda inte får vad de behöver.

Min fråga till Eva Olofsson är: Är inte detta skäl nog för Eva Olofsson att ompröva, ta bort de ideologiska skygglapparna och säga: Också lagen om valfrihet skulle kunna tjäna i syfte att ge de äldre döva och dövblinda på fler ställen i Sverige tillgång till bra äldreomsorg?

Den löser inte hela problemet. Det är jag medveten om. Men den är en delsträcka i en ökad valfrihet, precis det som Eva Olofsson efterlyste.

Anf. 47 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Också jag tycker att Signcare är en väldigt positiv verksamhet. Men jag tycker att statsrådet ska läsa hela texten. Så här skriver man: Inom projektets ramar har vi förstått att kommunerna inte vill ta ett övergripande ansvar gällande äldreomsorg för äldre teckenspråkiga och döva. Därför är detta bolag ett alternativ som kommuner kan erbjuda.

Man har alltså startat detta företag som är något väldigt bra och ger service i Stockholm som omvårdnad, stödsamtal och mycket mer som personlig assistans och hemtjänst till döva och dövblinda. Men man har gjort det utifrån att kommunen inte har tagit sitt ansvar.

Det kommer inte att uppstå företag i Rättvik och Älvsbyn och kanske heller inte i Borlänge och Bjuv. Äldre döva och dövblinda bor utspridda i hela vårt land. Vi har ett politiskt ansvar. Vi kan inte lägga över ansvaret och säga att vi som politiker inte är beredda att ta det, utan det hänger på om något företag tycker att det är lönsamt att starta en verksamhet riktad till döva eller dövblinda.

Låt mig ta ett exempel på det motsatta. Göteborg har länge haft teckenspråkig hemtjänst och använder inte lagen om valfrihet. Mölndals kommun som köper den teckenspråkiga hemtjänsten införde LOV. Vad hände då? Jo, de döva i Mölndal får inte längre teckenspråkig hemtjänst. De får vända sig till ett antal olika serviceföretag som finns utan teckenspråkig personal i Mölndal. Är detta valfrihet, statsrådet?

Den kommun som har kommit längst är Malmö stad som länge har jobbat med vägledare och äldreboende. Man hör mycket positivt om det om man sätter sig ned och talar med Sveriges Dövas Pensionärsförbund. Människor känner en trygghet och kan få stöd. Vägledaren är själv döv och teckenspråkig, och man har en äldreboendeenhet. Man har haft en lång resa för olika kommuner i Skåne och olika stadsdelar i Malmö stad. Det finns ett skäl till varför man som teckenspråkig ska bo på ett teckenspråkigt äldreboende. Malmö har inte LOV.

Inför denna interpellationsdebatt talade jag med äldrevägledaren i Göteborg som har funnits i två år. Göteborg har haft teckenspråkig äldreomsorg i oherrans massa år. Man har ett medborgarkontor för döva. Det som var viktigt, sade vägledare, är att jag finns där de äldre döva finns. De lär känna mig, de kan prata med mig och de får förtroende för mig. Sedan vänder de sig till mig när de ska få vårdplanering, bistånd från hemtjänsten. De får information och förstår informationen, och man undviker missförstånd. Det skapar en stor trygghet.

Dessutom jobbar vägledaren med äldreboendeenheten för döva och har startat en träffpunkt där som besöks av många. Man är nätverksarbetande med dövföreningar, dövkyrkor, kommunen och mycket mer. Vad som behövs väldigt mycket är att man tar ett regionalt ansvar i Västsverige. Det har man kvar.

Herr talman! Vi kan inte lämna över ansvaret från politikerna till dem som eventuellt vill starta företag. Vi måste ta det ansvaret själva. Det behövs äldrevägledare inte bara i Malmö och Göteborg utan i hela Sverige. Det behövs en nationell ombudsman som kan hålla ihop frågorna på nationell nivå. Det behövs insatser för att kunna höja kunskapen i kommunerna. Där tycker jag att Maria Lundqvist-Brömster hade ett bra förslag med att Socialstyrelsen skulle kunna göra en insats.

Jag vill fråga statsrådet: Vilka initiativ vill statsrådet ta specifikt för gruppen döva och dövblinda? Är statsrådet beredd att inleda överläggningar med SKL om hur man skulle kunna förbättra läget i kommunerna och ge Socialstyrelsen ett uppdrag?

Anf. 48 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Vi har ett politiskt ansvar, jag, Eva och andra i denna kammare. Vi har i denna riksdag antagit FN-konventionen om mänskliga rättigheter som gäller personer med funktionsnedsättning. Vi har också antagit en strategi för funktionshindrade som ska gälla under de kommande åren. Det innebär att det även finns ett ansvar hos politiker på regional och lokal nivå.

Här har Eva Olofsson, jag och många fler med oss ett ansvar att tydlig driva de frågorna i de församlingar som är närmast hälso- och sjukvården och den kommunala servicen. Skåneregionen har klarat av detta. De har sina regionala vägledare. Det är en modell som andra län kan ta efter.

För min del känns det viktigt att få skicka med budskapet att vi inte alltid kan förlita oss på att den statliga nivån ska kunna fixa dessa bitar, utan det måste ställas krav på kommuner och landsting. Det är så vi ska jobba med FN:s konvention om mänskliga rättigheter och strategin för funktionshindrade. Det måste genomsyra arbetet hela vägen i den politiska processen.

Herr talman! Självklart måste det politiska ansvaret tas och bäras på ett ansvarsfullt sätt i alla dess delar. Det politiska ansvaret att se till att våra äldre döva och dövblinda får en god vård och omsorg när de behöver det och en fungerande tillvaro med tillgång till bra information ligger på många olika politiska beslutsnivåer, och i stort sett på alla tre. Därför måste också rätt saker göras på rätt ställe.

Jag välkomnar alla kommuner som följer det som står i lagen. Det ska självklart alla kommuner göra. Socialtjänstlagen, även om den är en ramlag, stadgar tydligt att äldreomsorgen måste ges utifrån den enskildes behov. Värdegrundens förstärkning av socialtjänstlagen tydliggör det uppdraget än mer.

Det är orättfärdigt om man inte får tillgång till exempelvis information, kunskapsinhämtande och äldreomsorg på sitt eget språk.

Detta behöver verkligen stärkas, och till detta tjänar LOV. Det är att ta ett politiskt ansvar att se till att också den möjligheten finns, Eva Olofsson. Jag blir så förvånad att Eva Olofsson säger nej till att stärka de äldres möjligheter att själva påverka.

De kriterier som ska skrivas för en kommun när det gäller att välkomna olika entreprenörer och den egna verksamheten måste läggas på en kvalitetsmässigt bra nivå och även inkludera att man levererar på olika språk, också teckenspråk. Det måste ses som ett mervärde.

Regionerna, landstingen, har sitt ansvar för detta. Att se till att hälso- och sjukvård ges så att var och en kan förstå och kommunicerar med en vårdgivare är naturligtvis högsta prioritet.

Staten har sitt ansvar. Vi har sett behov av att skjuta på både kommuner och landsting, naturligtvis med lagstiftning men också genom en hel rad andra uppdrag, såväl till Socialstyrelsen som till SKL.

En av de saker som vi gör nu är att tillsätta regionala utvecklingsledare för äldreomsorgen i stort i samtliga län – det kommer att finnas flera personer i varje län – för att överföra ny kunskap, för att stärka och stödja kommunerna i deras uppgift med att ge bra äldreomsorg av god kvalitet för alla sina vårdtagare, för att se till att det bli väl fungerande och för att kunskap om ny forskning ska finnas till hands. Inom ramen för utvecklingsledarna, som just nu jobbar mycket med kvalitetsfrågor, är det naturligtvis också möjligt att få många kommuner att gå med i Senior Alert och kvalitetsregisteransluta sig. Det är en av deras uppgifter just nu. Jag kan mycket väl tänka mig att ge uppgifter om till exempel ett kartläggningsarbete, att kunna stödja äldre döva och dövblinda så att de får tillgång till personal som har god kompetens och utbildning.

Det är kommande frågor. Jag ser ett behov. Men låt oss inte glömma att LOV är en del av lösningen. Eva Olofsson kan fortsätta att motarbeta den hur mycket som helst, men LOV är faktiskt en del av lösningen. Jag har också tilltro till människors beslutsförmåga. Därför tycker jag att Eva Olofssons resonemang inte riktigt hänger ihop.

Det finns mycket annat som vi ska göra, men rätt nivå måste ta sin del av ansvaret.

Anf. 50 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Skillnaden mellan mig och statsrådet är att jag tycker att vi ska ta ett politiskt ansvar för tillräckliga resurser till äldreomsorgen, för bra arbetsvillkor för personalen, för äldres inflytande och för att döva och dövblinda äldre ska få den hjälp som de har rätt till.

Jag tar det ansvaret. Jag säger inte att det får ligga på andra eventuella företag, så att det beror på om de tycker att de vill erbjuda teckenspråk i äldreomsorgen. Jag tror att det är en mycket orealistisk lösning på många mindre och medelstora orter i Sverige.

Äldre teckenspråkiga döva behöver någon som kan lyssna på dem, ge svar på funderingar och förstå den oro som väcks inför deras egen situation. Äldre teckenspråkiga döva behöver hjälp med att förtydliga och klargöra vilka rättigheter och möjligheter de har. Äldre teckenspråkiga döva behöver vägledning till rätt kontakter och förklaring av händelseförlopp och tillvägagångssätt som äldre kan möta i samhällets stöd. Äldre teckenspråkiga döva behöver vägledare som behärskar teckenspråket och har kunskap om dövkultur.

Här finns en skillnad mellan Maria Larsson och mig, för jag tycker att vi har ett nationellt ansvar. Man har avsatt nationella pengar för att förbättra anhörigstödet, trots att det har varit kommunernas och landstingens uppgift. Man har gett stimulanspengar till förbättringar inom äldreomsorgen – det är en fråga där vi kanske har haft lika syn på att man behöver satsa, så det går.

När det inte fungerade speciellt bra med alla som skulle stödja människor med psykisk funktionsnedsättning gav man stimulanspengar för att inrätta personliga ombud. Jag kan alltså inte förstå varför man inte kan ge nationella pengar och se till att man får regionala vägledare och en central ombudsman. Det behövs, och det behövs runt om i hela Sverige, för att gruppen äldre döva och dövblinda ska få den äldreomsorg och de rättigheter som äldre som de ska ha.

Det går att göra bara viljan finns.

Anf. 51 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är roligt att Eva Olofsson nämner de stora satsningar som vi har gjort på äldreomsorgen. Mest medel som någon regering har givit har tilldelats äldreomsorgen under föregående mandatperiod. Trots att Eva Olofsson och hennes partikamrater trodde att vi skulle raserat välfärden och äldreomsorgen har den utvecklats väl.

Den satsningen omsluter alla. Den är också tänkt att komma de döva och dövblinda till del.

Jag håller öppet för att kunna göra ytterligare saker. Men låt mig också nämna förändringen att språklagen, som vi beslutade om den 1 juli 2009. Den har stor betydelse. Låt mig nämna Tolkjänstutredningen, där jag väntar på besked. De kommer med sin redovisning den 1 november 2011. Det blir viktigt, när de tittar över hur vardagstolkning ska se ut, när de tittar på IT-utveckling, utvecklingsmöjligheter och när de ska föreslå en brukarorienterad modell för tolktjänst som är både ändamålsenlig och kostnadseffektiv och där regelverket ska vara tydligt förutsägbart och lättöverskådligt för den enskilde.

Jag tror att detta är en mycket efterlängtd utredning. Den kommer att bli ett mycket viktigt inslag i arbetet att för äldre döva och dövblinda

förbättra möjligheten till både information och kunskapsinhämtande men också möjligheten att uttrycka sina åsikter.

Prot. 2010/11:78
29 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellationerna 2010/11:242 och 271 om tillsyn av HVB-hem och andra boenden för barn och unga

Anf. 52 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Lena Hallengren har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att Socialstyrelsen ska kunna genomföra sin tillsyn i enlighet med de krav som ställts upp. Sara Karlsson har frågat mig om jag avser att ta några initiativ till att se över regelverket för tillståndsprövning avseende kompetenskrav och behandlingsmetoder. Sara Karlsson frågar också när ett förslag utifrån Barnskyddsutredningens betänkande från 2009 kan läggas fram. Jag har valt att besvara frågorna i ett sammanhang.

Den statliga tillsynen är ett viktigt redskap för att kontrollera efterlevnaden av lagar och regler för vård i HVB och andra boendeformer som omfattas av tillsynen. Även kunskapsåterföring är en viktig del av tillsynen som ett stöd till verksamhetsutvecklingen.

Under förra mandatperioden genomförde regeringen tillsynsreformen, i syfte att åstadkomma en stark och enhetlig tillsyn över hela landet. Socialstyrelsen tillfördes 62 miljoner kronor utöver de 195 miljoner som överfördes från länsstyrelserna när myndigheten tog över tillsynsansvaret. Reformen har också inneburit ökade befogenheter för tillsynsmyndigheten.

Vad gäller barn och unga infördes bestämmelser om att Socialstyrelsen ska integrera ett barnrättsperspektiv i tillsynen samt att samtal ska föras med barnen och ungdomarna vid besöken.

Det infördes också en bestämmelse om att HVB-hem ska tillsynas minst två gånger per år, varvid ett av besöken ska ske oanmält. Under föregående år inspekterades de flesta HVB-hem. Men Socialstyrelsen nådde inte målet för frekvenstillsynen, bland annat på grund av vakanser i tillsynsorganisationen. Socialstyrelsen har, som jag tidigare nämnde, tillfört resurser för att klara frekvenstillsynen. Jag förutsätter att myndigheten kommer att uppnå målen under 2011.

Sara Karlsson tar upp frågan om kompetens och behandlingsmetoder inom HVB-vården. Det är flera faktorer som påverkar vården och om-sorgen på HVB. Det handlar om tillståndsprövning men också om lagar och regler om vårdens innehåll, kommunernas upphandling och uppföljning av vården samt inte minst om tillsyn.

Det finns i dag föreskrifter om att personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet, handledning och kompetensutveckling. Det finns också föreskrifter om uppföljning och utvärdering av behandlingsmetoder samt föreskrifter om att verksamheten ska utvecklas i takt med ny lagstiftning, nya forskningsresultat och resultat från tillsynen. Socialstyrelsen har till uppgift att inspektera att dessa regler efterlevs.

Men vården i HVB kan inte utvecklas enbart genom regler och förordningar. Det handlar också om att stödja utvecklingen av innehållet i

vården på annat sätt. Regeringen stöder evidensbaserade metoder i socialtjänsten genom överenskommelsen med Sveriges Kommuner och Landsting om en evidensbaserad praktik. Från och med 2011 är stödet till evidensbaserade metoder för barn och unga i samhällsvård ett prioriterat område. I sammanhanget vill jag också nämna det upphandlingsstöd som SKL tagit fram för att stödja kommunerna att göra bra upphandlingar av HVB-vård.

Avslutningsvis frågade Sara Karlsson när förslag från Barnskyddsutredningen kommer att läggas fram. Betänkandet innehåller flera förslag för att stärka barnrättsperspektivet och utveckla den sociala barn- och ungdomsvården. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 53 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det är en mycket angelägen fråga som vi just nu debatterar. Frågan har också diskuterats i socialutskottet där vi har mött ungdomar som har samtalat med Barnombudsmannen, och vi väntar besök från Statens institutionsstyrelse. Barnombudsmannen har också kommit med en rapport som beskriver hur barn och ungdomar som tillbringat kortare eller längre tid på HVB-hem upplevde sin situation.

Att bli omhändertagen kan upplevas på många olika sätt. Det kan ge avtryck för kortare eller längre tid i livet. I Vanvårdsutredningen kan vi se vilka följder det kan få om inte tillsynen hanteras på allra bästa sätt. Staten är skyldig att utöva tillsyn och ha en god kvalitet på den verksamhet som barn och ungdomar tvingas vistas i.

Så sent som 2008 kom Socialstyrelsen med ganska mycket kritik efter att ha besökt färre än hälften av de då befintliga HVB-hemmen. Många fick kritik, närmare bestämt 144 av 156. All kritik var inte allvarlig, men flera hem fick stängas.

Drygt ett år senare, 2009/10, övergick ansvaret för tillsynen till Socialstyrelsen. Att centralisera, få en mer samlad bild av tillsynen och lära av det som händer är klokt; det vill jag gärna säga. Vi är dock alla medvetna om att Socialstyrelsen inte klarar sitt uppdrag, vilket är ett stort problem.

Socialstyrelsen besökte socialutskottet för inte så länge sedan och beskrev att man under 2010 inte hade klarat av att göra två besök, varav minst ett oanmält, hos merparten av HVB-hemmen. Man trodde inte att man skulle klara det under 2011 heller.

Vi säger att vi ska prioritera barn och ungdomar, men på högsta nivå är man väl medveten om att det inte fungerar. Det är allvarligt.

Maria Larsson säger i sitt svar att de flesta HVB-hem inspekterades under föregående år. Det räcker dock inte att de flesta HVB-hem inspekteras. Alla HVB-hem ska inspekteras. Under hur lång tid har Maria Larsson känt till att det är de flesta HVB-hem som inspekteras? Det betyder att de finns generationer av unga som vistas på HVB-hem utan att vi är riktigt säkra på vilken kvalitet som erbjuds där.

Jag är också nyfiken på om det finns några tankar hos Maria Larsson på att införa öppna jämförelser för att på ett annat sätt kunna mäta den kvalitet som finns.

Maria Larsson säger i Svenska Dagbladet: Det handlar om kvalitetsutveckling där olika kommuner har kommit olika långt. Jag har sett dessa brister under lång tid och bad därför Barnombudsmannen att prata med

barnen själva. Jag uppmanar alla kommuner att vara noga med att välja boenden som ger en bra vård. Om ett hem inte fungerar bör man avsluta kontakten.

Jag kan inte svära på att Maria Larsson är korrekt citerad, men detta stod i Svenska Dagbladet.

Man kan inte testa ett boende, se om kvaliteten håller och sedan byta boende om det inte funkar. Det är en modell som vi har prövat på andra håll, men det här är alldeles för allvarligt för att göra så.

Hur länge har Maria Larsson känt till att det finns HVB-hem som inte har fått något tillsynsbesök under 2010? Och hur ser Maria Larsson på det faktum att Socialstyrelsen gör bedömningen att man inte heller under 2011 kommer att klara av sitt åtagande om två besök, varav minst ett oanmält?

Anf. 54 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Maria Larsson för svaret även om det lämnar en del övrigt att önska. Barn som omhändertas och placeras är vårt samhälls kanske mest utsatta barn.

Rapporten från Barnombudsmannen är ingen trevlig läsning. Jag utgår från att Maria Larsson har tagit del av den och barnens och ungdomarnas berättelser om hur de kränkts, isolerats och förvägrats kontakt med sina föräldrar. För mig blir det uppenbart att det finns ett antal HVB-hem som inte fungerar och som rent av är skadliga för dessa barn och ungdomar. Det är inte heller första gången vi hör talas om brister inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Jag kan inte Socialstyrelsens riktlinjer och allmänna råd utantill. Jag har dock läst dem och tror att de och föreskrifterna skulle kunna göras tydligare. Kanske skulle kraven på extern handledning och på kompetensutveckling för personalen skärpas. Också kraven på relevanta behandlingsmetoder skulle kunna ses över. Föreskrifterna är ganska vaga – även om de finns, som Maria Larsson skriver i sitt svar.

Herr talman! Låt mig ge ett exempel på hur det kan se ut. En metod som är vanlig på HVB-hemmen är teckenekonomi. Det handlar om att bygga ett system för att belöna önskvärt beteende och bestraffa icke önskvärt beteende. Vi ska såklart inte stå i kammaren och säga vilka metoder som ska användas i enskilda verksamheter, men jag får lite ont i magen av detta. Vi har sett det i nannyprogrammen på tv, och vi får uppmaningar att coacha våra barn med denna metod.

Maria Larsson hänvisar i sitt svar till evidensen. Jag tror att det har varit en lite överdriven hajp kring evidensbaserade metoder, men det är klart att det ska finnas vetenskapligt stöd för de metoder som används. Det är oklart om teckenekonomi har något vetenskapligt stöd som effektiv metod, men den nämns som exempel på så kallad kontingensträning i Socialstyrelsens riktlinjer.

Det ställer dock nya frågor. Ställs det krav på denna kompetens om teckenekonomi ska användas? Jag tror att många som jobbar på HVB-hem bara har ytliga kunskaper i kognitiv beteendeterapi och de olika grenarna inom det. Det är svårt att ha en heltäckande bild, men jag vet av egen erfarenhet att det finns HVB-hem med svåra målgrupper där man arbetar med KBT trots att personalen saknar den kompetens som krävs. Kanske är det just denna kombination som gör att teckenekonomi kan

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

förvandlas till ett system som kränker barn och fråntar dem deras rättigheter, vilket påvisas i Barnombudsmannens rapport.

Det är också oklart för mig hur höga krav som ställs på att metoden ska anpassas efter målgruppen. Om målgruppen innehåller personer som har kognitiva problem är denna typ av exercis kanske inte den allra mest lämpliga metoden.

Jag anser att man behöver göra en översyn av riktlinjerna för tillståndsprövning. Det är dock möjligt att de är tillräckliga, som Maria Larsson menar. Då är i så fall tillsynen problemet, som Lena Hallengren var inne på. Den fungerade inte förra året, vilket Socialstyrelsen själv har framfört och som både Vårdförbundet och andra fackförbund slagit larm om.

I Maria Larssons svar framkommer en förhoppning om att det blir bättre i år. Det får vi verkligen hoppas. Men jag förväntar mig att regeringen är beredd att agera om man ser att det inte blir så.

Jag frågade om Barnskyddsutredningens betänkande och fick till svar att det bereds inom Regeringskansliet. Jag vill dock påminna om att betänkandet lämnades i juli 2009. Jag förväntar mig att ministern åtminstone kan ge några besked om vad som kommer att hända med det. Är det rimligt att anta att förslagen kommer att läggas fram? Och när tänker Maria Larsson återkomma?

Anf. 55 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Kära Interpellanter! Jag skulle önska att vi hade kommit mycket längre med den sociala barn- och ungdomsvården. När jag övertog ansvaret för den 2006 hade HVB-hemmen kanske inte fått ett besök på de senaste fem åren. Det fanns inga jämförelser av kvalitet. Det fanns tillsynsuppdrag till de olika länsstyrelserna som alla rapporterade att det var en undermålig verksamhet.

Min fråga tillbaka till er socialdemokrater är: Varför såg ni inte det då? Varför gjorde ni ingenting?

Jag satte i gång ett stort utvecklingsarbete. Vi skärpte lagstiftningen när det gäller barns rättigheter i kontakter med socialtjänsten att få komma till tals, bli dokumenterade och få lämna sina lösningsförslag. Vi gjorde om hela tillsynsorganisationen med en huvudman. Vi poängterade för tillsynsorganisationen att det här är en så viktig verksamhet att det inte räcker att tillsyna varje HVB-hem en gång per år. Vissa hade inte fått besök på fyra eller fem år. Nu ska de tillsynas två gånger per år. Ett besök ska vara oanmält. Man ska alltid tala med barnen själva. Det hade man inte gjort under er regeringsperiod.

Vi har gjort ett enormt förbättringsarbete. Jag kan ha visst överseende med att Socialstyrelsen inte lyckades fullt ut under samma år som man skapade den nya tillsynsorganisationen och skulle anställa ny personal eftersom det fanns vakanser. Men jag kommer naturligtvis inte att acceptera det för 2011.

Vi har skrivit detta mycket tydligt för att den här verksamheten är så viktig. Det är ovanligt att man gör det. Det handlar om de mest sårbara i vårt samhälle. Det får inte vara dålig kvalitet på ett enda HVB-hem. Vi måste ha det tydligt och klart tillsynat.

Dessutom har jag gett ett uppdrag om öppna jämförelser också inom den sociala barn- och ungdomsvården. Vi vill ha upp saker och ting på

bordet. Varför gjorde ni aldrig det? Det är jag som har gett uppdraget till Barnombudsmannen att tala med barnen själva. Jag har också träffat dem. Det är viktigt att också ha deras berättelse. Varför gjorde ni inte det under er tid?

Vi har gjort ett stort förbättringsarbete. Vi är inte färdiga. Jag menar att det fortfarande är alltför många barn som omhändertas. Det är för lite av preventionsinsatser och det är för få av de omhändertagna barnen som fullföljer sin skolgång. Det är fortsatt ett mycket stort problemområde.

Jag vill be er att rannsaka er själva och se vad ni gjorde. Det här är ett område som vi behöver fortsätta att arbeta med länge.

Anf. 56 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Maria Larsson har all rätt att vara upprörd. Det är verkligen upprörande att den här verksamheten ser ut som den gör. Jag tycker att det är upprörande att socialutskottet får besök av ansvarig myndighet som säger att man inte har klarat av det under 2010 och att man troligtvis inte kommer att klara av det under 2011 heller.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Maria Larsson efter snart fem år som ansvarig minister står i talarstolen och skyller på tidigare regeringar. Maria Larsson har haft fem år på sig. Jag säger inte att allt som har skett är fel, men jag är upprörd över de brister vi ser. Man kan naturligtvis skylla på myndigheterna och säga att de måste klara av det. Vad är det som brister? Vad är det som gör att de inte klarar av att göra sina två besök? Vad är det som gör att det finns barn och ungdomar som tillbringar år på HVB-hem utan att vi vet att de har en bra kvalitet? Hur många år ska det ta? Tar det till 2014, eller behöver Maria Larsson ännu en mandatperiod innan hon kan ta ansvar för verkligheten och de beslut hon själv fattar?

Socialstyrelsen säger att man får så många nya tillsynsområden. Jag tror att man behöver fundera över det. Har Socialstyrelsen fått så många uppdrag att man inte riktigt hinner med? Socialstyrelsen antyder att man kanske måste prioritera om och prioritera ned andra tillsynsområden. Då kan tillsynen av hälso- och sjukvården drabbas. Det är allvarligt om man börjar välja mellan tillsynsområdena och lägger vårdanmälningar på hög för att man inte klarar av den stora arbetsbelastning som regeringen har lagt på en.

Jag vill ha mer svar och mer ansvarstagande från Maria Larsson. Det är lätt att skylla på tidigare regeringar. Det kan vi ju alla göra, men det blir inte så konstruktivt och det leder knappast till en bättre kvalitet för de unga som vistas på HVB-hem.

Vad säger Maria Larsson om att man börjar prioritera? Är det acceptabelt att resonemangen att prioritera mellan de tillsynsområden man har fått över huvud taget förs inom Socialstyrelsen?

Hur länge har Maria Larsson känt till att det finns HVB-hem som inte har fått en enda tillsyn under innevarande år?

Anf. 57 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Maria Larsson står här och talar upprört om hur det var när hon tog över. Jag är medveten om att det har tagits bra initiativ, som till exempel att man ska prata med barnen och lyssna på barnen och ge det i uppdrag åt Barnombudsmannen. Men hur länge tänker den här rege-

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

ringen skylla på den förra regeringen? Någon gång får det väl ändå vara nog.

Maria Larsson påpekade att man har gett i uppdrag åt den nya tillsynsorganisationen att prata enskilt med barnen. Där snuddar man vid det som Barnskyddsutredningen är inne på, nämligen att barn ska ha rätt till en egen samtalskontakt. Vad innebär barnrättsperspektivet i tillsynen? Det vore intressant om Maria Larsson kunde utveckla det. Får barnen rätt till samtal på hemmet eller utanför hemmet? Det påverkar ju möjligheten att vittna om vad man upplever på hemmet.

Jag vill ta upp en annan sak som vi har varit inne på när det gäller en del andra områden som skola och annan vård och omsorg. Det här är faktiskt en marknad, kanske mer än andra marknader såsom skolan. Mellan 80 och 90 procent av HVB-hemmen drivs av vinstdrivande privata företag. När det gäller till exempel friskolan diskuterar vi om det kan påverka kvaliteten. Det kanske vi borde diskutera även när det gäller de här barnen som på många sätt är betydligt mer utsatta än barn i skolan.

Det pågår en utredning om hur man ska reglera vinstuttaget i friskolorna. Det har faktiskt Maria Larssons allianskollega tagit initiativ till. När får vi se ett liknande initiativ när det gäller den här marknaden? Det kanske också på det här området kan finnas en risk att man tummar lite på kvaliteten för att plocka ut vinst. Tror inte Maria Larsson det?

Riktlinjerna är ganska vaga. Det finns inga riktlinjer för bemanning till exempel, och riktlinjerna för kompetensutveckling är ganska vaga. Sådant kostar pengar och det kanske är något man tummar på för att kunna plocka ut vinst. Ser inte Maria Larsson de riskerna, eller när kommer det initiativet?

Anf. 58 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är häpnadsväckande att höra ett tidigare statsråd vara upprörd över att HVB-hemmen bara fick ett besök under 2010 när de under hennes regeringstid knappt fick ett besök vart femte år. Det får vara lite sans och måtta i argumentationen! Det är inte relevant att framföra den typen av kritik när man har så mycket i sin egen påse. Varför gjorde ni inte mer?

Det hade varit angeläget att Socialdemokraterna hade bedrivit ett utvecklingsarbete för de här barnens skull. Ni struntade i det. Det finns inga öppna jämförelser från er tid. Det finns ingen fungerande tillsyn från er tid. Det blir inte det om man får besök på ett HVB-hem vart fjärde eller femte år.

Ni hade inte beställt någon utredning om en ny tillsynsorganisation. Vi fick tillsätta den först. Som Lena Hallengren vet tar det tid att göra en utredning. Den ska sedan remitteras. Det ska skrivas lagrådsremiss och propositioner och sedan ska det vara ett ikraftträdande. Hela det arbetet lyckades vi med under den förra mandatperioden. Därför kunde lagstiftningen träda i kraft den 1 januari 2010, och därför har vi i dag helt andra förutsättningar att granska varje HVB-hem. Det är uppdraget till Socialstyrelsen. Man lyckades inte med frekvenstillsynen samtidigt som man rekryterade personal förra året. Resurserna finns; dem har vi tillfört för att man ska klara tillsynen.

För mig är detta ett prioriterat område. Det handlar om barn och ungdomar som lever i utsatthet. De ska veta att det finns en tillsynsorganisat-

ion och att någon kommer att besöka dem och att de får möjlighet att komma till tals. Socialstyrelsen har ett direktnummer som alla barn kan ringa för att få en kontakt. Det är ett speciellt telefonnummer. Alla ska få information om sina rättigheter.

Barnskyddsutredningen har förslag om att varje socialsekreterare har ett särskilt åtagande att besöka och följa upp varje placerat barn.

Detta är också en utredning som jag har beställt för att stärka barns rättigheter när de är i en utsatt situation i deras kontakter med myndigheter. Detta är ett hjärteområde för mig. Det är också ett hjärteområde att se till att färre barn omhändertas. Det är ett hjärteområde att se till att de barn som har en utsatthet får en fullföljd skolgång därför att vi vet att det förbättrar deras framtidsmöjligheter betydligt.

Detta är förbättringsområden där jag arbetar vidare. Men stå inte här och var så otroligt kaxiga när ni har ett sådant förflutet i bagaget och inte gjorde det som ni skulle. Vi har startat ett arbete, vi kommer att fortsätta med det, och vi vill förbättra situationen. Här finns en hög ambitionsnivå.

När det gäller Barnskyddsutredningen hoppas jag kunna lägga fram en proposition inom en inte alltför avlägsen framtid eftersom det finns många viktiga förslag i den som ytterligare kan stärka barns rättigheter.

Anf. 59 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det finns all anledning att fundera över om man får ha interpellationsdebatter i kammaren eftersom det har funnits socialdemokratiskt styre i detta land vid olika tillfällen. Men jag tänkte nog fortsätta både denna debatt och andra debatter.

Sedan hoppas jag att regeringen tar ansvar för det som man har vunnit två val för att genomföra. Helt uppenbart finns det stora brister. Jag hör att Maria Larsson brinner för frågorna. Det tycker jag är positivt.

Men jag fick inte riktigt något svar på frågan om det är okej att Socialstyrelsen börjar prioritera. Jag är nämligen bekymrad över att Socialstyrelsen får väldigt många uppdrag. Minister efter minister står här i talarstolen och säger: Det ska Socialstyrelsen hantera. Den tillsynen ska fungera. Vi kanske har gjort det snabbt, men det är för att vi är ivriga. Vi vill att mycket ska hända. Vi vill se förändring. Vi skickar mer resurser.

Ändå är faktum att högarna växer när det gäller anmälningar om brister i vården. Ansvariga på Socialstyrelsen säger själva att man nu kanske måste fundera över hur man ska prioritera i sitt ansvar när man också får ansvar för till exempel tillsyn av personlig assistans. Det är väldigt mycket som läggs på en och samma myndighet.

Det är möjligt att Maria Larsson inte alls delar denna oro. Men om hon gör det skulle jag känna mig lite lugnare. Om en myndighet har för mycket att göra och börjar prioritera är det nämligen allvarligt.

När det återigen gäller HVB-hemmen kommer vi att fortsätta att följa frågan. Vi kommer att fortsätta framföra den kritik som vi tycker är relevant att rikta mot dem som är ansvariga för en verksamhet som har bara ett eller två besök. En del har inte ens något besök.

Jag vill avsluta med att säga att jag är mycket glad över att Maria Larsson fångar upp och säger att Öppna jämförelser är någonting som man arbetar med. Det är ingenting som har nått ut än. Men jag tycker att det är positivt, och jag hoppas få följa detta arbete.

Anf. 60 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag skulle vilja invända lite mot det som Maria Larsson sade. Hon sade att barnen ska veta att det finns en fungerande tillsynsorganisation. Jag skulle vilja säga att de inte bara ska veta det. De ska också kunna känna sig trygga där de är, och de ska veta att det ställs krav på de verksamheter där de är därför att det är så viktigt.

Det handlar också om i vilken ända man ska jobba i. Tillsynsorganisationen är naturligtvis mycket viktig. Där har regeringen inte riktigt lyckats. Men det är också viktigt att jobba i andra ändan, alltså när det gäller vilka krav som man från början ställer på de verksamheter som ska få öppna. Annars blir det så att man på något sätt förlitar sig på att någon ska våga ställa sig upp och slå larm. Men vi vet att personalen i dessa privata företag inte har meddelarfrihet. Många är rädda för att prata om hur situationen faktiskt är i dessa verksamheter.

Vi ska också komma ihåg att även om det finns rutiner för anmälningar som dessa barn kan använda sig av handlar det om väldigt utsatta och utlämnade barn som inte alltid har så många kontaktytor mot omvärlden. Vi har fått höra att de till och med skärs av ibland när barnen inte har skött sig. Barnen är också i en beroendeställning i förhållande till personalen. Ska vi verkligen lägga över detta ansvar på dessa barn för att de ska skydda sig själva mot kränkningar och övergrepp? Det är inte rätt. Vi måste jobba i båda ändarna, Maria Larsson.

Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Socialstyrelsen får naturligtvis resurser för de uppdrag som vi ålägger den, och då ska dessa uppdrag fullföljas.

När det gäller Öppna jämförelser är det ett uppdrag som har getts till Socialstyrelsen att ta fram kriterier där vi kommer att börja mäta på precis samma sätt som vi har gjort inom äldreomsorgen. Detta borde ha gjorts mycket tidigare. Men den tidigare socialdemokratiska regeringen har struntat i att få upp saker på bordet. Men vi gör det därför att vi vill veta hur tillståndet i landet är.

Herr talman! Låt mig också nämna några ytterligare saker som är på gång. Vi gav Socialstyrelsen i uppdrag den 17 februari i år att ta fram ett program för säkerhet och trygghet för placerade barn och unga. Vi har i ett samarbete med SKL tillsatt regionala utvecklingsledare inom den sociala barn- och ungdomsvården. Det tror jag är mycket viktigt för att kommunerna ska ha tillgänglig kunskap och kunna utveckla sitt arbete med bra uppföljningssystem.

Socialstyrelsen har också en pågående försöksverksamhet med särskilda tillsynsombud för barnen i några kommuner. Det är totalt 60 barn som ingår i denna försöksverksamhet. Vi får se hur detta faller ut, om barnen och ungdomarna kommer till tals på ett bättre sätt och om detta är ett mervärde för dem. Det mäts utifrån ett barnperspektiv.

Vi har från den 1 juli en lex Sarah som gäller hela socialtjänsten med en anmälningsskyldighet för alla delar och verksamheter.

Vi har också ett arbete på gång på Socialstyrelsen för att ta fram ett bra underlag för hur man bäst tar till vara barnets berättelser för att tillgodose att barns bästa verkligen framhålls och alltid återopas inom ramen för socialtjänstens arbete.

Det är väldigt mycket verksamhet som pågår. Det är många förbättringar som vi har satt i sjön. Men jag upprepar att det kommer att finnas betydligt mer kvar att göra. Men detta är ett prioriterat område, och vi arbetar oförtrutet vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellationerna 2010/11:260 och 261 om barnfattigdom

Anf. 62 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Ulla Andersson har frågat socialministern om han avser att ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom och att i samarbete med SKL verka för att kommunerna tar fram lokala handlingsplaner mot barnfattigdom. Wivi-Anne Johansson har frågat socialförsäkringsministern om vilka åtgärder han avser att vidta för att minska barnfattigdomen och förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna.

Regeringen anser att barns ekonomiska situation är en mycket viktig fråga och arbetar brett med åtgärder inom flera områden som tillsammans förbättrar inkomsterna för barnfamiljer.

Ensamstående föräldrars situation har särskilt uppmärksammats av regeringen, och flera satsningar inom den ekonomiska familjepolitiken har genomförts och föreslås komma ensamståendehushållen till del. Regeringen avser att föreslå en höjning av det särskilda bidraget inom bostadsbidraget från den 1 januari 2012, något som kommer alla barnfamiljer med bostadsbidrag till del. Även höjningen av flerbarnstilläggen den 1 juli 2010 hjälper hushåll med stor försörjningsbörda.

Förutom satsningar på barnbidrag och bostadsbidrag har regeringen tillsatt en utredning som ser över hur stöden inom den ekonomiska familjepolitiken påverkar separerade föräldrars beslut rörande vårdnad, boende och umgänge. Utredningen ska om det finns behov föreslå förslag till förbättringar och ska lämna sitt betänkande senast den 1 juni 2011. Regeringen vill också förbättra möjligheterna för ensamstående föräldrar att använda föräldraförsäkringen. Regeringen vill därför bland annat utreda möjligheten att föräldrar som är ensamma i sitt föräldraskap kan överlåta en del av föräldrapenningen.

Ensamståendehushållen löper högre risk att ha relativt låg ekonomisk standard eftersom det finns enbart en löneinkomst i hushållet. Barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete, vilket innebär att åtgärder som skapar bättre förutsättningar för arbete är den viktigaste åtgärden för att möjliggöra en god ekonomisk standard för barn.

Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är viktigt för att våra barn ska må bra. Regeringen har reformerat arbetsmarknadspolitiken och inriktat resurserna på de personer som är i störst behov av dem. En rad insatser har vidtagits, exempelvis nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. En annan åtgärd som regeringen vidtagit för att förstärka arbetslinjen är etableringsreformen för nyanlända invandrare

som trädde i kraft den 1 december 2010. Skattesänkningar gör det samtidigt mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare. Regeringen har också förenklat regler och sänkt kostnaderna för att anställa personal, vilket gör det enklare för företag att anställa.

De åtgärder regeringen vidtagit för ökad sysselsättning, tillsammans med förbättringar inom bland annat familjepolitiken, är i sig handlingsplaner som tillsammans med satsningar på exempelvis utbildning bidrar till att minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer. Ett nästa steg är att inleda samtal med barnrättsorganisationerna och att lyssna på deras förslag till förbättringar.

Det är i kommuner och landsting som de flesta verksamheter som rör barn finns. Det är också där beslut fattas som har direkt inverkan på barns vardag och deras livssituation. Kommun- och landstingssektorn spelar en stor roll för att minska skillnaderna i uppväxtvillkor mellan barn som lever i hushåll med olika inkomstnivåer. Viktiga delar av den generella välfärden utgörs av sjukvård för barn och ungdomar och av subventionerad och högkvalitativ förskola och skola. För att stödja kommun- och landstingssektorn har regeringen höjt det generella statsbidraget med 25 miljarder kronor under perioden 2010–2011.

Kommunala handlingsplaner kan vara ett verktyg i arbetet mot ekonomisk utsatthet bland barn. Sådana initiativ är positiva, men det är upp till kommunerna själva att bedöma vilka insatser som behöver genomföras utifrån egna kommunala förutsättningar och det kommunala självstyret.

Anf. 63 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Drygt en miljon människor i Sverige lever i relativ fattigdom. Mer än var fjärde ensamstående förälder, oftast en kvinna, lever under fattigdomsgränsen. Ahmed, Alva, Hugo och Jasmine är några av de drygt 220 000 barn i Sverige som år 2011 lever i fattigdom.

Sedan 1990-talskrisen har barnfattigdomen ökat betydligt. Men i början av 2000-talet började den absoluta fattigdomen minska, medan den relativa fattigdomen bland barn enbart fick ett hack i kurvan.

När regeringen tillträdde levde ca 9 procent av alla barn i Sverige i relativ fattigdom, det vill säga under 60 procent av medianinkomsten. I dag är det hela 14 procent som gör det. Även antalet barn som lever i absolut fattigdom, det vill säga under socialbidragsnormen, har ökat mycket tydligt sedan år 2008 – i dag ca 8 procent av alla barn.

Vi vet, bland annat genom forskning, att fattigdom bland barn påverkar barns framtida utbildningsresultat och möjligheter. Den påverkar deras hälsa och deras framtida arbetsmöjligheter. Vi vet att den påverkar deras liv här och nu.

Ahmed, Alva, Hugo och Jasmine tvingas avstå från mycket av det som andra jämnåriga tycker är självklarheter – skolutflykter som kostar pengar eller medlemskap i en fotbollsklubb eller i kulturskolan. Kanske tvingas de ljuga om var de varit på semester eftersom de enbart varit hemma då familjen inte hade råd med något mer. Att barn ekonomiskt far illa i välfärdslandet Sverige är en skam men inte så underligt, för välfärdspolitiken gör faktiskt skillnad.

Enligt Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Växjö universitet, skulle barnfattigdomen utan filtret välfärdspolitiken ha varit tre gånger

större än den i dag är. Utan detta välfärdsfilter väntar Salonen sig en utveckling med 25–35 procent fattiga. Han säger också att den fattigdomsbekämpande effekten avtagit under senare år. Det är inte så underligt att barnfattigdomen ökar när regeringen medvetet har skurit ned i välfärdspolitiken.

Ändringarna i sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen har självklart påverkat många familjers och därmed barns ekonomi. Det är kanske en nyhet för statsrådet Larsson att även sjuka och arbetslösa har barn. Att de som tar ut föräldraförsäkringen har barn borde statsrådet åtminstone vara medveten om. Men det är väl så att Kristdemokraterna tycker att det är rätt att spara på småbarnsföräldrar.

Även storleken på förskolegrupperna har ökat. Därmed har deras vardagliga miljö blivit stressigare. Också storleken på skolbarnsomsorgens grupper har ökat.

Att Kristdemokraterna som parti väljer att försvåra och förvärra för många barn så som de valt att göra är en gåta för mig.

Nej, jag tror faktiskt inte att statsrådet är omedveten om att sjuka och arbetslösa kan ha barn. Men hon tycker tydligen att det är värt priset att finansiera skattesänkningar med stora besparingar på bland annat sjuka med 26 miljarder kronor. Det får konsekvenser i form av ökad otrygghet, ohälsa samt brist på frihet, tillit och egenmakt och i form av ökad barnfattigdom.

I sitt svar till mig säger statsrådet inte ett enda ord om försämringarna i trygghetsförsäkringarna som ett resultat när det gäller den ökade barnfattigdomen, vilket också säger något om var Kristdemokraterna hamnat.

Jag är väldigt besviken på inställningen från Kristdemokraterna och hade hoppats på en lite annan ingång, att man åtminstone hade påtagit sig ett tydligt ansvar för de försämringar som man genomfört för den här gruppen människor.

Anf. 64 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Maria Larsson säger att barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete. Så är det naturligtvis. Jag har ingen annan uppfattning än ministern i den frågan.

Men vi vet att vi inte bara har en massarbetslöshet. Vi har en mastodontarbetslöshet som närmar sig 8 procent.

Vi vet att bara 40 procent av alla som är arbetslösa har någon form av a-kassa. De deltidsarbetande får nästan ingen a-kassa alls.

Vi vet att bara 4 procent av dem som är arbetslösa får ut 80 procent av sin förlorade inkomst.

Vi vet att utförsäkringen har drabbat tiotusentals människor.

Vi vet att utförsäkrade som går till arbetslivsintroduktion i många fall fortfarande är sjuka och bara får en lägre ersättning.

Vi vet att mer än dubbelt så många kvinnor som män är utförsäkrade och både sjuka och fattiga.

I dag lever en fjärdedel av alla barn i Sverige med en ensamstående förälder. Barnfattigdomen är tre gånger så stor bland de barn som har ensamstående föräldrar. Många lever med ett underhållsstöd på dryga tusenlappen i månaden – beloppet har höjts en enda gång sedan tidigt 1990-tal.

Prot. 2010/11:78

29 mars

Svar på
interpellationer

Så ser verkligheten ut för familjer med ensamstående föräldrar som jag specifikt frågat om. Det jag får till svar är RUT-avdrag och skattesänkningar. Men det räcker liksom inte för att råda bot på ensamstående föräldrars dåliga ekonomi. Precis som Maria Larsson säger behövs det förstås jobb. Men det blir inga nya jobb av bara sänkta skatter. Många tvingas dessutom tacka nej till eventuellt arbete därför att det inte finns barn tillsyn på obekväm arbetstid.

Vi har nu sett att Maud Olofsson kommit med några nya klämmiga idéer om hur man ska göra för ensamstående föräldrar – vår mest utsatta grupp – nämligen om att dubbla jobbskatteavdraget för dem och om att ge dem ett större RUT-avdrag.

Jag undrar om också Maria Larsson tror att RUT ska passa alla barnen. Är det RUT som ska skapa alla nya arbeten och utrota barnfattigdomen i Sverige? Eller finns det några andra reformer på socialförsäkringsområdet i väntan på att den här regeringen, som hittills har misslyckats med att skapa nya jobb, skapar de jobb som vi är överens om naturligtvis är det bästa? Den viktigaste inkomstkällan är förstås förvärvsarbete. Men hur ska ni, i avvaktan på att ni lyckas med det, hantera de fattiga ensamståendes situation?

Anf. 65 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Jag tror att det är betydelsefullt att lyfta in den viktiga diskussionen om barn i ekonomisk utsatthet i ett något vidare sammanhang och att göra några problematiseringar.

Det är klart att varje barn som lever i ekonomisk utsatthet är ett för mycket. Vi vill alla att barnen i Sverige ska ha en trygg uppväxt, att de ska leva under drägliga förhållanden, att de ska ha god och näringsriktig mat på bordet där hemma, att de ska ha kläder att ta på sig och att de ska kunna delta i fritidsaktiviteter – det är en självklarhet. Vi har byggt upp omfattande trygghetssystem i vårt land just för att säkerställa att den rätten och den möjligheten tillkommer varje barn.

Det är också så att Sverige är ett av de länder i Europa som har absolut lägst fattigdom, oavsett om man talar om barnfattigdom eller fattigdom i allmänhet – och oavsett hur man mäter fattigdom. Begreppet ”relativ fattigdom”, som debattörerna här använder, är nämligen ett problematiskt begrepp. Jag ska återkomma till det strax.

Låt mig först konstatera att det i en RUT-rapport som sändes till alla riksdagens ledamöter i december förra året framgår att även om man använder det problematiska begreppet ”relativ fattigdom” är det bara två länder i Europa som har lägre fattigdom än Sverige. Det är Island och Nederländerna. Möjligen har Island efter sina senaste ekonomiska problem hamnat före Sverige när det gäller antalet fattiga.

Sverige är alltså ett av de länder som har allra lägst fattigdom. Det är bra. Det är självklart att det ska vara så. Sverige är ett välfärdssamhälle där vi satsar mycket stora gemensamma resurser på att bekämpa fattigdom och ge alla en god ekonomisk standard. Det gör vi i form av föräldraförsäkring, försörjningsstöd, sjukförsäkring och många andra trygghetssystem.

Jag måste, herr talman, säga något om just begreppet ”relativ fattigdom”. Det är alltså problematiskt, för det definieras – det fick vi höra här – som att den är relativt fattig som har en inkomst som understiger 60

procent av medianinkomsten. Det innebär per definition att den relativa fattigdomen i ett land aldrig kan avskaffas, givet att man inte har en mycket sammanpressad inkomstspridning. Medianinkomsten är nämligen, som vi vet, den inkomst som befinner sig mitt i spannet. Det kommer alltid att finnas människor som har lägre inkomster än medianinkomsten.

Därför är detta ett problematiskt begrepp, och det innebär att Sverige teoretiskt sett skulle kunna få en större andel relativt fattiga än utvecklingsländer i världen, helt enkelt därför att man mäter inkomstspridningen. Sverige har dock, som jag sade, trots detta en mycket låg andel relativt fattiga om man jämför med övriga EU-länder, i och med att Sverige har en låg inkomstspridning jämfört med många andra länder. Därför har vi inte heller dessa problem i riktigt den utsträckningen.

Om medianinkomsten i ett land ökar med 5 procent och en person med lägre inkomst får en inkomstökning på 2 procent kan det innebära att den personen går från att vara icke-fattig till att vara fattig, trots att vederbörandes inkomster har ökat. Den relativa fattigdomen är alltså ett mycket besvärligt begrepp, och jag tycker därför att det är mer relevant att titta på absolut fattigdom. Den kan mätas till exempel med hjälp av hur många som får försörjningsstöd. Där ser man en minskande trend om man tittar på perioden sedan början av förra mandatperioden.

Anf. 66 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är viktigt att definiera begreppen när man talar om fattigdom, eftersom det finns flera mått. Glädjande nog är det dock så att Sverige oavsett vilket man använder ligger bra till när det gäller fattigdomsstatistiken, precis som vi hörde här. Det gör inte att vi från regeringens sida är mindre intresserade av att komma till rätta med fattigdomsproblematiken. För barn som lever i långvarig ekonomisk utsatthet får det naturligtvis konsekvenser. Däremot måste man ha lite tidsperspektiv i detta.

År 2007 hade Sverige det lägsta antalet barn som levde i hushåll som var fattiga och därmed i behov av socialbidrag än vi hade haft på flera decennier. Det var 2007, under denna regerings tid. Det beror på att vi är en regering som bekämpar fattigdom, och vi vet att det absolut effektivaste sättet att göra det är att se till att människor får arbete och möjlighet till egenförsörjning.

Sedan kom en finansiell kris, och då kan vi se det som händer vid varje kris: Fler människor blir av med sina arbeten och behöver därmed försörjning i form av ekonomiskt bistånd. Det hände också under denna lågkonjunktur, och därför steg antalet med behov av socialbidrag under 2007–2009 – men inte alls i samma utsträckning som vi kan se under 90-talskrisen, trots att denna kris beskrivs som mycket djupare. 1996 var det dubbelt så många barn som levde i fattiga hushåll som 2008. Jämfört med 1996 var det bara hälften så många som behövde socialbidrag 2008.

Detta var ett fantastiskt bra bevis på att vi var bättre rustade när vi gick in i krisen. Det var vi tack vare att många människor hade fått ett arbete, bland annat genom de skattesänkningar vi hade infört och som vi vet genererar fler arbeten. Detta hänger ihop, och det vill inte ni i Vänsterpartiet se. Ni tillhör ett regeringsunderlag som hade den högsta beskattningen av låg- och medelinkomsttagare som något land i världen har

uppnått. Det tycker vi är orättfärdigt. Människor med låga inkomster måste få behålla mer av sina inkomster.

Det är också glädjande att titta på statistiken mellan 2008 och 2009. Det är ganska färska siffror som har kommit från SCB och som visar till exempel andelen barn till ensamstående föräldrar med låg disponibel inkomst. Den har minskat från 29,5 procent till 27 procent. Det är en liten minskning, men det är ett trendbrott. Min förhoppning och tro är faktiskt att detta kommer att fortsätta minska, för vi ser nu att fler och fler människor i vårt land får jobb. Sambandet är så väldigt intimt: När fler människor kommer i arbete minskar antalet personer som behöver socialbidrag och därmed också antalet barn som lever i fattiga hushåll.

En annan glädjande sak som kan leda till starka förbättringar i framtiden är den etableringsreform som iscensattes den 1 december 2010, där vi vill visa på mycket snabbare sätt för nyanlända svenskar att etablera sig på arbetsmarknaden. Från att ha haft en genomsnittstid på sju år för att etablera sig på arbetsmarknaden hoppas vi komma ned betydligt. Det är viktigt för barnen som finns i dessa familjer.

Vi är en regering som bekämpar fattigdom, men man måste se vilka vägar som står till buds. Arbete är en central del av lösningen.

Anf. 67 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Det glömde jag säga i mitt förra inlägg.

Vi har en arbetslöshet på ungefär 8 procent. Det är ca 400 000 människor som är arbetslösa, och för dem har ni försämrat väldigt mycket. Var fjärde långtidsarbetslös har varit arbetslös i tre år eller mer. Sänker man ersättningsnivåerna så kraftigt som ni har gjort i försäkringen, där 4 procent får ut 80 procent av sin inkomst och där man tvingas leva på 11 000 kronor i månaden samt tvingas ta ett jobb för 9 000 kronor i månaden för att inte bli avstängd, så får det konsekvenser för väldigt många barn. Flera av de här 400 000 arbetslösa har nämligen barn. De sjuka ni har sparat 26 miljarder kronor på har också barn.

Det får konsekvenser, Maria Larsson, om man sparar på våra trygghetssystem. Tapio Salonen, som jag tog upp tidigare och som är professor i socialt arbete, tar just upp välfärdspolitiken och visar på dess betydelse för barnfattigdomen. Han säger att om man försämrar välfärdspolitiken så ökar barnfattigdomen ungefär tre till fyra gånger så mycket, och det är det som håller på att ske.

Om statsrådet Larsson hade tittat lite längre i sina papper hade hon nämligen också sett att det år då barnfattigdomen ökar och socialbidragskostnaden bland barn ökar är precis samma år som ni försämrade sjukförsäkringen väldigt kraftigt. Det är samma år. Det är alltså inte undra på att det är just då detta trendbrott kommer, ett trendbrott som faktiskt hade pågått i några år innan ni tillträdde.

Andreas Norlén försöker göra det problematiskt att använda begreppet "relativ fattigdom", och det är självklart att en regering som bygger hela sin politik på att öka inkomstskillnaderna tycker att ett begrepp som detta är problematiskt. I Sverige ökar inkomstklyftorna nästan snabbast bland OECD-länderna. Bedriver man en politik där de 10 rikaste procenten har fått 25 procent av de totala skattesänkningarna, det vill säga 18 miljarder, så får det konsekvenser i statistiken kring relativ fattigdom.

Det är detta Moderaterna kämpar så febrilt med att försöka ändra på i Europa. Man försöker få alla Europas länder att lämna begreppet "relativ fattigdom" fastän det är ett erkänt begrepp och en erkänd statistik man använder.

Till skillnad från statsrådet Larsson tar Andreas Norlén åtminstone upp trygghetssystemen och påpekar deras betydelse. Sedan verkar han glömma att han själv har varit med och sparat hela 26 miljarder på sjuka människor, sparat miljarder på föräldraförsäkringen, det vill säga föräldrar som är hemma med sina nyfödda barn, och sparat miljarder på arbetslöshetsförsäkringen för att kunna sänka skatter där det stora flertalet skattesänkningar har gått till dem som redan har det rätt gott ställt. Dessutom glömmar man bort att väldigt många av dem som lever i relativ fattigdom eller med socialbidrag är människor som inte har något arbete och som inte har fått en enda krona i skattesänkning med er politik, däremot kraftigt höjda avgifter och en ökad otrygghet.

För att gå över till frågan om handlingsplan, som statsrådet Larsson över huvud taget inte nämner, menar jag att en regering kan göra mycket för att få kommuner att ta fram lokala handlingsplaner. Man kan vara medfinansierare, man kan använda morötter och lagstiftning. Lagstiftning använder ni ofta när ni vill privatisera, men tydligen inte när ni behöver bekämpa barnfattigdomen. Man kan ha medfinansiering eller försöka ta bort avgifter i Kulturskolan och i föreningslivet. Man kan ha medfinansiering med att ta bort taxan på busstrafiken för barn och ungdomar. Man kan göra rätt mycket om den politiska viljan finns för att underlätta för barn och familjer i ekonomiskt utsatta situationer, och man ska definitivt inte spara i trygghetssystemen.

Anf. 68 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Det kändes som att Maria Larsson uppehöll sig vid att allting var värre förr och att det är ganska mycket bättre nu. I så fall har både Rädda Barnen och riksdagens utredningstjänst fel när de beskriver relativ fattigdom och hur många fattiga barn det finns i Sverige. Om man som Andreas Norlén vill jämföra fattigdomen i Sverige med den i riktigt utsatta och fattiga länder är det klart att vi sällan ser så fattiga barn eller familjer här i Sverige. Men relativ fattigdom handlar om att inte kunna vara med där alla andra befinner sig, inte kunna vara på arenan, inte kunna spela hockey eller fotboll eller delta i andra aktiviteter. Det är ett utanförskap som den här regeringen säger sig ha velat utrota men som bara växer mer och mer, för trygghetssystemen, som Andreas Norlén tog upp, håller ni på att montera ned.

Det är fortfarande så att 4 procent får 80 procent av a-kassan. Det är 40 procent som är med som får arbetslöshetskassa över huvud taget. Vad jag har ställt frågor om men inte fått ett enda svar av Maria Larsson på är hur ensamstående med barn ska kunna kompenseras. Jag ville ställa frågan till Ulf Kristersson, som är socialförsäkringsminister, för jag ville gå in på att man har misslyckats med de andra systemen, misslyckats med att skapa jobb, vilket den här regeringen har gjort. Vi har en arbetslöshet som är uppmot 8 procent. Redan 2006 beskrev ni att det var en massarbetslöshet vid 6 procent. Det jag skulle vilja ha svar på är: Vad ska ni göra för gruppen ensamstående med barn?

Prot. 2010/11:78

29 mars

Svar på
interpellationer

Det finns sådana som faktiskt kan få ett jobb men tvingas tacka nej till det eftersom det inte finns barnomsorg på obekväm arbetstid. Hur ska ni lösa det? Är det bara det klämmiga förslag som Maud Olofsson har kommit med? Är det regeringens eller är det bara Centerpartiets förslag att fördubbla jobbskatteavdraget och utöka RUT-avdraget? Är det de enda svar ni har på hur man skapar arbete, hur man löser problemet med fattigdomen för barn och vuxna? Finns det några som helst andra konkreta förslag till hur ni vill lösa det ska jag gärna ta del av de förslagen.

Anf. 69 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Begreppet ”relativ fattigdom”, alltså att den är fattig som har mindre än 60 procent av medianinkomsten i riket, innebär att en familj som får ökad inkomst definitionsmässigt kan bli fattig därför att andra ökar sina inkomster ännu mer. Jag ifrågasätter om det är ett rimligt mått på vad det innebär att vara fattig.

Jag ser självklart problemet om man har en mycket lägre inkomst än andra i riket. Men fattigdomsbegreppet har – och det är därför som det är så populärt att använda det i den här typen av debatter – självklart en moralisk laddning, en moralisk sprängkraft. Ingen av oss som arbetar politiskt vill att vi ska ha fattiga människor i Sverige. Vi har, som jag sade i mitt förra inlägg, byggt upp ett omfattande välfärdssystem just för att skydda människor från till exempel fattigdom. Därför tycker jag att man ska använda begreppet med varsamhet. Om man har ett mått som innebär att den som får en högre inkomst kan bli fattig därför att andra i samhället får en procentuellt sett ännu större inkomstkänkning är det tveksamt om det måttet är relevant.

Det är anmärkningsvärt att beskriva de halverade sjukskrivningstal i vårt land som regeringens reformer av sjukförsäkringen har lett fram till som att man sparar 26 miljarder på sjuka människor. Jag upplever att det i grunden är någonting väldigt positivt att vi har kunnat halvera sjukskrivningarna i Sverige. Sverige är ett världens rikaste länder med en av världens högsta medellivslängder, och ändå hade vi bland världens högsta sjukskrivningstal. Det var ett allvarligt samhällsproblem som den här regeringen gjorde någonting åt i stället för att lämna sjuka människor under lång tid utan rehabilitering och utan att fråga efter dem. Det är att bekämpa fattigdom att hjälpa människor tillbaka till jobb.

Anf. 70 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Nej, vi har inte misslyckats med att skapa jobb. 136 000 fler människor har kommit till jobb på ett år, och vi har nästan tagit igen hela tappet efter lågkonjunkturen. Även om 7 procents arbetslöshet är högt är det mycket mindre än de 12 procent som Konjunkturinstitutet för bara ett år sedan förutspådde. Det går alltså otroligt bra i Sverige just nu.

Jag är ledsen att Vänsterpartiet inte kan ge det erkännandet. Vi är det land i Europa där arbetslösheten faller snabbast. Det är fantastiskt bra! Det är att se till att utanförskapet minskar och att barnfattigdomen minskar. Det hänger ihop. Vi måste våga se det, och det är därför som er högskattepolitik är så förödande. Den skapar inte jobb. Den minskar antalet jobb.

Nej, det är inte heller sant att sjukförsäkringen inte är till nytta för människor. Nu får människor rehabilitering och en möjlighet att komma

tillbaka till arbetsmarknaden, som de inte fick under den tid som ni var en del av regeringsunderlaget. Det finns fasta tidsgränser. Någonting händer. Sedan tycker vi kristdemokrater att vi behöver finjustera systemet. Men grundsatserna är viktiga, att människor inte ska behöva gå och vänta utan få hjälp och stöd tillbaka. Det minskar också utanförskapet, och det är vi angelägna om.

Om vi har fler förslag? Ja, var så säkra! Det handlar om att jobba långsiktigt med den här frågan, men också kortsiktigt.

I det kortsiktiga perspektivet tror jag att höjningen av bostadsbidraget från den 1 juli kommer att spela roll. Inte minst kommer det att ha betydelse för de hushåll där det finns bara en försörjare, som till stor del får del av bostadsbidraget. Höjningen för en trebarnsfamilj blir 600 kronor, så det är en avsevärd förbättring.

Långsiktigt är det viktigt att titta på vilka strukturer vi bygger. Då är arbetslinjen central. Då är också en snabbare integration jätteviktig. Då handlar det om skolreformer så att unga människor kan gå ut med fullständiga betyg för att ha en bra chans på arbetsmarknaden. Också psykiatrisatsningen spelar en roll genom att människor som har en psykisk sjukdom kan få hjälp och stöd i att hitta ett sätt att hantera sin sjukdom och kanske också kan upprätthålla ett arbete. Det handlar om en bra missbrukarvård, därför att många av de människor som behöver socialbidrag är i situationen att de också behöver vård för ett missbruk.

Många av de här olika sakerna sammantaget är ett långsiktigt arbete för att förbättra förutsättningarna för inkludering och för en minskning av fattigdomen.

(forts.)

Prot. 2010/11:78

29 mars

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

6 § (forts.) Svar på interpellationerna 2010/11:260 och 261 om barnfattigdom

Då samtliga resterande talare strukit sig från talarlistan förklarade talmannen överläggningen avslutad.

7 § Svar på interpellation 2010/11:210 om åtgärder för att öka andelen som arbetar

Anf. 71 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka andelen som arbetar.

Avgörande för att värna och utveckla välfärden och se till att den kommer alla till del är en politik som syftar till hög och varaktig sysselsättning.

Regeringens politik består av en kombination av utbuds- och efterfrågestimulerande åtgärder. Den i särklass viktigaste åtgärden är jobbskatteavdraget. Totalt beräknas jobbskatteavdraget på lång sikt ge mer än 100 000 fler sysselsatta än vad som annars skulle ha varit fallet. Genom jobbskatteavdraget och reformerna inom arbetsmarknadspolitiken och sjukförsäkringen har regeringen minskat trösklarna in på arbetsmarknaden, förbättrat arbetsmarknadens funktionssätt och stimulerat människor till ökad arbetstid.

Nu ser vi att politiken verkar i rätt riktning. Arbetskraftsdeltagandet är så gott som tillbaka på samma nivå som före krisen. Mellan 2006 och 2010 ökade antalet sysselsatta med nära 120 000 personer, och antalet personer i arbete ökade med drygt 150 000 under samma tidsperiod, bland annat som ett resultat av regeringens politik.

Våra prognoser visar på fortsatt stark utveckling av sysselsättningen. Sysselsättningsgraden bedöms nå förkrisnivåer under 2013, och 2015 bedöms antalet sysselsatta bli ca 300 000 personer fler än 2010. Under perioden 2006 till 2020 är bedömningen att regeringens reformer ökar sysselsättningsgraden med ungefär 3 procentenheter.

Den främsta uppgiften de kommande åren blir att vårda de reformer som har genomförts och att fortsatt arbeta för lägre arbetslöshet och högre sysselsättning. Det måste löna sig att arbeta för fler.

Det finns också kvarvarande problem efter krisen. Långtidsarbetslösheten har ökat, och vissa grupper har fortsatt en periodvis sämre arbetsmarknadssituation än befolkningen i arbetsför ålder som helhet. Den snabba och breda återhämtning i den svenska ekonomin som vi nu ser kommer att ge ökade möjligheter att stärka även dessa gruppers ställning på arbetsmarknaden.

Anf. 72 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, även om det var stumt och sedvanligt och innehöll samma retorik när jag ställer en fråga om allvaret i att det faktiskt är så att andelen långtidsarbetslösa i vårt land ökar – och ökar dramatiskt.

Regeringen är ingen regering som drivs mot full sysselsättning. Regeringen administrerar en långtida arbetslöshet och är oförmögen till insatser eftersom den är ideologiskt blind. Regeringen har bara ett vapen i sin arsenal, och det heter jobbskatteavdrag 1, 2, 3, 4 och nu möjligen 5 och 6.

Men till de 52 300 ytterligare långtidsarbetslösa som har vuxit i antal sedan september 2006 till i dag, i en kö på 120 000 utanför arbetsmarknaden, med långtida arbetslöshet, utan insatser och utbildning för att

kunna komma vidare i arbetslivet säger regeringen ingenting. Det är fas 3-åtgärder och sänkt arbetslöshetskassa.

Jag tror att det också handlar om en annan sak, Anders Borg, nämligen regeringens huvudsakliga strategi på arbetsmarknadsområdet. Den vill man inte tala så högt om. Avsikten är att driva ned lönekostnader och att skapa en annan arbetsmarknad. Därför gick ni direkt på arbetslöshetsförsäkringen och sänkte a-kassan i visshet om att detta etablerar en ny lägstalönenivå.

Därutöver vägrar ni gå in med kvalitativa åtgärder som kan etablera människor i ett näringsliv som utvecklar förädlingsvärdet. Ni stimulerar i stället fram jobb som inte håller god kvalitet i resursutnyttjande och förädlingsvärde, inom exempelvis tjänstesektor riktad mot hemmen.

Jag vill påstå att regeringen genom steril skattesänkingspolitik bedriver en slösaktig politik där man inte bygger landet starkare och inte hjälper människor att ta sig ur arbetslösheten. Hacket och bördan i finanskrisen kommer i stället att bli tyngre än under 90-talskrisen. Fortfarande har vi människor som inte har återkommit till arbetsmarknaden och i egenförsörjning efter denna stora krisfas. Och nu håller ni på att etablera en annan. Det ni vill göra nu är en brygga inte över till nya och bättre möjligheter utan till sämre möjligheter i lågkvalitativa jobb. Det är vad det handlar om, Anders Borg.

Anf. 73 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Full sysselsättning är en avgörande utgångspunkt för att Sverige ska stå sig väl som välfärdsland och i konkurrensen med andra länder på lång sikt.

När denna kris sköljde in över Sverige befarade vi att sysselsättningen skulle minska med 300 000 och att sysselsättningsnivån varaktigt skulle hamna på 100 000 personer lägre. Vi befarade att arbetslösheten skulle gå upp till 12 procent och att sysselsättningen och arbetslösheten skulle fortsätta att försämrats i år och krönas på en mycket hög nivå under nästa år.

Nu har vi redan sett hur arbetslösheten har stannat av och börjat minska. Den har minskat snabbare i Sverige än i något annat europeiskt land. Vi ser att sysselsättningen ökar mycket kraftigt i privat sektor. Det är den kanske snabbaste sysselsättningsökning vi har haft efter en lågkonjunktur under lång tid. Vi ser att vi framåtblickande kan ha stigande sysselsättning. Redan mot slutet av detta år kan vi se en arbetslöshet som börjar närma sig och kanske till och med går under 7 procent. Vi har en långtidsarbetslöshet som redan nu minskar i förhållande till förra året.

Dessa resultat skiljer sig från dem i övriga Europa. För första gången sedan tidigt 90-tal har Sverige lägre arbetslöshet än Danmark. Till skillnad från USA, som ändå fick en mildare lågkonjunktur, har arbetslösheten hos oss aldrig kommit upp till de 10 procent som vi har sett där. Till skillnad från Spanien, Grekland och Portugal står vi inte inför en lång sanering som kommer att driva upp arbetslösheten under de kommande åren.

Sverige står i dag ut som ett av de länder som bäst har klarat krisen när det gäller arbetslöshet, sysselsättning, långtidsarbetslöshet och social utslagning i Europa. Detta konstaterar också många internationella bedömare.

Prot. 2010/11:78
29 mars

Svar på
interpellationer

Vad beror det här på? Det beror på att regeringen har fört en bred politik. Det är naturligtvis en traditionell krispolitik med åtgärder för att stimulera sysselsättningen under krisen, men också ett konsekvent fasthållande vid en arbetslinje. Det är där den svenska modellen gick fel under 70-, 80- och 90-talet. Man började nedmontera drivkrafterna för omställning. Man började nedmontera drivkrafterna för ansvarstagande hos parterna. Man började nedmontera drivkrafterna för den enskilde att vara rörlig och att snabbt komma tillbaka i arbete. Där konstaterar vi nu att drivkrafterna har förstärkts och att svensk arbetsmarknad förefaller fungera mycket bättre.

Vi har också återupplivat svenskt företagsklimat. Där tidigare de stora svenska företagsbyggarna lämnade landet dignande under förmögenhetsskatt, arvsskatter och ett företagsklimat som drev ut entreprenörer från landet kommer i dag människor tillbaka. I dag bygger man i Sverige. I dag vill man vara verksam i Sverige. I dag flyttar företag till Sverige.

Vi har börjat vända den oljetanker som utbildningspolitiken innebär, den socialdemokratiska nedmonteringen av yrkesutbildningen och den socialdemokratiska nedmonteringen av kunskapsskolan som har gjort att så många unga människor har så svårt att få fäste på arbetsmarknaden. Det har vi börjat ta tillbaka och börjat öppna vägarna in. Nu ser vi också att ungdomsarbetslösheten tidigt i krisen börjar glida nedåt.

Det har inte byggt på att driva ned några lönekostnader. Vi har haft helt normala löneökningar de senaste åren. Vi räknar med 3–4 procent under de kommande åren. Vi räknar med att våra ansvarsfulla parter igen kommer att sluta avtal som är förenliga med att vi får en väl fungerande arbetsmarknad.

Skiljelinjen går alltså här. Full sysselsättning med Alliansen – utan förskap och bidragspolitik med Socialdemokraterna. Det är en grundläggande skiljelinje i svensk politik: bidrag kontra arbete. Det är där skiljelinjen går.

Anf. 74 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag vill påstå att uppgången i svensk ekonomi som jag som socialdemokrat gläds åt är starkare än i andra länder för att nedgången var snabbare och starkare i Sverige. Regeringen var nämligen oförmögen att sätta in motkonjunkturrella åtgärder som exempelvis Tyskland gjorde för att hålla arbetskraften kvar i industrin och därmed komma i gång mycket snabbare. Det vill jag påstå är regeringens ansvar för att utslagningen blev så stark.

Ni kommer inte undan de siffror som era myndigheter själva publice-rar. Arbetslösheten har inte minskat sedan ni tog över regeringsmakten 2006. Det som har ökat utomordentligt kraftigt är den långtida arbetslösheten. Jag vill påstå att det inte finns någon vetenskap som bevisar att de jobbskatteavdrag som ni värderar till 85–100 miljarder har skapat ett enda nytt jobb, och om de har gjort det så är det till en väldigt hög kostnad.

Men jag vill bestämt påstå att er oförmåga att i dag satsa på utveckling i vårt land kommer att göra att en långtida arbetslöshet biter sig fast. Den utveckling jag talar om är att vi måste ha råd att satsa i infrastruktur för att klara regionförstoringen. Vi måste ha råd att bygga bostäder så att de unga kan flytta till regioner där det faktiskt finns jobb. Vi måste ha råd

att erbjuda kvalificerad utbildning i stället för fas 3 där man går till ringa ersättning och utför saker som förvisso kan vara vettiga att göra men inte i relation till den utbildning och de möjligheter man skulle ha.

I går skrev Johan Lindholm, Byggnads andre ordförande, i en debattartikel i Göteborgs-Posten att 7 000 bygglärlingar går utan jobb, trots att han vet att efterfrågan kommer att öka inom denna sektor. Det är trångt med rekryteringen av arbetskraft. I stället blir de slussade till en parallell arbetsmarknad som innebär, som han skriver, att man får tömma papperskorgar i stället för att jobba med det man är utbildad för.

Jag vill påstå att regeringens brist på investeringspolitik, att ta fart och bygga Sverige starkare i framtiden och regeringens brist på åtgärder och utbildning av dem som är arbetslösa leder till att Sverige försvagas resursmässigt och inte kan utnyttja de styrkebälten som vi faktiskt har. Ytterst beror det på att regeringen slösaktigt bara har ett enda sikte i sin politiska arsenal: Sänk skatten!

Anf. 75 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson säger att uppgången i Sverige enbart och endast handlar om att nedgången var så stark. Det väcker naturligtvis en del frågor. Hur kan det komma sig att arbetslösheten passerar 10 procent i USA där bnp-nedgången var mindre? Hur kan det komma sig att Spanien har en arbetslöshet på 18 procent? Hur kan det komma sig att sysselsättningen i det Tyskland som Peter Persson nämnde står och stampar medan den i Sverige i privat sektor växer med 3–4 procent?

Sverige har varit urtypen för sysselsättningslös tillväxt. År 2002–2006 – 2002, 2003, 2004 och 2005 – i högkonjunktur såg vi arbetslösheten växa och sysselsättningen stagnera. Vi såg jobb lämna landet och företag slås ut.

Men nu, tidigt i uppgången, tidigare än kanske något annat industri-land, ser vi sysselsättningen växa. Snabbare än kanske något annat EU-land ser vi arbetslösheten pressas tillbaka. När vi nu blickar framåt kan vi se en snabb sysselsättningsökning inte minst i offentlig sektor, i vård och omsorg, i skola och äldreomsorg. Där kommer vi nu att kunna se en stark sysselsättningsstillväxt de kommande åren.

Detta beror på ett ansvarstagande där vi har kunnat föra en mer expansiv politik än i något annat EU-land om man lägger ihop 2009, 2010 och 2011. Det har varit en politik med stora överskott, ingen bristande trovärdighet, ingen stigande skuldsättning, inga räntechocker – inget av det som plågat svensk ekonomi under de senaste decennierna.

Arbetslinjen är verktyget för att säkra vägen tillbaka till full sysselsättning. Det handlar om företagsamheten som jagades av socialdemokrater och socialdemokratisk ideologisk översyn, där företagaren var en person som ställde till skada och utgjorde grunden för varje samhällsproblem.

Utbildningen: Den grundläggande restaureringen av kunskapen i den svenska skolan har vi nu inlett. Vi har yrkeskunskapens återkomst där vi tar tillbaka de flumskolans skadeverkningar som vi har sett under decennierna.

Här är alternativen. Socialdemokraterna förordar inte en politik där vi ska investera oss ur en kris. Det man förordar är kraftigt höjda skatter för vanliga löntagare. 4 miljoner löntagare ska få höjda skatter. Det är en

nedmontering av arbetslinjen med ett återställande av en sjukförsäkring som inte fungerade och en höjd och förlängd a-kassa. Det är en utbyggnad av inläsningen på Ams. Det är en återgång till en traditionell Amspolitik, inte den arbetsförmedling med jobbsökande som vi ser i dag utan en traditionell Amspolitik för att låsa in människor.

Det är det socialdemokratiska alternativet, och då vet vi hur det kommer att gå. Då knäcker man nacken på uppgången, där bristtalen och räntehöjningarna driver ned sysselsättningen och där det enda fungerande alternativet i praktiken är ett stigande utanförskap. Det är precis här det socialdemokratiska politiska misslyckandet har varit så tydligt de senaste decennierna: utanförskap efter varje kris. Nu: sysselsättning.

Det måste ju ha en orsak. Om någonting fungerar annorlunda än vad det tidigare gjort måste det ha en orsak. Varför inte ta och erkänna att vår politik har fungerat? Varför inte ta och säga som det är: Vi har vänt tillbaka mot full sysselsättning, medan Socialdemokraterna drev fram massarbetslöshet!

Anf. 76 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Det skulle vara intressant om Anders Borg avslutningsvis i denna debatt, där jag anklagar honom för att inte vidta åtgärder och få ned den långtida arbetslösheten och där jag tycker att det är slöseri att ha så många arbetslösa, svarar på några frågor.

Är det verkligen så att förvärvsfrekvensen, den andel av befolkningen som arbetar, har ökat under er tid i regeringen sedan skiftet 2006? Tycker du att vi investerar tillräckligt mycket i infrastruktur och trafikering? Fungerar det på ett nöjaktigt sätt för att utvecklingen ska fortsätta? Tycker du att det byggs tillräckligt många bostäder för att vi ska kunna utnyttja regionförstoring och människors vilja att flytta till nya arbetsplatser? Tycker du att vi använder instrumentet utbildning i tillräckligt hög grad för att få fram nya hantverkare, nya ingenjörer, nya utbildade på skilda sektorer i vårt näringsliv? Är du nöjd med infrastrukturpolitiken, med utbildningspolitiken, med bostadspolitiken? Har ni gjort allt vad ni mäktar att göra? Är det bara skattesänkningar som är möjligt att fortsätta med?

Det är mina frågor till dig, Anders Borg. Besvara också frågan: Har förvärvsfrekvensen ökat eller minskat sedan 2006?

Anf. 77 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson menar att regeringen inte har vidtagit några åtgärder. Helt passivt har vi mött en ekonomisk kris där inget av det vi har gjort har fungerat.

Trots det överraskar svensk arbetsmarknad mer än någon annan arbetsmarknad i Europa. Långtidsarbetslösheten har gått ned med 23 000 personer jämfört med samma månad förra året. Arbetslösheten faller snabbast i Europa, med undantag för Malta. Sysselsättningen stiger snabbare än i något industriland, snabbare än den kanske har gjort vid någon återhämtning i Sverige, med undantag för de rekordår vi hade efter devalveringarna på tidigt 90-tal. Arbetskraften är redan tillbaka på den nivå vi hade före krisen, sysselsättningen också.

Ingenting har gjorts av regeringen – allting fungerar annorlunda. Den logiken och den historien kommer väljarna aldrig att acceptera. Väljarna har sett att det har varit en bred politik, starka offentliga finanser.

Alla andra – något undantag kanske – ska nu sanera sina offentliga finanser: höja skatter, dra ned på offentliganställdas löner, skära i trygghetssystemen, höja pensionsåldern.

Vi kan tala om en aktiv reformagenda. Vi kan fortsätta att diskutera skattesänkningar. Vi kan diskutera vad vi ska göra för att höja lärarnas status. Vi kan diskutera vad vi behöver göra för att komplettera arbetsmarknadspolitiken för att bättre nå de långtidsarbetslösa. Vi kan tala om vad vi behöver göra för att utveckla integrationspolitiken så att vi breddar vägarna in i Sverige för dem som kommer hit. Det kan vi göra därför att vi har starka offentliga finanser.

Vi har kunnat bedriva en mer aktiv stabiliseringspolitik med större trovärdighet än vi har kunnat på många, många år därför att vi har haft ordning och reda. Och vi har byggt detta på den grundläggande utgångspunkten att det ska löna sig att arbeta, att arbetslinjen är grunden för full sysselsättning. Det är vår politik. Den ger resultat. Skiljelinjerna i svensk politik har kanske aldrig varit så tydliga som kring detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2010/11:230 om personal- eller närvaroliggare

Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig om jag avser att verka för ... Ursäkta mig jag är i svaret om fjärrvärmen.

Herr talman! Peter Persson har frågat mig

- varför jag bromsar och tvekar inför förslag som skapar vita jobb, förhindrar skattefusk och stöder seriösa företagare
- varför Korsells gedigna arbete har blivit en hyllvärmare på Finansdepartementet eller om jag avser att ta något initiativ med anledning av denna utredning
- vilka andra aktiva förslag mot skattefusk och svartarbete som för närvarande bereds inom Regeringskansliet och om jag avser att verka för att dessa blir till propositioner.

Jag får inledningsvis konstatera att personalliggarna enligt den utvärdering som har gjorts motverkat svartarbete inom framför allt restaurangbranschen. Ett antal andra åtgärder har också införts som verkat i samma riktning, fast med en mer övergripande räckvidd. Så har till exempel kravet på certifierade kassaregister i kontantbranscherna förbättrat Skatteverkets möjligheter att stoppa svarta inkomster. HUS-avdraget har gett ökade incitament för vitt arbete. Nya skatteavtal har försvårat internationell skatteflykt.

De förslag som lades fram i utredningen *Närvaroliggare och kontrollbesök* har remissbehandlats. Remissinstanserna har många syn-

punkter på förslagen. Det är därför inte möjligt att låta förslagen gå direkt till lagstiftning, utan en omarbetning är nödvändig. Dessutom har en särskild utredare tillsatts för att utreda frågan om månadsvisa kontrolluppgifter. Han ska redovisa sina förslag den 21 april. Det kan finnas anledning att avvakta de förslagen innan vi överväger att utöka personalloggarsystemet.

Vi arbetar med ett antal förslag inom Regeringskansliet som ska motverka skattefusk och svartarbete. Som exempel kan jag nämna det fortsatta arbetet med skatteavtal med andra länder.

Det går naturligtvis inte att utlova propositioner innan beredningen av olika förslag är avslutad. Men jag ser allvarligt på skattefusket och kommer att fortsätta att motverka det.

Anf. 79 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Bakgrunden till min interpellation är att jag ursprungligen ställde en fråga där jag följde upp en fråga som min partivän Inger Jarl Beck ställde för över ett år sedan. Där påpekade hon att systemet med så kallade personalliggare, alltså närvarokontroll – vad det är för folk som arbetar på platsen – har varit mycket verkningsfullt inom frisör- och restaurangbranscherna. Det är ett effektivt system mot svart verksamhet. Det finns de som gör bedömningen att i hotell- och restaurangbranschen har det synliggjort en ekonomi på 4 miljarder. Det är alldeles utmärkt.

För drygt ett år sedan svarade Anders Borg ungefär som han svarar i dag. På frågan jag skrev kring just Korsell, som i september 2009 ville ha en utvidgning till branscherna bygg och tvätteri, svarar Borg nu återigen att det inte finns en proposition i närheten: Vi måste arbeta vidare med beredning på Regeringskansliet.

I min skriftliga fråga ställde jag frågan när man avser framlägga ett förslag. Jag konstaterar när jag följer upp detta med en interpellation att Borg inte är flinkare med penna, tanke och händelser än han var för ett år sedan till Inger Jarl Beck och för en kort tid sedan till mig, utan han fortsätter med att säga att beredning pågår.

Jag är väldigt fundersam över varför Borg bromsar förslag som skapar vita jobb, förhindrar skattefusk och stöder seriösa företagare. För inte länge sedan var byggbranschen, fack och arbetsgivare, på skatteutskottet. Enigt sade de: Ta fram ett förslag! Skynda dig på! Vi vill ha sjysta villkor.

Varför har det här jobbet bara blivit en hyllvärmare på Finansdepartementet? Du har ändå fjärrvärme där. Det var du inne på nyss. Du behöver inte ha detta också som en hyllvärmare.

Vilka andra förslag när det gäller skattefusk och svartarbete, frågar jag dig, bereds inom kansliet, och när blir det proposition av dem? Sanningen är att med dig som finansminister och med en moderatledd regering har det inte hänt någonting på detta område.

Det förslag om närvaroliggare som togs fram och blev politik hade beretts och stod färdigt i hyllan. Det var bara att skicka till riksdagen med en adressetikett. Du kommer säkert i ett inlägg att ta fram skatteavtalen med andra länder. Om du har läst igenom alla papper på departementet vet du att detta är en produkt av ett arbete som den socialdemokratiska regeringen var med och drev i Nordiska rådet.

Än har du inte åstadkommit något på detta område och inte orkat ta fram de förslag som är beredda, som bara är att skicka till riksdagen och klubba igenom.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig säga att jag välkomnar Peter Perssons interpellation. Systemet med personalliggare har fungerat väl. Det fanns mycket kritik mot detta när vi genomförde det. Det skulle bli administrativt krångligt. Det skulle vara besvärligt för branscher som frisörer och restauranger att hantera detta.

Vi har sett att det har fungerat väldigt väl. Skatteverkets utvärdering tyder på att det kan ha gett betydande förstärkningar av skatteintäkterna. Därför är det naturligtvis också glädjande att vi för till exempel restaurangbranschen kan gå vidare med en lång rad andra åtgärder. Vi har närmast haft en diskussion om hotell- och restaurangmomsen.

Vår strategi bygger på att man både ska lätta på skatterna så att flera människor kan arbeta i den vita sektorn och skärpa kontrollerna för att motverka illojal konkurrens från företag som inte betalar sina skatter eller fullgör sina förpliktelser.

När det gäller det här förslaget finns särskilda omständigheter som är komplicerade. En skillnad mellan ett bygge och en restaurang är, lätt insett, att arbetsplatsen på ett bygge inte är lika väldefinierad och lättkontrollerad som på en restaurang. Närvaro och kontroll på en byggarbetsplats är väsentligt mer komplicerat. Det är därför det inte går att genomföra förslaget. Det har också framförts hård kritik från branschen om detta.

Vad man vill ha är ett fungerande system med personalliggare. Det är naturligtvis min ambition att vi så småningom ska komma fram med ett fungerande förslag till personalliggare. Det vore ett steg framåt om vi kan få detta att fungera väl i byggsektorn. Det är en inriktning som jag instämmer i.

Den dubbla strategin att skärpa kontrollen gäller inte bara byggsektorn. Den gäller också taxi och städning. Men strategin måste också kombineras med en bred politik för att underlätta för tjänstesektorn. Om man har så tunga skatteklivar som vi har är det lätt att tjänstejobb drivs ut i en svart sektor. Därför är en kombinationsstrategi bra.

Jag kan inte dela Peter Perssons uppfattning att det inte har hänt saker under den här regeringen mot skattefusk. Vi har till och med tagit några av de förslag som Socialdemokraterna inte orkade, vågade eller ville ta fram. Det gäller inte bara personalliggare. Det gäller också räntesnurrorna och begränsningarna för handelsbolag att använda fastigheter på ett sätt som undviker beskattning.

Vi har nått framgång med skatteavtal som Socialdemokraterna bara stod och stampade runt. Det faktum att vi har gjort framsteg med Schweiz, där den socialdemokratiska regeringen inte ens kom till ett förhandlingsbord, är naturligtvis glädjande. Det faktum att vi har RUT och ROT, att vi har förvitat tidigare stora svarta sektorer, är naturligtvis glädjande.

Jag vill inte här skapa en onödig bild av polemik och motsättning. Jag välkomnar Peter Perssons interpellation. Jag tror att systemet med personalliggare är en naturlig del av ett skattesystem. Jag tror att det kan ut-

vecklas särskilt för områden som byggbranschen. Men det här innebär ett rätt omfattande arbete som återstår att göra för att klarlägga definitionerna av arbetsplats, närvaro och kontroll för att detta ska fungera väl. När vi väl har gjort det ska vi naturligtvis återkomma till riksdagen med ett förslag som kan bidra till att branschen fungerar bättre med mindre fusk, mer raka villkor och tydligare konkurrens byggd på att man följer lagar och regler.

Anf. 81 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag vill bestämt påstå att finansministern visar senfärdighet. Jag tror att han är stucken ideologiskt i denna senfärdighet. Det finns en enorm flinkhet på andra områden.

När man tittar på storheten skattefusk, som ibland ideologiskt döps om till skattefel, som kostar nationen 133 miljarder, händer inte mycket på Borgs departement. Men när en utredning, FUT-delegationen, studerar bidragsfusk som uppgår till 40 miljarder, varav 20 miljarder anses vara tekniska fel, vad det nu är, alltså sådant som ingen försöker medvetet dra till sig nytta av, döps det inte om till bidragsfel utan det är bidragsfusk. Försäkringskassan får nya resurser. Men vad får Skatteverket? Skatteverket får neddragna resurser och får kämpa och slita med att få ihop sin verksamhet och prioritera hårdare i kontrollverksamheten. Kalla det gärna upplysningsverksamhet. Jag tror att det finns saker som inte sker medvetet på vare sig skatte- eller bidragsområdet. Upplysning och att arbeta förebyggande är en god verksamhet. När det gäller storheterna skatt och bidrag är Moderaterna blinda.

När det gäller skattefusk heter det att frågan bereds, att det ska tas fram, att ni jobbar med frågan och att det kommer sedan. Det enda ni har orkat få ned från hyllorna är gamla socialdemokratiska förslag. Ni orkar inte med en egen politik, trots utredningar som ligger och väntar på att paketeras och skickas till riksdagen. Men ni är oerhört flinka och snabba när det gäller att jaga folk som påstås fuska med bidrag. Det är Moderaternas klassiska historia, nämligen Moderaternas fel i sin människosyn, vill jag påstå, Anders Borg.

Alla har vi chans till bot och bättring när det ljusnar ute omkring oss. Gå nu hem och se över den Korsellska utredningen och bär den till riksdagen. Vi är många som kommer att säga att den är utmärkt, till exempel Byggbranschen i samverkan, Byggcheferna, Byggnadsarbetareförbundet, Elektriska Installatörsorganisationen, Glasbranschföreningen och många andra. Lyssna på dem, Anders Borg, om du inte vill lyssna på mig. Ta fram förslag mot skattefusk för sjysta regler på arbetsplatserna.

Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tog mig friheten att också ge mig in i den här debatten därför att jag tycker att Peter Persson har lyft upp en viktig fråga, nämligen frågan om hur staten får in mer skattemedel och kommer åt de personer som inte tycker att det är bra att betala skatt.

Skatt använder vi för att omfördela resurser i samhället. Vi tar från några och ger till andra, och vi ger utifrån behov. Skattemedlen kan omfördelas till sjukvård, skola och massor med bra saker. Därför är inte dessa 130 miljarder som försvinner blygsamma summor. Det här är viktigt.

När jag hörde Anders Borgs svar till Peter Persson, herr talman, framgick det att regeringen arbetar med ett antal andra förslag inom Regeringskansliet som kan motverka skattefusk och svartarbete. Som exempel nämnde finansministern det fortsatta arbetet med skatteavtal med andra länder. Min bild är att det sker rätt mycket skattefusk av både företag och enskilda individer i Sverige. Frågan är hur regeringen tänker komma till rätta med det, om det handlar om att sänka skatten på ett antal saker eller att försöka komma åt dem som inte är beredda att betala och fullgöra sin plikt mot det allmänna. Jag vill gärna se att Anders Borg konkretiserar och ger fler exempel på vad det kan vara.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen beslutade att tillsätta extra resurser till Försäkringskassan för att komma till rätta med de personer som inte hanterade våra socialförsäkringar på ett riktigt sätt. Därmed har man lyckats komma åt de personer som har fuskat – det har funnits några. Är finansministern beredd att göra samma sak på det här området, det vill säga att tydligt och konkret ge Skatteverket resurser för att komma åt problemet? Det kan låta som att det sker tillägg på extra kostnader, men det kan också handla om att få in resurser så att kostnaderna inte blir några kostnader utan tvärtom en inkomst för staten.

Herr talman! Nu när Anders Borg har stängt av sin mobil – han kanske fick tips i mobilen, det kanske kom några konkreta förslag – ser jag gärna att finansministern konkretiserar lite mer än att bara stå här och tala om skatteavtal med andra länder. Det löser inte frågan om hur vi gör här i Sverige.

Anf. 83 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig börja med att beklaga till Eva-Lena Jansson min oförmåga att stänga av ljudet på telefonen!

Jag delar inte bedömningen att den här regeringen har präglats av senfärdighet. Vi kan naturligtvis inte genomföra förslag som vi inte tror fungerar, där vi inte har klara och tydliga definitioner av arbetsplats och närvaro som lägger grunden för en fungerande kontroll.

Vi har från branschen fått en efterfrågan på personalliggare som fungerar, inte personalliggare som inte fungerar och som bidrar till administrativ börda och krångel snarare än minskat skattefusk. Korsell har gjort ett viktigt arbete. Vi ska slutföra det. Men vi kan inte lägga fram förslagen förrän arbetet är slutfört.

Det är alldeles självklart att vi vill ha låga skatter. Det är självklart att människor som har arbetat, slitit, jobbat på tunga arbeten eller byggt företag ska få behålla så mycket som möjligt av sina surt förvärvade kronor.

En förutsättning för det är att man inte skattefuskar, att det drivs in pengar och att inte Sverige fungerar som Grekland eller andra länder där man helt enkelt inte betalar sina skatter. Det är därför som det är så viktigt med den här typen av frågor.

Det är därför vi har tagit i de svåra frågor som de socialdemokratiska regeringarna lämnade efter sig. Det gäller räntesnurrorna, handelsbolagen, RUT och ROT, personalliggarna och inte minst skatteavtalen.

Det är nu vi läser i tidningarna att det sker en strid ström av självrtlitelser därför att vi har fått till stånd ett skatteavtal med Schweiz. Om det

nu var så enkelt, varför gjorde inte den socialdemokratiska regeringen ett skatteavtal med Schweiz som löste den här frågan?

Det är en viktig fråga. Det är självklart att vi ska vara noggranna med offentliga finanser. Det är grunden för att vi ska kunna kombinera låga skatter med en god välfärd. Därför är det viktigt med en hög skattemoral och att företag och enskilda fullföljer sina förpliktelser mot det allmänna och varandra.

Det är så ett bra samhälle fungerar. Vi visar solidaritet och ansvarstagande för varandra när det gäller både att få stöd i svåra tider och att bidra när man kan till det allmänna. Därför är det en klok tanke att vi ska förstärka kontrollen och förbättra möjligheten att förhindra att svartkonkurrens snedvrider ekonomins funktionssätt.

Kan vi göra det med ett bra förslag som fungerar och som får samma positiva effekter som det har fått för restaurang- och frisörsidan ska vi naturligtvis återkomma. Men vi måste först ha ett sådant förslag och ha slutfört det arbetet.

Låt vårens ljus också skänka en upplysning kring vår ambition till den dystre Persson i denna viktiga fråga.

Anf. 84 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag skulle gärna till protokollet vilja ansluta mig till den mobiltelefon som nyss skällde på herr Borg. Jag tycker att det var välbetänkt. Det är verkligen senfärdigt.

Jag har framför mig yttrande över promemorian *Närvaroliggare och kontrollbesök* från den 18 januari 2010 av Sveriges Byggindustrier. Det handlar om noteringspliktig verksamhet, noteringsansvariga, arbetsplatsbegrepp, kontrollbesök, undantagsregler och tillämpningsföreskrifter.

Det räcker med att gå in på teknik. De har ett fullständigt program. De vädjar till regeringen: Ta fram detta så att vi får sjysta spelregler på arbetsmarknaden! Arbetsgivare och fack är fullständigt överens.

Det självberöm som Anders Borg ägnar sig åt när det gäller överenskommelser med andra länder gäller förslag som togs fram av socialdemokratiska regeringar som modellerades i Nordiska rådet – och detta vet Anders Borg – liksom den tidigare politiken.

Nu har du möjlighet att visa att du är engagerad mot skattefusket. Tyvärr tror jag att det är din ådra till de gamla moderaterna, som åtskilliga i den här kammaren har, när det mörknar en smula som hindrar dig att gripa tag i penna och stämpel och fixa det som lätt kan fixas.

Skattefusk är allvarligt. Det är brottsligt, och det drabbar barnen och de sjuka som mister nödvändiga resurser.

Anf. 85 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vet inte om jag uttryckte mig otydligt. Jag frågade finansministern om han kunde ge några konkreta exempel. Jag uppfattade inte det.

Anders Borg talade om att han inte ville lägga någon administrativ börda på arbetsgivaren. Jag kan påminna honom om den blankett som regeringen har gett till de arbetslösa som arbetsgivaren ska fylla i så att de ska få rätt till a-kassa. Den upplevs som en stor administrativ börda både för den enskilde arbetslösa och för arbetsgivaren. En annan administrativ börda är till exempel VAB-intygen som ska lämnas in via dag-

hemmen. Det drabbar väldigt många enskilda och anställda inom barn-
omsorgen och förskolan.

Prot. 2010/11:78
29 mars

Ibland är det bra med en administrativ börda. Det säkerställer att människor gör rätt ifrån sig. Men kan kalla det en börda, men det kan också vara en skyldighet. Man kan säga att det är en administrativ börda att göra en egen deklaration. Men jag uppfattar det som att vi ändå tycker att det är nödvändigt att man gör det. En del upplever det som en börda. Men det är en nödvändighet för att samhället ska fungera.

Det är viktigt att skapa en sund konkurrens. Till exempel inom byggbranschen måste man få bort de svarta lönerna. Jag besökte själv ett bygge i samband med valrörelsen där sex killar fick 20 000 kronor i handen. De deklarerade glatt att de skulle betala sin skatt när de kom hem till sitt land. Det var ingen som kunde kolla upp det, eftersom det inte var någon som visste vem som var arbetsgivare på bygget. Det är klart att vi inte kan ha det så. Det blir en osund konkurrens, och framför allt försvinner viktiga pengar till statskassan.

Jag vill gärna ha några konkreta exempel. Om Anders Borg fullföljer linjen från den tidigare socialdemokratiska regeringen och gör som han gjorde till exempel på Försäkringskassans sida skulle jag motta det med tacksamhet.

Anf. 86 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig igen konstatera att det är bra att vi får den här viktiga diskussionen om personalliggare och andra viktiga åtgärder för att säkra skatteintäkterna. Det är en viktig utgångspunkt för ett väl fungerande välfärdssamhälle.

Sverige har kanske de högsta sociala utgifterna av alla industriländer. Det kan vi ha därför att vi har skattebetalningar som fungerar. Vi försöker att skapa ett samhälle där vi kombinerar god välfärd för alla med lägre skatter och skatter som inte upplevs som en börda och ett hinder och slår ut jobb eller driver upp en svartsektor. Därför är det viktigt att ha god ordning på skattebetalningarna.

Det är också viktigt att vi så småningom när vi har hittat fungerande lösningar kan gå vidare med fler åtgärder för att stävja skattefusk, skattefel och skattemisstag. Det ska vara lätt att göra rätt och svårt att göra fel i det svenska skattesystemet. Jag kan dock inte dela Eva-Lena Janssons utgångspunkt att det kan vara bra med en administrativ börda.

Det kan inte vara en rimlig utgångspunkt att vi skapar en administrativ börda för företagen som gör att det blir färre jobb och färre sysselsatta. Det blir en kostnad som slår mot jobben och sysselsättningen. Vi måste så långt det går sträva efter att minimera den administrativa bördan för företagen så att vi får många sysselsatta.

Det är en väldigt tydlig ådra i regeringens politik att vi tror på ordning och reda. Det ska vara ordning och reda i offentliga finanser och ordning och reda som gör att vi i skattesystemet kan få in skatter och kombinera en god välfärd, en god skola, en god trygghet för våra äldre med lägre skatter. Vi ska kombinera ett tryggt välfärdssamhälle med en dynamisk marknadsekonomi och återupprätta den fulla sysselsättningen och den trygga välfärd vi alla önskar oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig om jag avser att verka för att ett fjärrvärmeföretag som levererar värme till en industri som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter slipper betala koldioxidskatt för leveransen. Om den mottagande industrin i stället skulle ha producerat värmen själv skulle den ha sluppit koldioxidskatten. Peter Persson anför att det ska sakna betydelse skattemässigt om industrin producerar värmen i egen anläggning eller köper energin från en annan aktör.

Utsläpp av växthusgaser från anläggningar inom EU:s system för handel med utsläppsrätter regleras på EU-nivå. De bör därför inte vara föremål för ytterligare nationella styrmedel avseende koldioxidutsläpp. Koldioxidskatten har därför slopats för bränslen som förbrukas i industri-anläggningar inom handelssystemet från och med den 1 januari 2011.

Det finns en risk att slopad koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i kraftvärmeanläggningar inom handelssystemet leder till ökad användning av fossila bränslen. Detta kan leda till att Sverige får svårare att uppfylla målet om förnybar energi till 2020. Koldioxidskatten har därför inte slopats helt för dessa anläggningar.

Handelssystemet är ett anläggningsbaserat system, medan koldioxid-skattens nivåer grundas på vem som förbrukar värmen. Detta medför att det är svårt att skapa ett sådant system som Peter Persson förordar.

Jag följer utvecklingen inom industri- och värmesektorerna noggrant. För närvarande är jag inte beredd att ta ställning till en sänkning av koldioxidskatten på kraftvärme inom handelssystemet. Jag anser att det är en fråga som kräver ytterligare överväganden.

Anf. 88 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Finansministerns svar blev en smula tekniskt. Det har jag respekt för, eftersom min fråga är av den arten. Men jag ska försöka förklara mer tydligt och i bilder vad det handlar om och vilka orimliga konsekvenser detta får i ett lokalsamhälle.

Det var en gång så att Munksjö AB av vissa skäl sålde sin produktionsanläggning för ånga och hetvärme till Jönköpings kommun. Jönköpings kommun kunde utveckla sitt fjärrvärmenät och även fortsättningsvis försörja Munksjö AB med nödvändig ånga.

Vid årsskiftet införs koldioxidskatter, som nämns i interpellationen och som finansministern kommenterar. Ett bolag har möjlighet att neutralisera den effekten, medan det kommunala verket påläggs en kostnad som naturligtvis måste transporteras vidare till avnämaren för värme- eller ångproduktionen.

Min frågeställning till dig, Anders Borg, var: Ur miljösynpunkt är det egalt, men ur konkurrenssynpunkt är det väldigt intressant. Ur miljösynpunkt kan det bästa bli det godas fiende, nämligen att industrin i det här fallet säger: Det är för dyrt att köpa från verket – vi kan själva sätta i gång en verksamhet som inte bygger på att vi förbränner hushållsavfall eller pellets, utan vi kan dra i gång med olja och skattejustera påläggen

på utsläppen. Det kommer att innebära mer utsläpp och högre kostnader, till olycka för oss alla.

Min frågeställning var enkel och inte så politiserande: Är du intresserad av att verka för att tekniskt göra en sådan förändring? Det går lätt att fixa detta. Sedan åtskilliga år har fjärrvärmeverken fått tillbaka skatt kvartalsvis efter ansökan till industrin. Den typen av justering i systemet borde vara fullt möjligt att göra.

Det handlar inte om några stora kollektiv, kanske några enstaka kraftverk eller värmeproducenter i vårt land. Detta skulle vara till lycka när det gäller både utsläpp och kostnader, så jag upprepar min fråga: Kan du tänka dig att göra denna typ av legal justering för att faktiskt gynna miljön?

Anf. 89 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Bakgrunden till diskussionen är en kombination av ambitioner. Vi måste minska koldioxidutsläppen, och då vet vi att ett effektivt sätt att göra det på är att kombinera handelssystem med koldioxidskatt, och det är också huvudinriktningen. Vi vet också att vi inte ska använda dubbla styrmedel inom handelssystemet. Då har vi försökt utveckla systemet på det sättet.

Samtidigt vet vi att vi ska skapa goda villkor för jobb och företagssamhet i Sverige. Det är en lika viktig utgångspunkt som att vi ska minska koldioxidutsläppen. Det ena får inte bli det andras fiende.

Har Peter Persson rätt i att vi här har en situation som är besvärlig och riskerar att leda till följdverkningar som man kan ifrågasätta om de är eftersträvarsvärda? Jag skulle säga att det är på det sättet. Den ordning som vi skulle riskera att få är att man inom industrin återstartar pannor för att få en skattebefrielse, snarare än att de råkar ligga på ett annat ställe. Det är inte eftersträvarsvärt.

Är det samtidigt möjligt och tekniskt rimligt att skapa ett system med särskild stödprövning, beroende på om den panna en enskild industri köper energi från omfattas av handelssystemet eller inte? Vår bedömning är att den tekniska lösningen är komplicerad både ur EU-perspektiv och ur skatteverksperspektiv.

Betyder det att det är omöjligt att lösa det problem som Peter Persson påtalar? Nej, det är naturligtvis inte omöjligt att lösa det. Men det förutsätter ett antal ytterligare överväganden och ett antal bedömningar, till exempel av vilket reformutrymme som föreligger, vilka andra förslag man vill prioritera och hur man skulle kunna lösa detta på ett sätt som inte skapar omfattande krångel.

Bör vi försöka göra detta? Jag ska gärna säga att det utifrån min personliga uppfattning finns en riktighet i den problembeskrivning som Peter Persson ger här. Då bör vi naturligtvis, när statsfinanserna så tillåter och när beredningsprocesserna har slutförts, se vad vi kan göra för att lösa detta.

Det tycker jag bör vara en ambition som vi har när vi blickar framåt.

Anf. 90 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Om jag tolkar svaret gynnsamt – och inte bara så att du vill komma fort härifrån för att springa till fotbollsmatchen – är du beredd att faktiskt lyssna på det jag säger. Om du får ytterligare bevisning

för att ogynnsamma saker kan uppträda – såsom att man återstartar eller bygger ny kapacitet med exempelvis ökade koldioxidutsläpp, i stället för att gagna den som i det skede jag beskrev dyrare anläggning som också producerar värme till exempelvis en kommun – då är du beredd att pröva detta och studera vad branschen har att säga. Om det är rimliga kostnader ur statsfinansiell synpunkt tänker du medverka till att man gör denna justering.

Är det så jag ska uppfatta dig?

Anf. 91 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Utgångspunkten måste vara att vi kombinerar en hög klimatambition med en ambition att också säkra bra villkor för en industri. Vi har ingen nytta av en klimatpolitik som driver ut investeringar ur landet och leder till att vi i stället får mer utsläpp på andra platser.

Samtidigt får det inte bli en ursäkt för att inte ha fungerande åtgärder mot koldioxidutsläpp. Handelssystemen och koldioxidskatten är viktiga och effektiva åtgärder.

Då har vi situationen att vi har tagit ned beskattningen på den handlande sektorn, eftersom vi inte ska ha dubbla styrmedel, och situationen att företag exempelvis köper värme från ett fjärrvärmebolag. Då skulle vi hamna i sitsen att vi, trots att det är en oönskad effekt, får en konstig skattesituation.

Bör vi göra något åt det? Ja, om vi inte gör det riskerar vi att få en situation där man återstartar, bygger nya eller köper anläggningar på ett sätt som inte vore sig miljömässigt eller skattemässigt rimligt.

Kan man ge ett löfte om att detta löses enkelt? Det måste naturligtvis prövas mot andra statsfinansiella behov. Det måste kontrolleras vilka belopp det kan röra sig om, så att vi inte får några stora skattebortfall.

Är det rimligt att tro att problemen kan lösas? Jag vill inte stå i riksdagens talarstol och utfärda några löften om vidlyftiga skattesänkningar – det vore mig främmande. Men det problem som Peter Persson lyfter fram är en korrekt och rimlig beskrivning av en situation som vi måste åtgärda, och det är naturligtvis min ambition att vi ska kunna återkomma i den frågan så småningom.

Anf. 92 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag har förvisso både tidigare och nu hört finansministern tala om minst sagt lättsinniga skattesänkningar från denna talarstol.

Detta handlar om mycket reducerade skattesänkningar på ett antal miljoner för att rädda miljön. Jag förstår av finansministerns svar att han i det fall ett kommunalt kraftverk också levererar till industrin ställer sig positiv till att man kan justera avdrag för att förhindra att alternativa miljöovänliga anläggningar startas.

Det svaret är så gagneligt att vi snart kan gå och se Sverige besegra Moldavien i denna viktiga match.

Anf. 93 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Fotboll ligger mig varmt om hjärtat, men det kan aldrig vara lika stimulerande som en interpellationsdebatt i kammaren. Vi

måste ändå förutsätta att tittarna fylkas för att följa denna spännande diskussion snarare än att förbereda sig för en fotbollsmatch.

Jag välkomnar alltid en socialdemokrat som kombinerar miljöpolitiska ambitioner med en önskan att lätta skattebördan i svensk ekonomi. Den exakta tekniska lösningen vill jag dock göra en del reservationer mot. Att hitta ett förfarande där man kontrollerar enskilda anläggningar och ger Skatteverket ansvar för det tror jag inte fungerar.

Finns det andra tekniska lösningar? Jag tror att de går att hitta, och jag tycker att vi bör ha en ambition att försöka göra det vartefter.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2010/11:233 om skattepolitik för minskad barnfattigdom

Anf. 94 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta på det finanspolitiska området, exempelvis gällande skatter, för att minska barnfattigdomen i Sverige.

Den främsta förklaringen till att hushåll har låg ekonomisk standard är att de saknar arbete. Regeringen har sedan den tillträdde 2006 fört en politik för att stärka arbetslinjen och bryta de senaste decenniernas växande utanförskap. Genom jobbskatteavdragen och reformerna inom arbetsmarknadspolitiken och sjukförsäkringen har regeringen minskat trösklarna in på arbetsmarknaden. Åtgärderna har främst riktats mot svaga grupper. Forskningsrapporter pekar också på att drivkrafterna för arbete hos ensamstående kvinnor med barn stärkts väsentligt.

På kort sikt kan åtgärder som gör det mer lönsamt att arbeta leda till ökade inkomstskillnader. På lite längre sikt bedöms dock regeringens politik leda till 140 000 fler personer i varaktigt arbete. Inkomsterna bedöms även öka relativt sett mest bland de sämst ställda. Det är genom att fler arbetar och färre försörjer sig på sociala ersättningar som inkomstskillnaderna och risken för fattigdom gradvis minskar. Den långsiktigt bästa fördelningspolitiken är därför att få fler i arbete. Här är jobbskatteavdragen av central betydelse.

Jobbpolitiken har sedan den kraftiga internationella lågkonjunkturen inriktats på att motverka att arbetslösheten biter sig fast. Tack vare en ansvarsfull finanspolitik kan en expansiv politik för att förstärka och temporärt komplettera regeringens tidigare åtgärder drivas. I januari 2011 var exempelvis antalet sysselsatta i åldrarna 15–74 år 136 000 personer fler jämfört med samma period 2010, och antalet långtidsarbetslösa var 23 000 personer färre. Siffrorna understryker att återhämtningen i den svenska ekonomin är bred och går snabbt.

Regeringens ansvarsfulla finanspolitik har därtill skapat utrymme för att under 2009–2012 höja ett flertal transfereringar för att förstärka inkomsterna för ekonomiskt utsatta. Höjningarna av flerbarnstillägget och bostadsbidraget har särskilt riktats mot hushåll med barn.

I tillägg till omfördelning via ekonomiska ersättningar är även offentligt finansierad vård, skola och omsorg en central komponent i att utjämna människors livsvillkor och välfärd.

Inkomstskillnaderna minskas med cirka en femtedel om också den of-
fentliga konsumtionen beaktas.

För att säkra och stärka välfärden har statsbidragen till kommun- och
landstingssektorn höjts med sammanlagt 25 miljarder kronor 2010–2011.
Av dessa medel är 5 miljarder kronor permanenta.

Tillsammans med regeringens reformer för att stärka kvaliteten i ut-
bildningsväsendet är dessa satsningar centrala för att utjämna barns livs-
villkor och välfärd över tid.

Anf. 95 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar finansminister Anders Borg för svaret. I min
interpellation skriver jag att Rädda Barnens årsrapport från 2010 om
barnfattigdom visar att barnfattigdomen har ökat under de senaste åren.
Enligt Rädda Barnen har Sverige utan tvekan de resurser som behövs för
att se till att inga barn diskrimineras eller marginaliseras på grund av sina
föräldrars ekonomiska ställning. Rädda Barnen menar dock att den eko-
nomiska politiken medverkar till att utestänga barn från självklara rättig-
heter.

Därav min fråga till statsministern: Vilka åtgärder är finansministern
beredd att vidta på det finanspolitiska området för att minska barnfattig-
domen?

I sitt svar räknar finansministern upp ett antal saker som han har
gjort, men jag kan inte riktigt känna igen mig i beskrivningen av hur
dessa skulle leda till minskad fattigdom.

Det bästa sättet att bryta fattigdom är arbete. Det näst bästa sättet är
arbete. Det tredje bästa sättet är arbete. Arbete är nödvändigt för att män-
niskor ska kunna ta sig ur fattigdom. Det är viktigt att arbetet är på heltid
och att man har en tillsvidareanställning med kollektivavtalsenliga löner.

Problemet är att regeringens politik inte är någon aktiv arbetsmark-
nadspolitik. Över 100 000 personer är långtidsarbetslösa. Många av dem
är inlåsta i fas 3 och blir utestängda från utbildning. Och är det något
man vet från forskningen så är det att en aktiv arbetsmarknadspolitik och
en aktiv utbildningspolitik leder människor vidare till jobb. Det är en bro
från ett jobb till ett annat.

I svaret skriver finansministern att regeringen har minskat trösklarna
in på arbetsmarknaden genom reformer inom arbetsmarknadspolitik och
sjukförsäkringen. Man kan diskutera om det är reformer eller be-
straffningar. Ingenstans kan jag utläsa hur försämrade ersättning för de
arbetslösa har skapat nya jobb. Ingenstans kan jag heller utläsa hur utför-
säkring av sjuka skapar nya jobb.

När föräldrar blir fattiga för att de är utan jobb eller sjuka blir också
deras barn fattiga. Därför är det viktigt att fråga hur regeringen ska göra
för att minska barnfattigdomen. Barnen drabbas ju av regeringens bris-
tande arbetsmarknads- och utbildningspolitik.

Finansministern skriver att jobbskatteavdraget är av central betydelse.
Det är själva kärnan. Regeringens lösning på barnfattigdomen är sänkt
skatt. Det är ett lite fattigt svar, om jag får kritisera finansministern. Jag
skulle önska att finansministern i stället hade sagt: Vi ska göra något. Vi
ska förändra vår arbetsmarknadspolitik, för vi vet att barn till arbetslösa
drabbas av fattigdom.

Prot. 2010/11:78
29 mars

Svar på
interpellationer

Det är viktigt att minska arbetslösheten och se till att människor lättare får tillsvidareanställning och heltidsanställning. Detta har regeringen motarbetat, vilket är en brist. Det är också viktigt att avskaffa fas 3 där man låser in människor i långtidsarbetslöshet. De och framför allt deras barn drabbas hårt.

Men regeringen verkar inte vilja göra något åt barnfattigdomen.

Herr talman! Jag skulle vilja höra varför regeringen verkar så nöjd och inte tänker göra något för att minska barnfattigdomen.

Anf. 96 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Jag hoppas att vi har en bred enighet i kammaren om att barnfattigdom är ett samhällsproblem, att Sverige inte ska ha fattiga barn, att alla barn ska kunna växa upp under goda förhållanden och att vi måste lägga in stor kraft för att bekämpa den barnfattigdom som möjligen finns.

För att kunna utvärdera om den politik som förs leder till minskad eller ökad barnfattigdom måste man först komma fram till hur situationen ser ut.

Läser man Rädda Barnens intressanta rapport kan man notera att Rädda Barnen tittar på två olika definitioner av barnfattigdom.

Den ena definitionen visar att barnfattigdomen i Sverige har minskat kraftigt – den har halverats sedan 1997. Den andra definitionen visar att det har varit en ökning.

Hur kan två definitioner leda till så vitt skilda resultat? Den definition som visar att vi har haft en halvering av barnfattigdomen sedan 1997 är ett absolut mått som visar vilka faktiska inkomster som föräldrarna till dessa barn har. Det visar vilka föräldrar som i kronor och ören har en låg inkomst och kan betraktas som fattiga, vilket innebär att deras barn också är fattiga. Där har vi alltså haft en halvering sedan 1997.

Hur ser då den definition ut som visar en ökning? Då jämför man inte inkomster, man tittar inte på konsumtionsmöjligheter och kronor och ören utan man tittar på människors förhållanden i jämförelse med andra. Om man har mindre än 60 procent av snittinkomsten anses man vara fattig. Enligt det måttet kan fattigdomen öka även om inkomsten ökar. Om genomsnittspersonen får en ökad inkomst på 1 000 kronor per månad och den som ligger på 60 procent får en ökning med 700 kronor per månad betraktas den personen som fattigare trots att inkomsten ökat med 700 kronor per månad.

Ett sådant relativt mått säger inte så mycket om verkligheten och fattigdomen. Det säger något om hur vi förhåller oss till varandra. Därför säger det något om fördelningen, och det kan vara relevant att diskutera, men det säger ingenting om fattigdomen.

Om vi vill titta på hur fattigdomen ser ut kan vi bara se till inkomster i kronor och ören. Där har vi sett en halvering av barnfattigdomen i Sverige sedan 1997. Det är ju bra. Om politiken har lett till en halvering av barnfattigdomen borde vi fortsätta med mer av samma politik. Om jobbskatteavdragen har bidragit till fler människor i arbete och högre inkomster för människor vilket i sin tur har lett till färre fattiga är det ju bra. Då borde vi fortsätta med det.

Om man tittar på siffran för dem som är absolut fattiga – den grupp som har halverats – vilket en doktorand på University of Chicago gjorde i veckan, kan man se att bland födda svenskar har det inte bara varit en

halvering utan antalet har minskat med två tredjedelar. Vi har tyvärr inte samma minskningstakt bland utrikes födda. Där är nivån ungefär densamma som 1997. Om vi gör en närmare analys är det framför allt ett problem för arbetsmarknad och integration.

Under decennier växte utanförskapet fram under socialdemokratiska regeringar. Det var de människor, framför allt unga och invandrare, som inte fick arbete utan föstes ut i bidragsberoende och utanförskap som blev fattiga. Det var de som fick en så dålig standard. Vi för nu en politik för att minska utanförskapet för att de ska komma i arbete. Därför måste vi med full kraft inrikta oss på att fortsätta den reformpolitik som handlar om jobb, inte om utanförskap. Det var en politik som Socialdemokraterna misslyckades med under många decennier.

Anf. 97 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Under eftermiddagen och kvällen har vi hört många siffror och redogörelser för hur statistiken ser ut när det gäller barnfattigdom. Jag ska undvika att gå in på detaljerade siffror och i stället tala mer generellt.

Låt mig först konstatera att vilka siffror vi än väljer att titta på är trenden det senaste decenniet sjunkande när det gäller absoluta tal. Det är naturligtvis bra. Jag vill vara tydlig med att det fortsatt finns en grupp som befinner sig i utsatt läge. Det ska tas på allvar.

Det är ändå viktigt att säga att barnfattigdomen enligt Rädda Barnens siffror har halverats under tiden 1997 till 2007. Under 2008 ser vi en marginell ökning. Vi är överens om att den främsta orsaken till att man hamnar i ett utsatt läge är att man befinner sig utanför arbetsmarknaden och inte får sin försörjning genom eget arbete. Orsakerna till det kan vara många. Det kan vara sjukdom eller missbruk. Företaget där man arbetat kanske har lagts ned och därigenom har man förlorat sitt arbete.

Det är viktigt att försöka förhindra att människor hamnar i utanförskap. Det är viktigt att det finns ett stödsystem för dem som riskerar att hamna i utanförskap. Det är också viktigt att det finns ett stödsystem för dem som är på väg tillbaka från ett utanförskap.

Slutsatsen måste bli att de effektivaste insatserna för att bekämpa fattigdom är att sänka trösklarna för att människor ska kunna återgå till egenförsörjning. Det handlar om de reformer som regeringen har genomfört, det vill säga en politik för fler i arbete. Det är ett brett arbete som måste innefatta många områden. Man kan nämna satsningar inom sjukvård och rehabilitering, som psykiatrisatsningar och bättre tillgänglighet inom vården och en bättre politik för integration. Det handlar om skola och utbildning. Den största betydelsen har naturligtvis satsningarna på arbetsmarknadspolitik såsom instegsjobb, anställningsstöd, resurser till arbetsförmedlingen och så vidare.

Förutom alla dessa satsningar har betydande resurstillskott till välfärdssektorn kunnat göras i den kanske värsta finansiella kris vi har skådat i modern tid.

Alla de som befinner sig i utsatthet är att beklaga. Alla barn som befinner sig i fattigdom är särskilt att beklaga. För att fortsätta att bekämpa fattigdomen krävs en trovärdig politik, stabila statsfinanser, en fungerande arbetsmarknad och en stark konkurrenskraft. Då bygger vi grunden för att över huvud taget kunna stärka resurserna till välfärden.

Prot. 2010/11:78

29 mars

Svar på
interpellationer

Alliansen har varit tydlig i sin politik. Man har klarat utmaningarna och man har en trovärdig politik för framtiden. Från oppositionspartierna väntar vi fortsatt besked.

Anf. 98 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Det är en viktig debatt vi för i kväll. Fattigdom är ett starkt begrepp. Det är starkt moraliskt laddat. Jag tror att vi alla känner en förpliktelse att motverka fattigdom. Därför har vi en stark uppslutning i Sverige för de välfärdssystem som vi har byggt upp under en lång följd av år. Ett syfte med välfärdssystemen är just att skydda människor från ekonomiska svårigheter. Just den kraftfulla laddning som begreppet fattigdom har gör att man måste vara varsam med begreppen. Vad är fattigdom? En tidigare talare förde ett resonemang om skillnaden mellan absolut fattigdom och relativ fattigdom.

Jag vill kommentera det ytterligare. Det som gör att en del debattörer anser sig kunna hävda att fattigdomen bland barn har ökat i Sverige är just att man använder det relativa fattigdomsmåttet som säger att den är fattig som har mindre än 60 procent av medianinkomsten. Med den definitionen får man fler relativt fattiga om inkomsterna för låginkomsttagare minskar eller om medianinkomsterna stiger kraftigt.

Under mandatperioden 2002–2006 steg medianinkomsten med 4 procent. Under början av mandatperioden 2006–2008 – det är de färskaste siffror jag har – steg medianinkomsten med 13 procent. Under båda de mandatperioderna har vi sett en ökning av den relativa fattigdomen. Skillnaden är att under mandatperioden 2002–2006 hade de människor som hade låga inkomster tämligen dålig inkomstutveckling. Såvitt man kan bedöma var det den främsta orsaken till att den relativa fattigdomen ökade. Under perioden 2006–2008 hade medianinkomsten en mycket bra utveckling, 13 procent upp. Man kan rimligen sluta sig till att den främsta förklaringen till den ökade relativa fattigdomen var att medianinkomsten steg. Det är ju en mycket viktig skillnad mellan de två tidsperioderna – den socialdemokratiska regeringsperioden 2002–2006 och Alliansens förra mandatperiod.

Om man bortser från definitionen av begrepp måste man ändå rent intellektuellt kunna sluta sig till att det ändå måste vara bättre även för människor med låga inkomster att deras inkomster ökar och att medianinkomsterna snarare ökar än att den relativa fattigdomen ökar på grund av att just låginkomsttagarna har en dålig inkomstutveckling. Det är till och med så med begreppet relativ fattigdom att om medianinkomsten faller kommer färre att vara relativt fattiga därför att det då blir lättare att komma över 60-procentsgränsen. Det illustrerar ytterligare hur problematiskt detta begrepp är.

I en rimlig debatt om fattigdomen i Sverige måste man därför utgå från den absoluta fattigdomen, till exempel mätt genom hur många människor som lever av försörjningsstöd.

Men, väl att märka, även om man använder det relativa fattigdomsbegreppet har Sverige bland de lägsta fattigdomstalen i hela Europa.

Enligt det pm som riksdagens utredningstjänst distribuerade till riksdagens ledamöter i december förra året var det tre länder som hade lägre relativ fattigdom än Sverige. Sverige låg i princip på deras nivå, men det skilde någon procentenhet.

Anf. 99 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Häromdagen noterade jag intresserat att Anders Borg hade en dröm. Drömmen var att få vandra ut från denna kammare och från Rosenbad till den stora friheten och ett vanligt jobb. Jag vill gärna säga att jag unnar honom denna frihet.

Men jag tänker mig då att Anders Borg vill ha ett jobb som man inte blir arbetslös från utan ett jobb som man har hela tiden. Jag kan tänka mig att Anders Borg vill ha ett jobb där man inte blir sjuk utan där man håller sig frisk.

Johnny Munkhammars recept är att ju lägre skatt vi har, desto längre lever vi och desto friskare blir vi. Om vi inga skatter alls har i det nya jobb som Anders Borg får lever vi ju alltid och är jämt friska och ständigt lyckliga.

Men livet är inte sådant för de flesta människorna, och det är ytterst det som debatten om barnfattigdom handlar om.

Visst kan politiken ha sina begränsningar och sina restriktioner. Men politiken är också en oerhörd kraft. Det är politiken i denna kammare som har bestämt att ersättningen från arbetslöshetskassan ska sänkas så att människor har svårt att försörja sig. Det är politiken i denna kammare som har bestämt att vi ska utförsäkra människor från sjukförsäkringen. Vid ett fixerat datum antas du bli frisk. Det är den ekonomiska plåga som följer på detta som skapar den svåraste formen av barnfattigdom, ty den som slås ut från arbetsmarknaden hamnar i arbetslöshet med försämrade ersättning eller utförsäkras från sjukförsäkringen och vänder sig desperat till socialtjänsten.

Hur tror ni ungarna mår? Vem tar smällarna när de inte kan få vare sig stövlar eller skolresa? Det de får är mammas och pappas oro. Detta kommer ni inte undan med oavsett vilken statistik ni kommer dragandes med. Hur vacker statistiken än är, är det politik levererad från denna kammare av den moderatledda regeringen som har drivit fram de tuffaste yttringarna i fråga om barnfattigdom. Det går lätt att reparera.

Nu ställer jag en fråga till var och en av er fyra moderater här i dag. Det är bara ett område. När kommer förslaget för att korrigera sjukförsäkringsreformen så att människor inte hamnar mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen helt utan ersättning? När kommer förslaget? Fyra moderater har nu möjlighet att svara. Ett land väntar.

Anf. 100 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är viktigt att vi har en korrekt verklighetsbild. Politik är en förtroendebransch. Politik bygger på att vi kommunicerar med människor och ger dem en korrekt bild av verkligheten och att vår bild av verkligheten överensstämmer med deras bild av verkligheten.

Sverige är kanske det OECD-land som har den mest utbyggda socialpolitiken, som har den största andelen sociala utgifter. Detta har bidragit till att Sverige är ett land som präglas mer av sammanhållning än de flesta andra länder. Det är minst risk för absolut fattigdom när man jämför med andra EU-länder. Det kanske finns några länder på vår nivå. Vi har bland de minsta förmögenhets- och inkomstskillnaderna. Så har det

*Svar på
interpellationer*

varit under lång tid, och det består också när vi blickar framåt. Vår nordiska och svenska samhällsmodell bidrar till att skapa ett samhälle där vi vårdar, skapar förutsättningar och underlättar livet för alla medborgare.

Betyder det att det svenska samhället är perfekt och att det inte finns ett uns av mörker i den svenska välfärdsmodellen? Så är det naturligtvis inte. Ingen kan skapa ett perfekt samhälle, inte heller denna regering. Vi gör alltjämt mer för att omfördela och förbättra standarden för alla medborgare än praktiskt taget de flesta andra länder. Det vore kanske lite klädsamt om Socialdemokraterna någon gång beskrev den svenska välfärdsstaten också som ett framgångsprojekt och inte bara som någonting som monterats ned under fyra år.

Barnfattigdomen måste självklart minska. Det ska vi göra genom en lång rad olika åtgärder. Låt oss konstatera att det som vi har gjort direkt för att motverka barnfattigdom är flerbarnstillägg och en förstärkt barnandel i bostadsbidraget. Det är åtgärder som väldigt precist riktas till barnfamiljer. Det är naturligtvis så att alla familjer med flerbarnstillägg inte är fattiga. Men många familjer som har en tung försörjningsbörda och som har en svår ekonomisk situation har också extra nytta av flerbarnstillägget. Att rikta en särskild barnandel i bostadsbidraget är ett sätt att nå dessa grupper.

Vi har också säkrat viktiga offentliga verksamheter. Välfärdsskillnaderna i Sverige är faktiskt ännu mindre än vad de är i många andra länder därför att det inte bara är inkomstskillnaderna som minskas utan vi omfördelar också välfärd genom en högkvalitativ förskola, en bra skola, väl fungerande äldreomsorg och sjukvård oavsett inkomst och oavsett social grupp. Detta är ett effektivt sätt att omfördela.

Det som vi också har gjort är att skärpa arbetslinjen därför att arbete är rättvisans moder. Arbete är det inkluderande samhällets grundsten. Vi har haft utanförskapsskapande system i Sverige. Sverige har varit ett av de länder där trösklarna att gå in på arbetsmarknaden har varit högst. Vi varnar ibland för en värnskatt på 55 procent. För ensamstående mammor och för familjer med försörjningsproblem har det varit trösklar på 80, 90 och 100 procent för att gå in och arbeta. Är det viktigt att minska detta? Ja, forskningen är mycket tydlig där. IFAU har konstaterat att trösklarna utgör en mycket stor risk och att fattigdomsfällor är en stor fara när det gäller inte minst barnfattigdom. Då är kombinationen av vår politik – jobbskatteavdrag, tydliggörande av omställningen i försäkringarna, nystartsjobben och en riktad lättnad till dem som länge har stått utanför arbetsmarknaden – en viktig del av arbetslinjen.

Vad ska vi göra framåt? Är vi nöjda? Självklart ska barnfattigdomen pressas tillbaka genom fler i arbete, men också genom fler riktade åtgärder. En klok och balanserad politik har dessa tre ben: riktade insatser för dem med svag ekonomisk standard, kontinuerliga satsningar på kvaliteten i vård och omsorg så att alla får en chans och en arbetslinje som tydliggör att människor ska vara på arbetsmarknaden.

Anf. 101 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Nej, Andreas Norlén, vi är inte riktigt överens om trygghetssystemen i Sverige. Ni har röstat nej till a-kassa, sjukkassa, allmänna barnbidrag och fri sjukvård. Det är historien. Och nej, herr

finansminister, det är inte en nordiska modell. Det är vår nordiska modell, som ni sakta men säkert monterar ned.

Jag håller med om att det fanns en politik som också har gjort att barnfattigdomen har minskat, men att prata om halverad fattigdom och nöja sig med det räcker inte. Det räcker inte heller att som ledamot Andersson tala om marginell skillnad. Den där marginella skillnaden i ökad barnfattigdom handlar nämligen om barn. Det handlar om barn, och barn är aldrig marginella skillnader. De är små människor av kött och blod som påverkas av att deras föräldrar har fått det sämre.

Det är därför jag tycker att det är viktigt att vi är överens om att arbete till föräldrarna är den bästa lösningen när det gäller fattigdom hos barn. Att föräldrarna får jobb är den näst bästa lösningen när det gäller fattigdom hos barn. Att föräldrarna får jobb är den tredje bästa lösningen när det gäller fattigdom hos barn. Detta är utgångspunkten för oss socialdemokrater.

Det är viktigt att detta arbete är på heltid, så att man faktiskt har en försörjning. Det är också viktigt att det är en tillsvidareanställning med kollektivavtalsenlig lön. Det är därför viktigt att få bort flaskhalsar på arbetsmarknaden, genom en aktiv arbetsmarknadspolitik och en utbildningspolitik som ger människor broar över till nya jobb.

Jag kan inte, herr talman, nöja mig med att hundra tusen personer är långtidsarbetslösa i Sverige. Många av dem är naturligtvis i den grupp av utanförskap som regeringen har stått och pratat om här. Många av dem är inlästa i fas 3 och förvägras utbildning för att kunna komma vidare i arbete. De är tvångsplacerade i fas 3 och ska sitta och pysselsätta sig. Det är nämligen vad det handlar om. Och så pratar regeringen om en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Min bild är att denna regering tycker att det är bättre att människor är fattiga och har jobb än att de är arbetslösa. Jobb är viktigt, men för mig är det också viktigt att man har ett jobb man kan försörja sig på. Jag tycker att regeringen måste ta frågan på allvar. Jag uppfattar att finansministern säger att man tar frågan på allvar, men då måste man göra någonting konkret.

Man måste faktiskt titta på hur man använder sig av fördelnings-systemet, för om man gör människor fattiga när de är sjuka och arbetslösa drabbar det deras barn. Det drabbar dem som är arbetslösa och sjuka, men det drabbar också deras barn, och då åstadkommer man inte social rättvisa. Det drabbar dessa personer.

Jag tycker att man måste vara noggrann när man talar om att man har gett pengar till kommuner. Kommunerna står i dag med ökade socialbidragskostnader – därför att människor utförsäkras. De förvägras utbildning och arbetsmarknadspolitik så att de kan få jobb och tvingas i stället leva på socialbidrag när denna regering har utförsäkrat dem från de olika systemen. Jag tycker inte att det är rättvist, och jag tycker inte att det är en bra politik. Jag är dock socialdemokrat, till skillnad från de fyra moderata debattörerna i denna kammare. Jag och Peter Persson är ganska överens i det mesta.

Herr talman! Jag skulle ändå vilja höra om finansministern tycker att det är bra att låsa in människor i fas 3 och därmed förvägra dem möjligheten att komma ut i arbete. Det påverkar nämligen deras barn.

Prot. 2010/11:78

29 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 102 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Själv har jag två döttrar, och jag tror att jag vet mycket väl hur alla föräldrar känner. Man vill att ens barn ska växa upp under goda villkor och känner ett starkt engagemang för att vi inte ska ha fattigdom bland barn i Sverige. Jag hoppas att vi är överens om detta i denna kammare.

Eva-Lena Jansson, jag noterar att du säger att jobben och att se till att människor kommer i arbete är det centrala och mest avgörande. Ni har dock själva i era olika utvärderingar kommit fram till att ni inte har någon jobbpolitik och att det är därför ni har förlorat två val i rad. Ni har en nyvald partiledare som stod och talade i en timme på er stämma och inte nämnde jobben med ett enda ord. Han lade inte ut ett enda ord om vilken jobbpolitik ni möjligen skulle kunna ha. Hur kan ni stå och tala om att jobb är viktigt och sedan inte ha ett enda förslag för att uppnå det?

Det enda ni har är, som vi vet, en skattechock på vanliga människor. Det är en skattechock på dem som har vanliga, låga inkomster och som försöker få vardagen att gå ihop. De ska nu drabbas av en skattechock som gör det mindre lönsamt att arbeta och svårare för företagen att anställa dem. Hur ska detta kunna öka jobben, och hur ska det kunna öka inkomsterna för dem som redan har låga inkomster? Hur ska det kunna göra så att färre människor blir fattiga?

Rosengård, Rinkeby och Bergsjön – här hittar vi de barn som enligt det absoluta måttet kan anses vara fattiga i Sverige i dag. Här har vi de sociala problemen och utanförskapet, framför allt bland de utrikes födda. Det skapade ni. Det växte fram under decennier av socialdemokratiskt styre. Ni borde erkänna att ni har byggt upp ett katastrofalt problem. Ni var beredda att släppa in människor i Sverige, vilket är bra. Ni var dock aldrig beredda att släppa in dem på arbetsmarknaden, vilket är mycket dåligt. De hamnar i bidragsberoende och utanförskap. Detta är det stora problemet.

Jobb handlar om att det ska vara lönsamt att arbeta. Man måste också få behålla mer av de pengar man tjänar ihop, för då minskar risken att man hamnar i fattigdom.

Anf. 103 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi är överens om att barnfattigdomen är ett problem och att den måste bekämpas på alla sätt som går. Jag tycker också att det är bra att Socialdemokraterna numera ansluter sig till arbetslinjen och att det är den som ska gälla framåt. Det är ett bra och tydligt besked, även om tonläget ibland skruvas upp något.

Men det är klart; jag har full förståelse för det. Det kan nämligen inte vara lätt att vara socialdemokrat i Sverige i dag. Det är inte lätt att bedriva opposition när Sveriges ekonomi går så bra. Den ena prognosen efter den andra överträffar de mest optimistiskt ställda förväntningarna. Vi har en tillväxt vi inte hade kunnat drömma om så sent som för ett år sedan, och detsamma gäller sysselsättningen. Vi har en arbetslöshet långt under vad som förväntades. Det är klart att det då är svårt att bedriva opposition.

Det gäller därför för oppositionen att försöka hitta slagorden och kanske inte alltid beskriva verkligheten så som den är. Frågan måste därför ställas till Socialdemokraterna: Förutom att Socialdemokraterna

uppenbarligen är emot regeringens politik i alla delar, vad vill Socialdemokraterna själva? Med den kritik och den verklighetsbeskrivning de har utgår jag ifrån att det finns ett förslag för omprioriteringar. Vilka är dessa omprioriteringar i så fall? Kan vi få ett besked om det i dag?

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 104 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Detta har utvecklats till en allmänpolitisk debatt om jobb, fattigdom, sjukförsäkring och mycket annat.

Allt detta hänger naturligtvis samman. Jobb, sociala försäkrings-system och annat har med inkomstfördelningen och människors inkomster i ett land att göra. Samtidigt kan man inte frigöra sig från det faktum att Socialdemokraterna nu försöker bedriva en ganska offensiv och öppen kampanj på temat att barnfattigdomen har ökat kraftigt i Sverige och att det är regeringens fel.

Vi har under debattens gång kunnat konstatera att det faktiskt finns ganska stort fog för att hävda att fattigdomen bland barn och allmänt i Sverige har minskat kraftigt under senare år. Fattigdomen har i absoluta tal i dag halverats om man jämför med 1997. Då är det ganska magstarkt att komma med påståenden av typen att Sverige står inför en explosion av barnfattigdom, som vi hörde den nyvalde partiordföranden uttrycka det i sitt installationstal i lördags.

Det är nämligen inte med sanningen överensstämmande; det är ingen explosion av barnfattigdom. Varje barn som lever i ett ekonomiskt utsatt hushåll är ett barn för mycket och illa nog. Det är ingen tvekan om den saken, och vi ska göra allt vi kan för att bedriva en offensiv politik för att motverka detta. Vi måste dock beskriva verkligheten på ett sannfärdigt sätt. Sverige är ett välfärdssamhälle, och Sverige är ett samhälle där vi tar hand om varandra, tar hand om våra barn och erbjuder människor omfattande sociala skyddsnät.

Jag vill avrunda med att konstatera att Eva-Lena Jansson tycker att det är viktigt att man har ett jobb man kan försörja sig på. Ja, det är helt korrekt, och det är därför jobbskatteavdraget är så viktigt. De fyra stegen i jobbskatteavdraget har tillsammans gett långt mer än någon enskild avtalsrörelse under de gångna fyra åren. Det är så man skapar jobb som går att leva på.

Anf. 105 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Där jag satt denna vackra afton kom jag att tänka på en film jag såg för rätt länge sedan om slagskeppet Bismarck, stor men en smula orörlig och behövde alltid skydd av en flock ubåtar när hon gav sig ut.

Jag har till Bismarck och ubåtarna, fyra till antal, ställt en fråga som är lika: När avser ni att återkomma med åtgärder för att korrigera sjukförsäkringsreformen så att människor inte hamnar mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen helt utan ersättning? Jag vill nämligen påstå att här har du en punkt där barnfattigdom och barns utsatthet blottas allra hårdast.

Jag har ställt frågan till Borg. Jag har ställt den till Johnny Munkhammar. Jag har ställt den till Jörgen Andersson. Jag har ställt den till Andreas Norlén. Det har funnits fyra tillfällen att svara; ännu har inget svar inkommit. Nu ser jag med spänd förväntan fram mot Borgs nästa

möjlighet att svara: När tänker ni ta bort denna källa till djupaste orättvisa och fattigdom som ytterst slår stenhårt mot barnen?

Anf. 106 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Varför är vi för en välfärdsstat? Varför tror vi på en nordisk samhällsmodell? Jo, därför att vi har kunnat skapa mer av sammanhållning, mindre av ekonomiska skillnader, mindre av utslagning och fattigdom än i många andra länder. Är det en bra samhällsmodell? Ja. Vill vi behålla den? Ja. Ska vi blunda för dess brister? Nej.

Låt oss peka på några av dem som vi har börjat åtgärda.

Ett långsiktigt växande utanförskap: Varje kris, fler arbetslösa; varje kris, fler i åtgärder; varje kris, fler människor i förtidspension; varje kris, fler människor i sjukförsäkring och färre människor i arbete; varje återhämtning, svagare sysselsättningstillväxt; varje lågkonjunktur, mer utslagning och utflyttning av jobb.

Inläsning i integrationspolitiken: Sverige ska vara ett öppet land. Vi ska ta emot invandrare i Sverige. De ger ett viktigt bidrag till vårt samhälle och vår kultur. Ska vi låsa in dem i utanförskap? Ska vi se till att det tar sex sju år innan de får komma in på arbetsmarknaden och börja jobba, att det ska vara långa perioder av bristfällig utbildning innan man kan skaffa sig ett arbete? Ska vi blunda för att det ser ut så? Ska vi inte erkänna att den sociala rörlighetens moder i Sverige har varit en väl fungerande utbildning, att det just är det att vi har kunnat bygga ut utbildning som för människor framåt och uppåt i samhället som skapat social rörlighet? Ska vi inte erkänna att när vi nedmonterat kunskapsbasen i skolan, när resultaten enligt PISA-undersökningen har fallit, när fler har lämnat skolan utan färdig examen och när yrkesutbildningen är nedmonterad har vi minskat den sociala rörligheten? Det är ett problem som vi måste vara öppna för – utanförskap, inläsning i integrationspolitiken och ett utbildningssystem som inte utgör den ångmaskin för social rörlighet som det ska göra.

Det är därför som den nordiska modell som vi vurmar för och som vi tror på måste kompletteras. Det måste handla om flera insatser. Jag har lite svårt att förstå varför Socialdemokraterna inte kan erkänna att de riktade insatser vi gjort med höjt flerbarnstillägg och förstärkt barndel i bostadsbidraget är riktade för att minska barnfattigdomen. Ska vi göra fler sådana? Självklart ska vi i varje budgetproposition se vad vi kan göra för att underlätta för fattiga människor.

Välfärden: Varför inte erkänna att vi satsat mer? När andra har skurit ned, sparkat ut offentliganställda och fryst lönen har vi satsat på kommunerna, blickat framåt. Nu kommer antalet anställda i skola, sjukvård och äldreomsorg att öka. När vi står inför nästa valrörelse kommer kommunernas ekonomi att ha varit sådan att vi har kunnat tillföra resurser. Varje anställd i skolan är naturligtvis en medarbetare i kampen mot fattigdom och för ett samhälle med en sammanhållning.

Arbete: Vi har gjort aktiva insatser, mer aktiva insatser än kanske något annat land under krisen – vi och de andra nordiska naturligtvis, alltid vi och de andra nordiska. Aktiv arbetsmarknadspolitik och lättnader på arbetsgivaravgifterna, särskilt riktade till dem som har varit utanför.

Jobbskatteavdraget är, som IFAU framhåller, en av de mest effektiva åtgärderna riktad mot socialbidragsberoende och utanförskap.

Peter Persson undrar hur vi ser på sjukförsäkringen och frågar om vi ska korrigera reformen? Absolut. När ska vi göra det? Vi har sagt att vi ska återkomma i vår, och det kommer vi att göra, med en korrigering av den reformen.

Ska vi göra det Socialdemokraterna vill, gå från arbetslinjen, se till att arbetslösheten åter stiger, se till att sysselsättningen åter utvecklas sämre, att vi inte har någon jobbtillväxt i privat sektor, att vi genom höjda skatter slår ut jobb, driver upp arbetslöshet och bygger nya fattigdomsfällor? Nej, vi ska bygga vidare på nordisk välfärdsmodell präglad av sammanhållning och arbete.

Anf. 107 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag kommer att säga igen det jag har sagt i mitt tidigare inlägg: Det viktigaste för att bryta fattigdomen hos barn är att deras föräldrar får jobb. Den näst viktigaste insatsen för att bryta fattigdomen hos barn är att deras föräldrar får jobb. Den tredje viktigaste uppgiften för att få bort fattigdomen bland barn är att deras föräldrar får jobb.

Jag är väldigt noga med att poängtera detta, och det är därför jag efterfrågar tydliga insatser för en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Låt oss titta på det som har kommit fram. 100 000 människor är långtidsarbetslösa i dag, väldigt många av dem befinner sig i det som regeringen tidigare kallade utanförskapet. Jag vet inte varför regeringen tycker att det är viktigt att glömma bort de här människorna.

Över 30 000 är på väg in i fas 3. Där förhindras människor, där förvägras man utbildning. Där ska man passivt sitta i två års tid. Den här gruppen kommer att växa. Jag tycker att det är allvarligt. Vet man att det finns över 200 000 fattiga barn i Sverige måste man göra allt för att komma till rätta med det.

Det är Rädda Barnen som har tagit fram den nämnda rapporten. Det får jag poängtera för Andreas Norlén även om han tycker att det är jobbigt att vi lyfter fram den. Jag är i opposition mot orättvisor var helst de dyker upp, och jag tycker att det är min skyldighet att försöka få regeringen att agera och reagera på att barnfattigdomen finns i Sverige. Det är inte till någon tröst för barnen i Sverige att höra att barn i andra länder är så mycket fattigare. Det hjälper inte, det är ingen tröst.

Jag vill att vi agerar, och jag vill ha en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik som ser till att fler vuxna får arbete så att deras barn får en dräglig tillvaro. Då behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik, en aktiv utbildningspolitik, inte att man glömmar bort de långtidsarbetslösa, inte att man låser in dem i fas 3.

Anf. 108 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig instämma med Eva-Lena Jansson: Det viktigaste för att bekämpa fattigdomen är jobben. Det näst viktigaste för att bekämpa fattigdomen är jobben. Och det tredje viktigaste för att bekämpa fattigdomen är jobben.

Det är just därför vår politik för full sysselsättning, för att föra Sverige tillbaka mot full sysselsättning, för att inte bara pressa ned öppen arbetslöshet utan all arbetslöshet och allt utanförskap, för att vidta varje tänkbar åtgärd för att öka sysselsättningen i grund och botten är den politik som kommer att bidra till att minska välfärdsskillnaderna, och

minska välfärdsskillnaderna i deras mest genuina mening. Med välfärd menar vi att alla ska ha resurser och möjligheter att forma sitt liv, att få en plats i ett utbildningssystem som ger en trygghet i arbetslivet, som ger goda villkor under livet, med trygghet när det behövs men också genom egen ansträngning och eget ansvar. Det är sådana välfärdsskillnader vi ska minska.

Det är därför vår arbetslinje är så central. Glömmer man det, om man inte ser arbetslinjens och kunskapens betydelse, glömmer man att vi i Sverige har byggt utanförskap genom fattigdomsfällor. Då glömmer man att vi har låst in människor i en integrationspolitik som undergrävt hela välfärdsstryggheten, att vi har haft ett skolsystem där kunskapen inte längre fungerar på det sätt som den ska.

Här har vi en grundläggande skiljelinje i svensk politik. Vi från Alliansens sida tror på välfärdsstaten, vi tror på den trygga svenska modellen. Men vi tror att den trygga välfärdsstaten och den trygga svenska modellen måste grunda sig på arbete och full sysselsättning. Och den arbetslöshetspolitik som blivit kännetecknet för Socialdemokraterna kommer vi alltid att avvisa.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2010/11:272 om uppdragsarkeologiska undersökningar

Anf. 109 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Bengt Berg har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att en proposition läggs fram baserad på departementspromemorian *Ökad konkurrens på det uppdragsarkeologiska området – vissa ändringar i kulturminneslagen* (Ds 2011:6).

Frågan om ansvaret i samband med ingrepp i en fast fornlämning och den enskildes kostnader i samband med en arkeologisk undersökning har varit aktuell under ett flertal år. Denna fråga berör en rad samhällsområden: kulturmiljön, forskningen, samhällsplaneringen och näringslivet samt även enskilda företagare. Regleringen om kostnadsansvar är tydlig – ansvaret ligger på den som vill göra ett ingrepp i en fast fornlämning. Grunden till detta är det starka lagstadgade skydd för fornlämningar som vi har i Sverige.

I den kulturpolitiska propositionen *Tid för kultur* uppmärksammas vissa frågor på det uppdragsarkeologiska området (prop. 2009/10:3 s. 77). Av propositionen framgår att regeringens utgångspunkt är att det på detta område ska råda effektiv konkurrens och finnas en mångfald aktörer. Vidare aviseras att det ska utredas om det finns förutsättningar för att ta bort undantaget från upphandlingslagstiftningen i kulturminneslagen. Mot denna bakgrund har nämnda departementspromemoria tagits fram.

En självklar utgångspunkt är att alla eventuella förändringar ska genomföras med höga krav på bibehållen vetenskaplig kvalitet och att kunskapen om de fornlämningar som grävts ut tas till vara och tillgängliggörs på bästa möjliga sätt.

Departementspromemorian har remitterats till 110 remissinstanser. Senast den 18 maj ska remissvaren skickas in till Kulturdepartementet. När remisstiden har gått ut kommer ärendet att på sedvanligt sätt beredas inom Regeringskansliet. Jag kan tyvärr därför inte föregripa regeringens kommande ställningstaganden i frågan.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 110 BENGT BERG (V):

Herr talman! Kunskap om vår historia bidrar till förståelsen av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. De arkeologiska utgrävningarna vid markexploatering har genom åren gett många värdefulla upptäckter. Men regeringens blinda tro på att marknaden löser allt ser nu ut att drabba även vårt kulturarv och vår kunskap om historien.

När en myndighet eller ett företag vill exploatera ett större område för att till exempel bygga en väg riskerar det att förstöra fornlämningar, både kända och okända. Länsstyrelsen kan då besluta att en arkeologisk undersökning ska göras, och vanligen är det exploatören som får betala för denna. Det är även länsstyrelsen som väljer vem som ska utföra den arkeologiska undersökningen. Men enligt det nya förslaget ska nu exploatören själv välja vem som ska utföra detta grannliga arbete, det vill säga att när det är en offentlig myndighet ska man använda lagen om offentlig upphandling, men i de fall det handlar om ett privat företag får exploatören själv välja vem som ska genomföra den arkeologiska undersökningen.

En sådan modell skapar problem. Den som vill exploatera ett markområde har knappast intresse av att den arkeologiska undersökningen håller en så god kvalitet att det kostar väldigt mycket pengar. Dessutom: En fungerande certifiering på det här området skulle enligt departementspromemorian bli alltför komplicerad att utforma. Det verkar vara en rimlig bedömning, och slutsatsen borde förstås vara, att man inte bör låta exploatören välja utförare.

Herr talman! Ibland leder detta till att byggplaner måste ändras, andra gånger att man kan bygga som planerat, efter att forskare har dokumenterat fynden, för att kunna föra vidare kunskapen till forskarsamhället och allmänheten.

Att bevara fornlämningar från tidigare generationer är ett ansvar som vi nu levande har gentemot kommande generationer. Själva ordet uppdragsarkeologi rymmer den komplikation som är upphovet till denna interpellation, å ena sidan arkeologi i betydelsen fornkunskap, kunskapen om människans förhistoria, å den andra uppdrag som man till och med skulle kunna kalla för ansvar – ansvar inte bara för det förgångna utan också för det framtida. Men kulturministern tycks känna ett betydligt större ansvar gentemot de ekonomiska intressena som står beredda att gripa in.

Reaktionerna har varit starka mot denna föga genomtänkta promemoria. Ett blogginlägg av Fredrik Svanberg, som är Historiska museets forskningschef, lyder: Enligt min personliga mening kan en sådan ansvarsförskjutning bara leda till en avsevärt minskad arkeologisk kvalitet.

Herr talman! Uppdragsarkeologi handlar om att med arkeologiska metoder skapa ny kunskap om det förflutna.

Jag skulle vilja fråga kulturministern: Har ni haft en givande och djuplodande dialog med kunskapsmänniskorna på det här området som heter arkeologi?

Anf. 111 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Senast Bengt Berg och jag debatterade här i riksdagen lovade jag Bengt Berg att jag skulle inleda med en dikt. Jag har hittat en dikt som jag tycker stämmer väl med det tema vi har i dag, Heidenstams ur *Ensamhetens tankar*.

Jag längtar hem sen åtta långa år.
I själva sömnen har jag längtan känt.
Jag längtar hem. Jag längtar, var jag går
– men ej till människor! Jag längtar marken,
jag längtar stenarna där barn jag lekt.

Så till själva ämnet. Det här är ju en debatt som har förekommit under ganska lång tid. Jag tror att den proposition som den förrföra regeringen lade fram kom redan 2003 – eller om det var en utredning – *Arkeologi i tiden*.

Det har funnits ett önskemål från alla parter om en bättre konkurrens på just arkeologins område, så den här departementspromemorian är resultatet av ett långt, långt arbete. Under förra mandatperioden hade jag ett antal frågor och minst två interpellationer från rödgrönt håll där man var otålig över att vi inte kommit längre och om hur vi skulle förhålla oss till hela detta fält. Då kunde jag svara att ett problem var bland annat lagen om offentlig upphandling. Det här är alltså ett arbete, som ett svar på en av Bengt Bergs frågor, som har pågått under lång tid och med många intressenter, och kunniga intressenter.

Vi har tagit fram ett förslag som nu är ute på remiss hos 110 olika instanser. Jag är övertygad om att när vi väl får in svaren den 18 maj kommer vi att ha ett gott underlag för det förslag som vi sedan eventuellt kommer att kunna lägga fram.

Kulturminneslagen är stark. Den ska vara stark. Jag tror att vi båda värnar den, och det är inte den som påverkas i det här fallet.

Bengt Berg nämnde certifieringen. Också jag kan se att det vore önskvärt om man kunde ha en certifiering. Men jag kan också, precis som många arkeologer, se problemen i detta.

Jag deltog i arkeologernas årsmöte 2008. Det finns också en antologi med olika tal där man inledningsvis säger att det är få människor som känner till att arkeologifältet är ett väldigt stort, och inte så lättfattligt, område. Det finns 115 olika arkeologier. Det handlar alltså inte om arkeologer utan arkeologier – områden. Jag ska bara nämna dem som finns under bokstaven K. Det första kanske intresserar Bengt Berg. Det är kapitalismens arkeologi. Sedan kommer klassisk arkeologi, klosterarkeologi, kognitiv arkeologi, komplexitetsarkeologi, konfliktharkeologi, kontextuell arkeologi, kristendomens arkeologi, kulturhistorisk arkeologi, kvinnoarkeologi och kyrkoarkeologi – och detta bara under bokstaven K! Det är *ett* skäl till att det inte är helt enkelt att hitta en certifiering för just arkeologer, även om jag med all respekt för detta tycker att det skulle kunna vara bra.

Tyvär kan jag inte ge mig in i denna diskussion. Jag hoppas att debatten även under remisstiden ska vara aktiv. Också jag har varit ute på nätet, och jag har hittat en del andra synpunkter än dem som Bengt Berg har framfört. Det finns många som också välkomnar förslagen i promemorian.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 112 BENGT BERG (V):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för Heidenstamdikten.

Jag skulle kunna bidra med ett K-ord i arkeologikalendern, nämligen krämararkeologi. Det är det som vi ser som en risk med den utveckling som sker. Vår historia uppfattas inte längre som ett arv utan som en vara som ska ut på en marknad. Förslaget kommer att innebära att våra fornlämnningar säljs ut till lägsta bud om det vill sig riktigt illa.

Problemet med promemorian är att ordet kunskap inte diskuteras, alltså återkopplingen av vunnen och utvecklad kunskap om fornlämningsmiljöer med den långa historien om svunna samhällen fram till dagens samhälle. Det finns ingen konsekvensanalys gjord om hur kunskap ska förvaltas och återanvändas i dagens samhällsutveckling.

För att systemet ska fungera krävs att företagen skaffar sig tillgång till egen vetenskaplig expertis. Frågan är dock vad företagaren tjänar på att skaffa sig denna tillgång på expertis. Det enda kriteriet i detta val blir alltför lätt prislappen.

Man kan ifrågasätta om resultaten av framtida arkeologiska undersökningar kommer att hålla en hög vetenskaplig kvalitet och om de kan användas av myndigheter, forskare och allmänhet. Exempel från England visar på undermåliga rapporter till ingens glädje. Sådana rapporter hamnar lätt i papperskorgen och inte i ett arkeologiskt sammanhang.

De fulla konsekvenserna av förslaget – att valet av utförare inte kan överklagas av antikvarisk myndighet – analyseras inte heller. En dålig arkeologisk undersökning kan aldrig göras om. Om en sådan sker är en del av vårt gemensamma kulturarv och en vetenskaplig källa till kunskap borta för alltid.

Herr talman! Det är lätt att räkna på vad saker och ting kostar. Det är svårare att beräkna deras värde.

Är inte kulturministern oroad över arkeologins framtid och vår allmänna fördjupning i historiens mylla när hela havet stormar?

Anf. 113 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag tycker ändå att Bengt Berg nedvärderar arkeologerna när han talar om krämararkeologi. Arkeologerna är en yrkesgrupp med stark integritet och mycket kunskap; det vill jag gärna framhålla.

Detta är som sagt en komplicerad fråga. Det är också därför vi har en lång remisstid och många remissinstanser. Syftet med det hela är att det ska leda till en bättre konkurrens, vilket har efterfrågats under många år på arkeologiområdet. Roll- och ansvarsfördelningen ska bli tydligare än vad den har varit. Man ska kunna se vad följden blir av att ta bort undantagslagen i kulturminneslagen. Kulturminneslagen är fortsatt stark.

Det finns en man som heter Ola Wetterberg som är professor vid institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet. Också han har lagt fram en rapport på området. Eftersom Bengt Berg nämnde England kan jag kort återge vad Ola Wetterberg skriver i sin rapport: Diskussionen om kvalitet i uppdragsarkeologin är inte unik för Sverige. I så gott som alla länder som har någon form av uppdragsarkeologi finns ett behov av att säkerställa att de arkeologiska undersökningarna utförs med tillräckligt god kvalitet. Han skriver också att i såväl Holland som England är uppdragsarkeologin konkurrensutsatt. I båda länderna har de arkeologiska aktörerna enats om detaljerade anvisningar för hur olika arkeologiska uppdrag ska utföras, och de är väldigt detaljerade.

Det finns tydliga krav på att länsstyrelsen ska finnas med som en aktiv part. Länsstyrelsen bör få större möjligheter att se till att man följer kulturminneslagen på det område som ska grävas ut, vilket inte är minst viktigt i sammanhanget.

Anf. 114 BENGT BERG (V):

Herr talman! Jag vill på intet sätt förringa arkeologernas status. I dessa sammanhang, när det handlar om pengar och köpenskap, ställer jag snarare arkeologerna mot krämarna.

Jag tycker att det är märkligt att forskning endast nämns tre gånger i promemorian. Kunskap nämns på 13 ställen medan konkurrens nämns på 53 ställen och kostnad på 83 ställen i dokumentet. Jag menar att det är en viss tyngd på det som handlar om siffror och mindre på kunskapen.

Ett problem är också synen på den arkeologiska verksamheten. Dagens arkeologi är problemorienterad och driven av specifika frågeställningar förankrade i olika forskningsprogram. Den arkeologi som beskrivs i propositionen är, enligt en arkeolog som jag har blivit kontaktad av, 70-talsföråldrad. Den är präglad av ett förment objektivt dokumenterande av vissa parametrar i syfte att frambringa ett material som forskarsamhället ska ta hand om och beforska. Regeringen föreslår således att svensk forskning ska återgå till ett tillstånd som rådde för 40 år sedan.

Arkeologi som inte genererar ny kunskap utan bara utför standardiserad dokumentation av det som förstörs är näst intill meningslös, och det är bortkastade pengar.

Detta var vad jag hade på hjärtat.

Anf. 115 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag tror att både Bengt Berg och jag får avvakta resultatet av remissomgången. Men jag vill vara tydlig med att det inte är upp till företagaren eller undersökaren att bestämma omfattningen av eller ens ambitionsnivån på undersökningen. Detta kommer att ligga kvar på länsstyrelsen. Det är kulturminneslagen som är styrande. Denna kompetens finns på länsstyrelserna; det är jag trygg med.

Jag vill inte föregripa arbetet. Vi har lagt fram en departementspromemoria. Nu får vi se vad de olika intressenterna framför. Det kommer säkert att bli både argument för och argument mot. Sedan får vi väga samman detta.

Jag vill betona att det som är viktigt i grunden är vården av kulturarvet. Det ska värnas, det ska vårdas och man ska kunna forska på det. Det

är ett gemensamt intresse. Men vi ser också att det kan vara en fördel om det blir en god konkurrens på arkeologiområdet.

Prot. 2010/11:78
29 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 2010/11:287 om nationell samordning

Anf. 116 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Torbjörn Björlund har frågat mig vad jag tänker göra för att tillgodose det sedan länge identifierade behovet av en nationell samordnare för att stävja ordningsstörningar i samband med idrottsevenemang samt vilka andra initiativ jag tänker ta för att öka samverkan med alla goda krafter.

För att förstärka skyddet mot brottslighet inne på och utanför idrottsarenor infördes den 1 juli 2005 lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Den 1 april 2009 gjordes en ändring i lagen som bland annat innebär att även polismyndighet har rätt att ta initiativ till en fråga om tillträdesförbud. Samtidigt infördes i ordningslagen straffsanktionerade förbud mot att inneha eller använda pyrotekniska varor, att obehörigen beträda en spelplan och att kasta in föremål på en spelplan.

Trots den skärpta lagstiftningen begås alltjämt brott i samband med idrottsarrangemang, främst inom fotboll och ishockey. Det kan röra sig om slagsmål inne på arenan, ordningsstörningar runt arenan eller skadegörelse på transportmedel, närliggande restauranger och butiker. Idrottsrelaterad brottslighet sker också vid andra tidpunkter och på andra platser än i anslutning till själva idrottsarrangemangen. Bruk av alkohol, narkotika och dopningsmedel är en bidragande orsak till att till exempel oplanerat våld kan uppstå.

Till detta kommer de hot som riktas mot till exempel spelare, domare och andra funktionärer samt representanter för klubbarna, till exempel styrelseledamöter. Berörda myndigheter och organisationer samverkar därför i dag centralt, regionalt och lokalt i olika arbetsgrupper och har även bjudits in till möten i Regeringskansliet för att gemensamt diskutera vilka insatser som görs och bör göras för att motverka brottslighet i samband med idrottsarrangemang.

Frågan om nationell samordning för att motverka brottslighet i samband med idrottsarrangemang har beretts inom Regeringskansliet. Regeringen har den 24 mars i år till följd av detta beslutat att en nationell samordnare löpande ska lämna förslag till hur brottslighet i samband med idrottsarrangemang kan motverkas. Samordnaren ska också medverka till en förbättrad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer på central, regional och lokal nivå.

Arbetet ska bland annat baseras på erfarenheter från utarbetandet av den strategi mot våld inom fotboll och ishockey som tagits fram under ledning av landshövdingen i Stockholms län. Samordnaren ska bland annat medverka till att ansvarsfördelningen mellan berörda parter klarläggs och att samverkan och uppföljning av de insatser som görs nationellt, regionalt och lokalt förbättras samt verka för en likformig modell för informationsutbyte.

Samordnaren ska vidare analysera och vid behov lämna förslag till vad som krävs för att idrottsarrangemang ska kunna genomföras på ett tryggt och trivsamt sätt. Genom detta arbete kommer goda möjligheter att skapas för alla berörda aktörer att förbättra samverkan för att motverka och förebygga brottslighet i samband med idrottsarrangemang.

Anf. 117 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret. Jag måste säga att det var en väldigt snabb respons på min interpellation. Det tog några dagar, och sedan var det klart med en samordnare. Det tror jag är första gången regeringen har lyssnat på Vänsterpartiet så snabbt. Hoppas det kommer fler tillfällen!

Jag har några frågor i alla fall. I dag och just nu är vi inne i en EM-kvalmatch. Det kanske är därför det är så tomt här och inte så många som vill lyssna.

Det finns några saker som jag tycker kan lyftas upp i svaret. Naturligtvis är det jättebra att det här är klart och att det blir en samordnare, men i svaret finns det några saker som kanske är frågetecken fortfarande. Lagstiftningen nämns och exempel på vad som har gjorts. Frågan är om den nuvarande lagstiftningen är tillräcklig. Det kan man fundera på. Det har diskuterats en hel del hur man ska förhindra och blockera ut saker som händer runt och på idrottsarenorna.

Den andra frågan som jag egentligen inte får något svar på är hur man arbetar förebyggande på ett bra sätt, för det är egentligen där vi måste sätta in åtgärderna. Samordnaren måste på något sätt också i sådana fall ha klart för sig att man måste lägga tyngdpunkten där för att få resultat framöver. Det är klart att man måste ha en organisation och en verksamhet som på olika sätt hindrar det som fortfarande händer på vissa arenor och matcher.

Klart är att det här med våld runt idrott och det som kallas huliganism egentligen inte bara är ett idrottsproblem. Det är mycket större än så; det är ett samhällsproblem, just utifrån att det skapas kulturer och något slags rekrytering till de här grupperna och verksamheterna på andra ställen. Det är inte idrotten som lyfter upp det, utan det är på andra ställen som rekryteringen sker.

Det innebär att detta inte bara är ett idrottsansvar, utan det är ett stort samhällsansvar som vi på något sätt måste lyfta upp. Det är det som är frågan. Hur gör man för att en samordnare på något sätt ska se det här och framför allt, hur bygger man i så fall de här nätverken? Ska man till exempel inkludera skolor, samhällstjänst och socialtjänst så att de på något sätt finns med? Hur hanterar man alkoholfrågorna för att samordnaren ska få förutsättningar att reda ut det här? Det måste alltså tas in en massa saker. Hur gör man för att jobba med detta inne på arenorna och i idrottsföreningarna?

Jag såg också att förslaget är att Per Unckel tar uppdraget. Han är i dag landshövding i Stockholms län. Han är i och för sig gammal östgöte så det kanske finns något i det, men samtidigt är han borgerlig så det är svårt att väga för och emot. Han kanske kan bilda ett nätverk. Man kanske kan tänka sig att fler, kanske alla, landshövdingar går in i nätverket så att man får något slags rikstäckande nätverk runt de statliga uppdragstagarna där ute. Det finns faktiskt väldigt många över hela landet

som kallar sig elitklubbar och som kanske också är det som har problem, så det kan finnas en tanke bakom det.

Dessa frågor vill jag ha svar på.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 118 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Vi arbetar snabbt i regeringen men kanske inte riktigt så snabbt att det tar tre dagar att få fram en nationell samordnare. Jag vet inte om Torbjörn Björlund blir glad eller ledsen över att höra att det här arbetet har pågått under lång tid. Det är också ett önskemål bland flera önskemål som har funnits från parterna som vi har samlat på Regeringskansliet. Jag tror att jag hade det första mötet tillsammans med justitieminister Beatrice Ask 2007. Sedan har vi haft årliga avstämningar. Det första mötet resulterade bland annat i skärpningen av den här lagen som också ska tillämpas fullt ut. Det finns fortfarande en del kvar att göra på det området.

Under senare år har det också kommit fram önskemål om forskning, kanske inte så mycket ny forskning som att man sammanställer den forskning som finns, men också behovet av en nationell samordnare.

Vi var därför glada åt att Per Unckel på eget initiativ för ett drygt år sedan beslöt sig för att bli den regionala samordnare som behövs framför allt i Stockholm. Han har också haft ett stort antal möten med, tror jag, 13 olika parter som gemensamt har undertecknat ett dokument där alla förbinder sig att på olika sätt bidra till att det ska bli så mycket lugn och ro och trevliga matcher som över huvud taget är möjligt.

Sedan inträffade också detta att det blev derby inte bara inom fotbollen utan också inom hockeyn, vilket gjorde att vi fick en delvis ny situation här i Stockholm. Detta gjorde att man nu har haft nya möten och inkluderar även ishockeyn i arbetet, och det är väldigt bra.

Som Torbjörn Björlund säger har jag varit på matchen. Jag hann inte se mycket mer än tio minuter av första halvlek, och då var det fortfarande 0–0. Jag hann tyvärr inte se det första målet, men det var en god stämning och det var ganska lugnt. Vi får se om det blir likadant när allsvenskan drar i gång och vi har derby den 4 april mellan AIK och Djurgården här i Stockholm.

Jag ska återkomma i övriga inlägg till vad man kan göra mer förebyggande, för det här är ett intresse som jag själv har på många olika sätt. Men jag kan bekräfta det som Torbjörn Björlund var inne på, om landshövdingen i Stockholm, det vill säga Per Unckel, som nu har fått regeringens uppdrag att vara nationell samordnare, har tagit egna initiativ också vad gäller andra delar av landet. Då kan jag berätta att det har han gjort.

Det har bland annat fått till följd att landshövdingarna, såvitt jag vet, i både Örebro och Östergötland själva har haft möten om läktarkultur. Man har samlat inte bara klubbarna och supportrarna, vilket är viktigt nog, utan också delar av den sociala sektorn samt polis och åklagare. Arbetet är i gång på flera håll.

Sedan kommer Per Unckel under de två år som det här arbetet ska pågå att kunna lämna förslag fortlöpande om vad man bör kunna göra.

Det är, ska jag säga, väldigt glädjande att man nu för första gången har samlats och inte längre kan använda sig av det som brukar kallas för svartepetter, att skicka skulden på någon annan. Nu har man gemensamt undertecknat det här. Det blir naturligtvis en stor förväntan på att mycket av det som nu har skett och som har diskuterats under hösten också bli verklighet när allsvenskan sparkar i gång den 2 april.

Anf. 119 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Långbänk har vi ju haft. Det var lite grann en orsak till att jag skrev interpellationen. Vi har ju väntat länge på att någonting ska hända. Just önskemålet från föreningarna om en samordning och en nationell samordnare har funnits med länge. Det var kanske därför jag skrev just den här interpellationen.

Vi har haft en dialog med föreningarna. Vi i Vänsterpartiet har bjudit in föreningarna framför allt från Stockholm för att ha en dialog om just ordningsproblematiken. Det har vi haft förut också och diskuterat olika sätt att hantera det här, bland annat föreningarnas eget ansvar och det de gör. De gör många bra saker, och de erfarenheterna behöver alltså spridas för att vi ska hitta lösningar. Det tycker jag naturligtvis är en resurs som man kan använda. Jag förutsätter att man gör det på något sätt.

Det andra är nämligen, just utifrån föreningarnas ansvar, att det finns kontaktnät när det gäller det förebyggande arbetet. Det skulle jag vilja ha en dialog om, så småningom i alla fall.

Det finns många sätt man kan förebygga på. Man kan som man gör i dag jobba via skolor och via socialtjänsten, men också hitta de miljöer där våld frodas. Framför allt måste vi inse att i och med att det är ett samhällsproblem är det många saker som vävs in. Att man slåss, att man så att säga har våld i samhället finns ju där. Det är inte bara på idrottsevenemang. Man väljer kanske idrottsarenorna därför att det uppmärksammas. Det finns naturligtvis ett antal olika saker som påverkar.

En annan sak, som kan vara lite svårare, är frågan hur man för ut erfarenheterna, för det finns ändå en viss skillnad mellan Stockholm och övriga delar av landet. Det finns likheter också, men det finns också vissa skillnader. Där kan det vara intressant för oss som finns vid sidan om, som tittar på och gärna vill vara med, att få höra hur tankarna går runt detta.

Här gäller det både den förebyggande och den rent aktiva verksamheten att blockera. Kan man till exempel ha olika regler eller ska man ha samma regler för att blockera ut, alltså hindra vissa supportrar att komma närmare än 300 meter från arenorna och så vidare? Ska det vara skillnader eller ska man ha samma regler?

Någonstans där måste man hitta samhörigheten mellan olika föreningar och framför allt väva in det som finns av förebyggande arbete i de olika delarna av landet, inte bara skolor och socialtjänst utan även andra. Det finns ju andra verksamheter, ideella föreningar och sådant. Vi har Nonviolence och så vidare. De finns med och kan tas in beroende på vad det finns för förutsättningar lokalt. Det skulle också vara intressant att höra hur det ser ut när det gäller de bitarna.

Herr talman! Vi har väntat länge, säger Torbjörn Björlund. Det var väl bra att det kom en alliansregering så att det började hända lite grann på det här området också.

*Svar på
interpellationer*

Jag har framför mig, jag hoppas att Torbjörn Björlund har sett det också, det program som har tagits fram i Stockholm, men också de aktiviteter som är planerade. Det är en del av de svar som Torbjörn Björlund efterlyste. Det diskuterar jag gärna, bland annat skolorna. Att i fallet Stockholm exempelvis Solna, som är närmast berörd när det gäller Råsunda, också upplåter tid i skolorna så att representanter för klubbarna kan komma dit tillsammans och berätta att man faktiskt kan vara vänner och ha trevligt. Man behöver inte slåss, varken på plan eller någon annanstans, vilket är viktiga signaler i sig.

Jag tror inte heller, utifrån min bakgrund som ordförande på Frys-
huset, på bara repressivitet, utan jag tror att dialog är viktigt. Det sker ett förebyggande arbete med Fotbollsalliansen och med Huliganpäron. Det är ett lite märkligt namn som kanske kan tarva en förklaring. Det är alltså de föräldrar som har barn som rör sig i riskmiljö. Det är föräldrar som är aktiva och som vill ha och behöver stöd. Huliganpäron ska vara delaktiga på matcherna, ha kontakt med polisen, men också med klubbarna och delta som en viktig part i det här samarbetet i Stockholms stad. Det är betydelsefullt det också.

Ett problem som inte är så enkelt att komma åt är de droger som också finns i de här grupperna. Det är oerhört viktigt att man hejdar nyrekryteringen av unga människor som annars också kommer in inte bara i en våldsam supporterkultur utan också löper risk för drogberoende.

Servering, droger, vilken visitering man kan göra, om vi kan hitta en lösning som att högriskmatcher läggs på dagtid, vilket man har gjort och ska utvärdera, att människor kan komma tidigare till matcherna så att det inte blir stökigt, och typ av visering är också viktiga delar som har tagits fram.

Man har talat om möjligheten att tryggt ta sig till matcherna, att det sätts in extra trafik. I Stockholm faller den uppgiften på SL. Det finns en lång rad med förslag och också olika aktiviteter som man har satt i gång för att se till att det ska vara som vi vill, kul, roligt och spännande att gå på hockey, att gå på fotboll.

Det förs också diskussioner med andra lagsporter, för det är ju framför allt inom lagsporterna det här riskerar att bli ett problem, inte bara i Stockholm, Göteborg och Malmö utan kanske också på en del andra orter.

Som ett svar också på frågan om lika regler vill jag säga att i begreppet samordning ligger att man ska försöka ha så likartade regler som möjligt, inte bara därför att klubbarna ska veta vad som gäller och supporterarna ska veta vad som gäller utan också för att de bussföretag som kör dit samt polis och åklagare också ska arbeta enligt samma modell. Det här är ett gemensamt problem. Ett bekymmer har ju också varit att man har tolkat den här lagen olika i olika delar av landet.

Anf. 121 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag är övertygad om att det här är ett problem som vi kommer att kunna lösa, mycket utifrån de erfarenheter vi har från den samordning som finns i Stockholm och det som kommer att komma fram från den nationella samordningen. Frågetecknen kommer kanske att finnas kvar, men det kommer vi naturligtvis att jobba med på ett bra sätt, tror jag.

Det som kan vara problematiskt är just det som ministern lyfte upp, droger. En problematik kan ju finnas kring till exempel alkoholservering på arenorna, inte för att det på något sätt är svårare att hantera, men det finns ändå som en problematik. Vi vet hur det är med alkoholpåverkan när det bär i väg inne på arenorna. Det är naturligtvis en föreningssak men också en sak som har med serveringstillstånd att göra. Det kan vara en sådan sak som man kan lyfta upp och som jag tror också kan vara en av de svåra sakerna att hantera. Det finns naturligtvis ett kommersiellt intresse i det här och det är svårt att hantera den balansgången.

Jag är övertygad om att det här kommer att bli jättebra. Vi kommer att ställa upp på de här sakerna och jobba med dem i Vänsterpartiet också. Vi ser fram emot att det kanske blir en bra verksamhet av det här så småningom, att vi får en bra elitidrott, framför allt när det gäller hockey och fotboll, att gå och titta på även för familjerna. Ministern är naturligtvis välkommen till Norrköping för att titta på det nya allsvenska laget från Norrköping. Det blir jättebra matcher utan någon slags huliganism. Sedan hoppas jag att vi kan se sista kvarten på matchen också.

Anf. 122 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag kommer gärna till Norrköping. Det finns ju en ny arena där också.

Alkoholfrågan har länsstyrelsen i Stockholm också slagit ned på och noterat att det inte alltid har fungerat enligt de regler som gäller. Det kan handla om både hockeyn och fotbollen. Det har man ögonen på.

Jag är precis som Torbjörn Björlund mycket glad över att arbetet nu fortsätter, inte bara i lugn takt utan i en accelererad takt, att vi får mer kunskap, att Per Unckel också var villig att ta på sig det här uppdraget och sprida de kunskaper som har gjorts i Stockholm över hela landet. Det är också en viktig sak, tror jag, att kanske samtliga landshövdingar blir involverade i det här arbetet. Länsstyrelsen är en bra samordnare på många olika sätt just när det handlar om säkerhetsfrågor, när det handlar om utskänkningstillstånd och när det handlar om sociala frågor och kontakt med polis och åklagare.

Min förhoppning är att vi kommer att se en lugnare säsong än på många år och att vi kommer åt många av de problem som finns i anslutning till idrotterna. Det kan vara det som sker kanske inte på matchdag eller ens när det är säsong men som ändå har betydelse för att matcherna så småningom ska bli bra. Förhoppningsvis kommer vi nästa gång vi kommer att diskutera frågan att kunna enas om att det har hänt mycket positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 123 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Monica Green har frågat statsministern vad han avser att göra för att regeringen ska ta ett kollektivt ansvar för att unga människor ska få möjlighet till egen bostad.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Inom regeringen är vi eniga i synen på hur vi ska bedriva bostadspolitiken. Förutom betydelsen av att ha en egen bostad är väl fungerande bostads- och hyresmarknader också en förutsättning för regeringens politik för jobb och tillväxt. Vår strategi är att uppnå detta genom långsiktigt stabila spelregler på bostadsmarknaden. Att stimulera bostadsbyggandet genom statliga subventioner anser vi är en kortsiktig och skadlig strategi. Under förra mandatperioden inledde vi därför arbetet med att avveckla de statliga subventionerna för bostadsbyggandet. Ett viktigt steg togs vid det gångna årsskiftet när de nya villkoren på hyresmarknaden trädde i kraft. Det nya hyressättningssystemet har tagits fram i bred enighet mellan regeringen och parterna på bostadsmarknaden. Den 2 maj träder den nya plan- och bygglagen i kraft. Med den nya lagen ges förutsättningar för en effektivare plan- och byggprocess.

Regeringen kommer i ett nästa steg att se över möjligheterna att stärka hyresrättens ställning på den svenska bostadsmarknaden. I det sammanhanget kan de förslag som bostadsmarknadens parter framfört till regeringen prövas. Det måste bli mer attraktivt att bygga, äga och förvalta hyresrätter.

Det tar tid att skapa långsiktiga villkor, men vi har kommit en god bit på väg. Bostadsbyggandet ökar nu, och det visar att vår strategi börjar ge resultat. Fortfarande är det dock långa ledtider i bostadsbyggandet. I väntan på att våra åtgärder ska få full effekt på ledtiderna måste det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas bättre. Regeringen har underlättat detta genom att införa generösare avdrag vid uthyrning av privatbostäder.

Vår strategi för bostadsbyggande kommer på sikt att gynna alla grupper på bostadsmarknaden, däribland de unga, betydligt mer än vad kortsiktiga stimulanser i form av subventioner skulle göra.

Anf. 124 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Tack för svaret!

Jag ställde interpellationen till statsministern eftersom vi i finansutskottet hade en utfrågning av Anders Borg för tre till fyra veckor sedan. Det tar lite tid innan vi får svar på interpellationerna. Vi hade ett flertal utfrågningar en och samma vecka där vi bland annat – inte enbart – kom in på den eventuella bostadsbubblan, den eventuella överhettningen av ekonomin som bubblan kan innebära och de åtgärder som Anders Borg såg framför sig. Hans besked var att det inte går att stimulera byggandet mer nu eftersom regeringen har satsat på ROT. De som äger något, de som har fina hus, ska få ännu finare hus, och de som inte äger något ska inte få någon chans att bo någonstans över huvud taget. Regeringen har valt väg, det vill säga att satsa på dem som redan har. Det var Anders Borg tydlig med i de svar vi fick i finansutskottet.

*Svar på
interpellationer*

Samma vecka var det frågestund i kammaren där Stefan Attefall var med. Han gav mig ett annat svar, nämligen att det var viktigt att satsa på byggnation och att man skulle se till att även hyresrätter skulle byggas. Av det skälet skrev jag interpellationen till statsministern. Jag tycker då att det har kommit olika besked från regeringen om vad som gäller egentligen. Är det som vanligt Anders Borg som bestämmer? Vi vet att Moderaterna bestämmer över de små partierna i regeringen. Jag bedömer att det här är ett Anders Borg-svar. Ni har frågat finansministern om det går bra att stimulera byggandet och fått svaret att det inte går. Därför svarar Attefall på det här sättet.

Det är tragiskt att det blir så här. Det är de utan bostad som lider. Det är de som får fortsatt vara utan bostad, och de ser ingen ljusning. I takt med detta ser vi den oro som också finansministern har visat, nämligen att det kan bli en bostadsbubbla framöver och en brist på byggnadsarbete framöver. Det är för att ni har valt den vägen att satsa på att de som redan har ska ha mer. De som redan har villor, som äger någonting, ska få bygga om sina hus och göra det tjusigt och ännu finare för varje år. Det är den väg ni har valt.

Eftersom Attefall svarar i stället för statsministern kan jag fråga om Attefall tycker att det är en bra väg att den som har ska ha ännu mer och de som är bostadslösa ska vara fortsatt bostadslösa.

Det är inte som Attefall säger, att ni ska komma i gång med byggandet, att ni har avreglerat marknaden, och nu kommer det att byggas automatiskt. Ja, det byggs, men från en låg nivå. Det blev totalt byggstopp när ni tog bort subventionerna. Det tvärnitade. När det har varit tvärnit under flera år är det klart att det sedan byggs eftersom det finns en efterfrågan. Men det blir så dyra hyror att ungdomar inte har råd att skaffa sig en nyproducerad lägenhet. Det blir inte särskilt stor rotation på bostadsmarknaden eftersom de dyra lägenheterna inte kan hyras av särskilt många. Jag känner till strategin att det ska vara en rotation så att de rika ska flytta in i de nya lägenheterna och de fattiga i de gamla lägenheterna. Men inte ens det gäller i er strategi.

Anf. 125 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Ord och begrepp är viktiga och avslöjande. Jag har noterat att regeringen i stället för att prata om bostäder ofta pratar om bostadstillfällen. Det är en viktig skillnad. Därmed aviserar man att man har lämnat uppfattningen om bostaden som en social rättighet. Så har det varit tidigare. Det har varit en grundläggande tanke i det svenska välfärdssamhället.

Det här handlar från regeringens sida om att göra det mer gynnsamt, öka incitamenten, för folk att hyra ut ett rum, en källare, en del av huset eller lägenheten. Vi har också tidigare hört förslag om att unga borde hyra in sig i vindsförråd.

Aldrig handlar regeringens bostadspolitik om att bostäder ska byggas. Det är något som vi fokuserar på från oppositionens sida när vi försöker bedriva bostadspolitik. De som inte har möjlighet att köpa eller hyra sin bostad av olika skäl ska hyra in sig hos en trevlig tant eller ett par med utflugna barn.

Om bostadsbristen fortsätter att öka och om fattigdomen fortsätter att breda ut sig – det finns goda förutsättningar för det när man förstör i

trygghetssystemen och underlåter att stimulera bostadsbyggandet – ska bostadstillfällen utökas till fler grupper? Ska fattigpensionärer och ensamstående föräldrar också överlämnas till att hyra ett rum hos någon? Ska de fortfarande anses ha rätt till bostad? Är det bara ungdomar som inte anses ha rätt till en bostad? Kommer det också att gälla fler grupper om problemen breder ut sig? Det vill jag ha svar på.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 126 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! Det här är fjärde gången jag har nöjet att få lyssna på bostadsministern i dessa frågor. Varje gång har han i interpellationssvar eller i debatter sagt att vi absolut inte ska tillbaka till den socialdemokratiska regeringens subventionspolitik och att den inte är lösningen.

Jag har alla de fyra gångerna upplevt att särskilt ett argument som bostadsministern använt har känts viktigt. Det är argumentet inget annat nordiskt land har några statliga subventioner för byggande eller renovering. Jag funderade lite på det. Det låter lite konstigt att det inte finns någonting.

Jag gick in och sökte på nätet och blev ganska förvånad när jag hittade en uppsjö av statliga stöd i samtliga nordiska länder. Jag kan börja med Färöarna, som har ett generellt statligt stöd för isolering av privata hus. Det är en liten subvention kan man tänka.

Så hittade jag en dokumentation från Nordiska bostadsmötet hösten 2009. I dokumentationen har man försökt göra jämförelser bland de nordiska länderna om hur de statliga stöden ser ut. Jag kan konstatera utifrån dokumentationen att Norge och Finland är de länder i Norden som har flest statliga subventioner både till byggande av hyreshus, byggande av enskilda småhus, byggande av särskilt boende och också till renoveringar. Danmark har också ett generellt stöd, men det handlar mest om energibesparande åtgärder.

Det gjorde mig lite förvånad. Jag blev kanske mest förvånad över att ministern så ihärdigt har hävdad att inget annat nordiskt land har de subventionerna. Jag började fundera. Om det nu var ett så viktigt argument som jag uppfattade att ministern tyckte undrar jag om den här informationen kan innebära att ministern kan tänka om och ändra sig och kanske rentav titta efter och lära lite mer av de andra nordiska länderna.

Anf. 127 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Politiken bör utgå från verkliga samhällsproblem. Det tror jag att de flesta av oss tycker. Det är ett samhällsproblem att det finns en brist på bostäder. Det skulle behöva byggas fler bostäder i Sverige.

För att lösa ett problem måste man fundera på vad som har orsakat problemet. Min analys är att bristen på bostadsbyggande, som vi nu dock ser öka kraftigt, beror på höga byggkostnader som orsakats av brist på konkurrens inom byggsektorn. Vi har haft ett problem med långa planprocesser och därav i vissa kommuner följande brist på tillgång till byggklara tomter.

Om vi talar om brist på hyresrätter har vi också sett att det varit mer lönsamt att bygga villor och bostadsrätter på grund av att det har varit en kraftig prisstegring på villor och bostadsrätter som har gjort att det varit mer intressant att bygga den typen av bostäder.

Vad är då lösningarna för att komma till rätta med de problemen? Som jag ser det är en viktig sak att verka för ökad konkurrens inom bygg- och bostadssektorn och snabba på planprocesserna. Därför ser vi nu en ny plan- och bygglag på väg fram.

Det behövs ett bättre hyressättningssystem som gör det mer intressant att bygga hyresrätter. Inom ramen för ett bruksvärdessystem får man bättre genomslag för hyresgästernas preferenser.

Man kan fundera på om det å andra sidan är ett samhällsproblem om bostads- och byggföretagens vinster är för låga. Nej, jag tror inte att det är ett samhällsproblem att byggföretagen gör för låga vinster. Tvärtom ser vi en mycket god lönsamhet hos många byggföretag och inte minst de riktigt stora.

Det är i ljuset av det som jag ställer mig frågande till de socialdemokratiska inläggen här där man pläderar för mer av subventionspolitik. Jag vill påstå att det finns ganska gott belägg för att ökade statliga byggsubventioner skulle leda till ökade vinster för byggföretagen snarare än någonting annat.

Varför skulle man i en marknad som visar tecken på överhettning sänka priser eller vidta andra liknande åtgärder när man får subventioner? Det är väl ganska självklart att den typen av åtgärder skulle landa rakt ned i byggföretagens vinstmarginaler.

Jag funderar också på Monica Greens inlägg här. Det låter som att Monica Green är emot ROT-avdraget. Det blir lite konstigt. De rödgröna gick till val på att behålla ROT-avdraget i vart fall under denna mandatperiod. Frågan är om Monica Green inte står bakom den delen av den rödgröna valplattformen.

Herr talman! Jag vill framhålla att ROT- och RUT-avdragen handlar mycket mer om jobb än om byggande respektive hushållsnära tjänster. I Sverige har vi höga skatter på arbete. Det gör att det blir dyrt med tjänster som kräver mycket personal. Det innebär att de skattekilarna tränger undan många jobb.

Det är särskilt markant när det gäller RUT- och ROT-tjänster. Det är skälet till att regeringen och den dåvarande alliansmajoriteten i riksdagen genomförde RUT- och ROT-avdragen som en riktad skattelättnad just på sådana tjänster där skattekilarna slår undan särskilt många jobb.

När det gäller RUT- och ROT-tjänster är det så att om priset är för högt gör människor de jobben själva, köper dem svart eller så blir de inte gjorda alls. Det innebär att RUT och ROT är mycket effektiv jobbpolitik. Det handlar inte om bostadspolitik.

Anf. 128 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Först talade Sara Karlsson om begreppet bostadstillfällen som hon tyckte vi använde för mycket. Jag vet inte vad det kommer ifrån. I mitt svar fanns de orden inte alls med.

Monica Green är orolig för att vi inte talar med en tunga från regeringens sida. Jag kan förklara att det svar vi har här är samordnat inom Regeringskansliet som alla svar är. Hela regeringen står bakom svaret och därmed också den politik som jag redovisar här.

Kanske är problemet att Monica Green har svårt att skilja på ordet stimulera i olika sammanhang. Om man talar om stimulera i meningen korta ledtider, förenkla regler och att göra det enklare att bygga vill rege-

ringen stimulera bostadsbyggandet. Men menar man stimulera i meningen att hålla ekonomiska subventioner som hamnar i byggföretagens fickor – som Andreas Norlén påpekade – är det någonting som vi inte vill göra.

Vi har under lång tid byggt för lite bostäder i Sverige. Sedan 1993 har vi byggt ungefär hälften så mycket som våra nordiska grannländer. Vi har följt kurvan ganska väl med de andra nordiska grannländerna. Det var en uppgång i mitten av 2000-talet på bostadsbyggande, och så dök det nedåt 2007, 2008 och blev lågt under finanskrisen.

Det intressanta är att Sverige avvecklade subventionerna. Men det märktes inte. Vi följde de nordiska grannländerna exakt samtidigt, och det var ingen större skillnad. Det var konjunkturen i allmänhet som förklarade bostadsbyggandet och inte de subventioner vi avvecklade.

Tittar vi under längre tid på hur mycket Sverige investerade i bostadssektorn jämfört med OECD-länder och europeiska länder investerade vi under lång tid alldeles för lite i bostadssektorn. Vi ligger under hälften av OECD-ländernas genomsnitt vad gäller hur stor andel av vår bnp vi investerar i bostadssektorn. Här ligger systemfelet, trots de subventioner som Monica Green, Katarina Köhler och Sara Karlsson pläderar för som så effektiva och bra.

Jag tror tvärtom att de ekonomiska subventioner vi använt oss av snarare har förstört marknaden. De har gjort att byggföretagen mer anpassat sig till regelverk och subventioner än att jobba långsiktigt. En väl fungerande bostadsmarknad med långsiktiga spelregler är vad vi ska ha. Vi ska jobba med att korta ledtider, underlätta planprocesser och se till att regel-tillämpningar och regelverken är sådana att de uppmuntrar till bostadsbyggande.

Notera att bostadsbyggande nu ökar kraftigt. I dag bygger vi lika många bostäder som 2004 trots att vi har avskaffat de subventioner som fanns. Då var det 2,7 miljarder i bostadssubventioner, och i dag är det noll kronor. Det innebär ändå att vi bygger lika mycket. Nu är det en kraftig uppgång på alla kurvor för bostadsbyggandet.

Min ambition är att nu se till att den uppåtgående kurvan fortsätter uppåt och ligger kvar på hög nivå under längre tid. Det är det jag vill arbeta för.

Men vad händer om man inför sådana subventioner som Socialdemokraterna har pläderat för? Ja, först och främst kommer marknaden att stanna av. Man vill då vänta och se hur regelverken ska se ut under den tid vi ska pröva detta i EU-kommissionen, för att det ska uppfylla de regelverk som finns där. Bostadsproduktionen kommer att stanna av, inte minst för hyresrätter, som ni framför allt vill subventionera, och så kommer vi återigen att få osäkerhet på marknaden och därmed sämre spelregler.

Nej, tvärtom handlar det nu om att fortsätta på den långsiktiga strategin och att jobba med bättre planprocesser, med bättre regelverk och därmed också se till att vi skapar goda möjligheter för bostadsbyggarna att bygga bostäder men också för kommunerna att ta fram detaljplane-lagd mark och också se till att det hyressättningsystem som vi i bred enighet har satt på plats fungerar långsiktigt.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 129 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är en märklig syn, men jag är inte förvånad, eftersom den här regeringen har den synen.

När det handlar om att stimulera eller använda skattebetalarnas pengar för att subventionera dem som äger hus, villor och annat, då spelar det ingen roll. Det har tydligen ingen påverkan, då överhettas inte ekonomin, då använder man pengarna på rätt sätt och så vidare. Då är det väldigt bra – om man ger pengarna till de rika.

Men vi socialdemokrater har föreslagit att man ska utöka ROT till att gälla också hyresrätter, att man ska bygga om hyresrätterna och kunna bygga miljösmarta hyresrätter, så att vi sedan står rustade, eftersom vi behöver ställa om inför klimathotet, som blivit ännu mer aktuellt när vi vet att vi kanske måste avveckla kärnkraften snabbare än vi hade tänkt tidigare.

Vi behöver på många olika sätt se till att vi bygger om hela miljonprogrammen till att bli klimatsmarta och väl rustade. Men det är regeringen fullständigt emot, för där bor det människor som inte äger någon ting. Däremot kan man subventionera dem som äger.

Jag är inte emot ROT – jag fick en fråga om det. Däremot tycker jag att ROT ska användas som det var tänkt från början, när vi införde det, för det var ju vi som införde det. Vi ville använda det som en stimulans i lågkonjunkturer.

Vi ville använda det instrumentet när det behövs – inte så att det ska bli överhettning när det är högkonjunktur. Då är det ett mycket bra instrument för just arbetstillfällen men också för att kunna bygga om på ett smart sätt. Det hade vi velat göra, och vi gick också till val på att vi skulle använda ROT under den här mandatperioden och även utvidga det till hyresrätter.

Men jag märker att regeringen har en annan syn: Man vill satsa på dem som redan har. Det är jag inte förvånad över.

Det behövs fler bostäder. Stefan Attefall verkar vara nöjd och säger att det byggs så mycket nu. Ja, det är inte så konstigt, för det stod ju still helt och hållet förut. Det rasade fullständigt egentligen från det att ni tog över. Det blev fullständigt stopp på byggandet över huvud taget.

När byggnationen har stoppats så är det klart att det nu finns en efterfrågan. Därför har byggnationen kommit i gång igen. Vi har också kommit ur lågkonjunkturen.

Stefan Attefall säger att vi ungefär följer de nordiska länderna. Men jag har SCB:s siffror här, och de säger att Sverige tappade mest i jämförelse med de övriga nordiska länderna, så vi har inte alls följt de nordiska länderna, som Stefan Attefall påstår.

Det behövs fler bostäder. De bostadslösa blir inte hjälpta av att de rika får det ännu bättre, utan de behöver någonstans att bo, och det behöver byggas i hela landet. Jag är inte nöjd med vad regeringen har åstadkommit hittills.

Anf. 130 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag måste börja med att kommentera det Andreas Norlén tog upp om varför det fanns dålig tillgång på hyresrätter och att det inte var lönsamt att bygga. Det är klart att det till viss del stämmer. Det är därför byggnationen har avstannat.

Men man kan också konstatera att i de städer där bostadsbristen är som värst har det skett en omfattande utförsäljning av allmännyttan, driven av Andreas Norlén's eget parti. Det kanske han borde fundera lite över.

Jag noterar så klart också att Stefan Attefall inte svarar på min fråga gällande bostadstillfällen, eftersom det inte stod med i interpellationen. Så kan han välja att göra, men jag skulle ändå tycka att det var klädsamt om han vågade svara på den frågan.

Anf. 131 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! Jag konstaterar att bostadsministern inte svarar någonting på mina funderingar om det stöd som finns i de andra nordiska länderna. Vi lär återkomma till det, så jag ska inte stanna vid det.

I går kväll var jag inbjuden till ett stort möte här i Stockholm där hyresgäster ville prata om vad de är rädda för ska hända efter den nya lagen om hyressättning. Människor här i staden, liksom på andra håll i landet, är livrädda och klarar inte av de hyreshöjningar som sker framför allt efter renoveringar och ombyggnader. De har ingenstans att ta vägen. Ska de lämna sin dyra hyresrätt finns det inga lediga bostäder att få, och de är snart desperata.

I nya lagen, som flera av er pratar väl om, har ni de facto tagit bort skyddsregeln när det gäller renoveringar och ombyggnationer, så att det faktiskt är fritt fram för fastighetsägarna att höja hyran i princip hur mycket som helst efter en renovering.

Jag träffade i går människor som hade hyresökningar på 55–65 procent efter renoveringar och som måste lämna sina lägenheter eftersom de inte har pengar nog för att betala hyran. Men de har ingenstans att ta vägen.

Det är i dag några hundra, kanske några tusen. Men hur många är det om ett år eller om två år? Det är ett mycket allvarligt problem, och tyvärr, bostadsministern, köper jag inte de argument som du använder i ditt sätt att se på den långa, stadiga byggpolitik som ni har – tvärtom!

Anf. 132 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Monica Green menar att ROT-avdraget innebär att man ger pengar till de rika. Det är ett intressant påstående som dock är fel på inte bara ett utan flera sätt.

Först och främst innebär talet om de rika att Monica Green har utnämnt varje innehavare av en villa eller bostadsrätt i Sverige till en rik person. Men jag är inte säker på att de hundratusentals svenskar som bor runt om i landet i villor och bostadsrätter tycker att de är rika och därmed förtjänar det omdöme som Monica Green har gett dem.

Tvärtom har ROT-avdraget gett hundratusentals människor möjlighet att renovera sina bostäder genom att köpa vita tjänster på ett sätt som inte har varit möjligt tidigare.

Det är fel också på det sättet att Monica Green använder uttrycket att man ger pengar till de rika. Det är ganska mycket som talar för att ROT- och RUT-avdraget gemensamt i princip är neutralt för statskassan, det vill säga att de många jobb som genereras ger så pass mycket i form av moms, löneskatter, arbetsgivaravgifter, inkomstskatter och minskade akasseutgifter att de faktiskt inte innebär någon nettokostnad alls för stats-

kassan. Det kan vara lite svårt att beräkna, men det finns mycket som talar för att det förhåller sig så. Det handlar alltså i första hand om en mycket effektiv jobbpolitik.

Det är riktigt som Monica Green säger att det inte enbart handlar om stimulanspolitik i lågkonjunktur, utan det handlar också om att göra svarta jobb vita. Det är en effekt som vi har sett mycket tydligt i både ROT- och RUT-sektorerna. Tusentals svarta jobb har omvandlats till vita jobb och därmed gett tusentals människor en anställningstrygghet och en vit, pensionsgrundande inkomst som de inte har haft tidigare.

Det handlar mycket mer om jobbpolitik än om bostadspolitik, och det är en väldigt bra jobbpolitik.

Anf. 133 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Självklart, Sara Karlsson, ska alla människor ha rätt till en bostad. Varje gång en människa inte upplever att man har en egen bostad som man kan bo i långsiktigt i eller äga själv, så är det ett misslyckande. Därför måste vi bygga mer men också använda befintligt bestånd på ett effektivare sätt. Vi måste arbeta med ett brett spektrum av åtgärder för att underlätta detta.

Jag uppmanar Katarina Köhler att läsa den Ds från 2005 som den socialdemokratiska regeringen tog fram. I den gicks det noga igenom de subventioner som fanns i nordiska grannländer och liknande saker. Där konstaterade man att de generella subventioner som Socialdemokraterna prövat inte användes. Jag har också talat om problematiken med 18 år av alldeles för lågt bostadsbyggande i Sverige.

Jag vill påstå att det i det nya hyressättningssystemet snarare finns ett starkare skydd mot felaktiga hyror som inte uppfyller bruksvärdesprincipen. Men visst är det ett problem när man totalrenoverar fastigheter och hyror stiger. Det är ett dilemma som många kämpar med i dag. Det kommer att bli ett problem som växer i och med att vi har ett stort bestånd av miljonprogramslägenheter som kommer att genomgå renoveringar de närmaste åren.

Här måste Hyresgästföreningen i förhandlingar med fastighetsägarna jobba för att det blir rimliga hyresavvägningar. Här måste man hitta konstruktiva idéer för infasning, avtrappning och upptrappning för att skapa goda förutsättningar för människor att klara de nya hyrorna. Vi har också hyresnämnderna som ska kunna bedöma om det uppfyller lagens krav på bruksvärde. Det finns också tydliga skyddsregler i den nya lagstiftningen.

Andreas Norlén svarade bra när det gällde ROT-avdraget. Ni socialdemokrater är också för det och är i så fall lika mycket för de rika som vi. Skillnaden är att ni vill avskaffa det med tiden. Tydligen anser ni dock inte att det råder högkonjunktur, för ni vill inte avskaffa det än – och ni har inte sagt när ni vill avskaffa det. Just nu står vi alltså för samma politik och är lika goda kålsupare.

Men som sagt, glöm inte alla svarta jobb som blir vita och som åter kommer att bli svarta den dag Monica Green avskaffar ROT-avdraget!

Det är intressant att höra Socialdemokraterna. Det är klagosång och gnäll på vad regeringen inte gör, och man talar sig varm för subventioner. Ska man försöka förstå bostadsmarknaden och hur bostadspolitik fungerar måste man lära sig systemet.

Vad händer om man gör som Socialdemokraterna föreslår och inför en subvention på 500 miljoner kronor? Använder man det system ni använt förut med 120 000 i maximal subvention till nya hyreslägenheter i Stockholm kommer det att räcka till ungefär hälften av de hyreslägenheter som ska byggas under 2011. Hur blir det med den andra hälften? Eller ska ni halvera subventionen? Vad händer under de åtta månader det tar att få EU att godkänna att stödet uppfyller regelverket? Det blir tvärstopp på bostadsmarknaden.

Svara på hur ni får det att fungera i praktiken! Detta är ert dilemma. Ni talar väl om subventioner men ur offentligfinansiell synpunkt går det inte att plocka fram de stora pengar det skulle kräva för att det ska bli en märkbar effekt. I stället blir det subventioner som förstör marknaden, och vi får en situation som blir värre.

I Håkan Juholts vackra installationstal som ny partiordförande fanns inte ett enda förslag på bostadspolitikens område. Han talade knappt om bostadspolitik. Han använde uttrycket ett fåtal gånger men i andra sammanhang. Han gav inga svar på frågorna om bostadspolitik. Det är ett idéfattigt socialdemokratiskt parti vi har, och de få saker ni talar om fungerar inte i praktiken. Ert dilemma är att ni inte har någon politik; ni är tomhända.

Anf. 134 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det verkar som att Stefan Attefall börjar bli lite rädd för Socialdemokraterna. Anfäll tycks vara bästa försvar.

Ni brukar skylla på sossarna för det mesta, men det är faktiskt ni som styr. Det är ni som ska se till att det finns bostäder till alla, och det finns det inte. Det råder stor bostadsbrist, och det finns människor som lider varje dag för att de inte har en bostad. Det är Stefan Attefalls ansvar.

Han kan försöka gömma sig bakom Håkan Juholt eller att vi ska rädda honom igen, men nu måste han försöka leverera själv och inte bara skylla på sossarna. Ni har styrt i fem år, och det saknas tusentals och åter tusentals bostäder. Byggandet har stått still.

Stefan Attefall påstår att vi har samma ROT-förslag som Alliansen. Det är milsvid skillnad. Vi vill satsa även på dem som inte äger sina bostäder. Vi vill att även hyresrätter ska kunna byggas om till miljösmarta och klimatanpassade bostäder och att allmännyttan blir miljöanpassad. Det är som natt och dag.

Ni säger att ni har ROT bara till dem som äger för att det ger så mycket arbetstillfällen. Men ni har ju misslyckats även med jobben. Det är 8 procents arbetslöshet, och ni kallade det massarbetslöshet 2006 när arbetslösheten var 6 procent.

Vi har haft en kris, och den var inte ert fel, så vi kan inte skylla på er. Men vi har fortfarande skyhögt arbetslöshet trots att det nu går bra för Sverige.

Vi har både hög arbetslöshet och saknar bostäder, men ni tänker inte göra något åt det. Ni nöjer er med att marknaden ska fixa detta. Det duger inte, Attefall!

Anf. 135 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Det är sant att det är vi som styr, och det är vi tack-samma för. Men det är intressant att diskutera alternativen i svensk poli-tik, och problemet är att oppositionen inte har några alternativ.

Bostadsbyggandet ökar kraftigt. Antalet bygglov ökade senaste mät-månaden med 53 procent enligt Sveriges Byggindustrier. Antalet påbör-jade lägenheter har den senaste mät månaden ökat med 67 procent, och antalet arbetade timmar ökar kraftigt. Alla indikatorer pekar på att kurvan går rakt uppåt.

Socialdemokraterna säger att man vill ha ROT för hyreslägenheter också. Vad kostar det att renovera en hyreslägenhet? Någonstans mellan 6 000 och 12 000 kronor enligt Sabo. Hur långt räcker Socialdemokra-ternas ROT-bidrag på 700 kronor per lägenhet?

Återigen: Ni förstår inte hur bostadsmarknaden fungerar. Ni har åt-gärder som är bra på torgmöten, men de fungerar inte i praktiken. Då blir det den misslyckade bostadspolitik vi har haft i Sverige under lång tid. Den är också bakgrunden till den stora bostadsbrist vi har i dag.

Vi måste jobba med långsiktiga tydliga spelregler och steg för steg se till att vi skapar bra spelregler för ett ökat bostadsbyggande och för att utnyttja befintligt bestånd på ett effektivt sätt. Det är enda chansen att lösa de stora problem vi brottas med. Dessa stora problem skapades inte i går eller i dag utan under de 18 år då Sverige byggde hälften så mycket bostäder som sina nordiska grannländer och mycket mindre än alla andra industrialiserade länder i Europa och världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2010/11:265 om skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden

Anf. 136 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Monica Green har ställt ett antal frågor till mig om skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden.

Den första frågan lyder: Vad avser jag att göra för att komma till rätta med den höga arbetslösheten bland kvinnor? Jag är medveten om att arbetslösheten är fortsatt hög bland både kvinnor och män. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder i samband med krisen för att förhindra att människor står utan arbete under lång tid. Åtgärderna syftar till att under-lätta för alla som är eller riskerar att bli arbetslösa. Vi ser nu att arbets-lösheten minskar bland såväl kvinnor som män.

Den andra frågan är vad jag avser att göra för att komma till rätta med bristande jämställdhet i arbetslivet. Jag är medveten om att det alltfjämt råder skilda villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden. Jag in-stämmer i att löneskillnaderna mellan kvinnor och män är en utmaning. För att komma till rätta med löneskillnaderna och med de faktorer som motverkar en jämställd arbetsmarknad krävs därför flera samverkande och långsiktiga åtgärder.

Ett mångårigt arbete för att stärka förutsättningarna för jämställdhet på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män har emellertid inneburit en positiv utveckling. I skrivelsen *En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet* som lämnades till riksdagen i juni 2009 lyfte också regeringen särskilt fram behovet av fortsatta insatser för att främja jämställda villkor för entreprenörskap, ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetslivsvillkor.

Den tredje frågan gäller vad jag avser att göra för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Frågan har ett nära samband med Monica Greens andra fråga eftersom skillnader i lön mellan kvinnor och män främst förklaras av den könsuppdelade arbetsmarknaden, det vill säga att kvinnor och män arbetar i olika yrken.

Regeringen genomför redan i dag en rad åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Bland annat bereds inom Regeringskansliet för närvarande förslag från de två delegationer som på regeringens uppdrag har analyserat behov av åtgärder inom skolan och högskolan för att bidra till att fler ungdomar ska våga välja utbildningar som leder till jobb inom områden som domineras av det andra könet.

Regeringen genomför också satsningar för att främja kvinnors företagande och för att få fler kvinnor i ledande befattningar. Genom att satsa på mångfald inom vård- och omsorgssektorn skapas fler arbetsgivare i en kvinnodominerad bransch samt nya karriärvägar inom denna bransch.

Regeringens arbete med jämställdhetsfrågorna kommer att fortsätta.

Anf. 137 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret.

Det är stora skillnader när det gäller mäns och kvinnors möjlighet till arbete, själva arbetet och lönerna. Kvinnors medelinkomst är ungefär 18 600 kronor. Mäns medelinkomst är 26 400 kronor. Det är en skillnad på 67 000 kronor om året. Det är matkostnaden för en tvåbarnsfamilj. På tio år är det 670 000 kronor. Det kanske är en del av en sommarstuga.

Männen drar ifrån på arbetsmarknaden. Skillnaden mellan män och kvinnor som jobbar är den största på 20 år. Även när det gäller sysselsättningsgraden är det stor skillnad. Männens sysselsättningsgrad är 76,3 procent medan kvinnornas sysselsättningsgrad är 71 procent. Det är 229 000 fler män än kvinnor som har jobb.

Jobben är nu på väg tillbaka i industrin. Det välkomnar vi alla. Det är fantastiskt bra. Vi kan i dag vara extra välkomnande när det gäller Volvo som i dag har gett besked om att ytterligare 1 000 personer ska anställas på Volvo, antagligen i Göteborg. Eftersom jag är från Skövde hoppas jag att det blir något där också.

Det är inte alls samma utveckling i vår gemensamma sektor. Under er tid vid regeringsmakten har 33 000 jobb försvunnit inom välfärdssektorn. Det är en välfärdssektor som betalas med skattemedel, det vill säga både privat och offentlig vård, förskola och så vidare. Det är alltså 33 000 jobb som har försvunnit. Det ser inte ut som om kommuner och landsting och privata vårdgivare kommer att anställa fler. Det kan man beklaga eftersom det behövs en satsning på kvalitet i sjukvård, förskola och skola. Det behöver vi satsa på.

Precis som Hillevi Engström var inne på behöver man också jobba för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Här har vi det andra felet: Regeringen gör för lite. Om vi tittar på uppdelningen på arbetsmarknaden ser vi att inom vården är 83 procent kvinnor. Inom industrin är 77 procent män. Det är stor skillnad mellan män och kvinnor. Man jobbar inom de traditionella yrkena. Det behöver man göra något åt.

De som inte är fackligt organiserade klarar sig sämre på arbetsmarknaden. De får tidsbegränsade jobb, och de har inte samma löneutveckling. Den borgerliga regeringen har sett till att många människor har lämnat fackligt medlemskap. De unga går inte med för att det är för dyrt. Det gäller i alla fall för LO-yrkena. Ni har sett till att det är skillnad även där. De som har hög utbildning har låg avgift för a-kassan. För dem som jobbar inom ett LO-yrke, hotell och restaurang eller handel är det väldigt dyrt att vara med i a-kassan. Ni har gjort det svårare för dem som har det svårt att vara med i a-kassan och facket.

Regeringen har ökat på skillnaderna mellan män och kvinnor. Jag återkommer i nästa inlägg med fler problem.

Anf. 138 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är glädjande när man får besked om att Volvo ska nyanställa och att det kommer nya jobb. Det håller jag med om; det är väldigt roligt. Det går bra i arbetsmarknadspolitiken. Vi kan se att 121 000 fler är sysselsatta jämfört med februari för ett år sedan, och långtidsarbetslösheten sjunker. Det är särskilt glädjande att sysselsättningen ökar mest bland kvinnor. Det är 68 000 fler kvinnor.

Glädjande för regeringen är också att sjukskrivningstalen sjunker. Sjukskrivningarna har halverats och den tid man är sjukskriven har minskat med hälften. Många kvinnor kommer nu tillbaka till arbetsmarknaden och får en chans att försörja sig själva. Det är en tydlig effekt av regeringens strategi.

Något som gläder mig som är intresserad av jämställdhet är att löneskillnaderna mellan kvinnor och män minskar. Det är inte som Monica Green skriver i sin interpellation att tjänstesektorn är mansdominerad. Det är en av de sektorer där fördelningen mellan kvinnor och män är ganska jämn. Det är 56 procent män och resten kvinnor. Det går åt rätt håll, men jag är långtifrån nöjd. Därför fortsätter vi med de reformer som har visat sig ge god effekt. Vi fortsätter med dem inte minst för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Det finns ingen quick fix på problemet. Men det går åt rätt håll – arbetslösheten sjunker och fler är i arbete. Det är synnerligen uppmuntrande för mig som arbetsmarknadsminister.

Anf. 139 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det tar väl bara ett par år till innan ni är nere i siffrorna från 2006 då vi styrde. Ni prognostiserade att det skulle ta två tre år innan ni skulle vara nere på 6 procents arbetslöshet. Det kallade ni massarbetslöshet på den tiden då vi styrde. Nu är ni nöjda med ännu högre arbetslöshet än det som ni kallade massarbetslöshet då.

Det har varit en kris, och det är inte ert fel, men man behöver ju inte öka på krisen genom att göra det ännu värre för dem som är sjuka och arbetslösa, som ni har gjort.

Jag märker att arbetsmarknadsministern är nöjd. Hon säger att det går bra i arbetsmarknadspolitiken. Det vet jag inte om jag håller med om. Det går bra på arbetsmarknaden för att vi nu går in i en högkonjunktur och industrin återanställer, men det är knappast regeringens förtjänst. Ni har inte gjort någonting för att underlätta. Jag ser inga sådana åtgärder alls.

Ni påstår att krisen inte är ert fel och att ni inte kan skyllas för den. När krisen går över och vi går från lågkonjunktur till högkonjunktur är det plötsligt regeringens förtjänst. Det får vara måtta på självgodheten.

Vi återgår till att diskutera de stora skillnaderna mellan män och kvinnor. Hillevi Engström verkar nöjd med inriktningen. Men det finns fler stora skillnader där jag, om jag hade varit arbetsmarknadsminister, hade velat skynda på för att minska klyftorna mer. Kvinnor jobbar deltid och får inte möjlighet att jobba heltid eftersom de jobbar inom branscher där man bara erbjuder deltidsarbeten. De erbjuder också bara tillfälliga jobb. Det är ett stort problem.

Jag sade inte att tjänstesektorn är ojämförbar. Jag talade om skillnaden mellan vården och industrin; det var de siffrorna jag nämnde. Om det är mer jämförbart inom tjänstesektorn är det välkommet.

Under en period har 85 procent av kvinnorna haft vikariat, jämfört med 30 procent av männen. 60 procent av kvinnorna har haft en typ av tjänst som kallas "vid behov", jämfört med bara 35 procent av männen. Som jag sade är löneskillnaderna stora. Det finns flera exempel på hur stora skillnaderna är.

Vad ska Hillevi Engström mer göra för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden? Jag tror, precis som Hillevi Engström, att det är där man behöver ta till de stora greppen och verktygen för att kvinnor ska jobba i typiskt manliga yrken och män i typiskt kvinnliga yrken. Om männen kommer in mer i de traditionellt kvinnliga yrkena kommer lönerna att stiga där.

Tvärtom, tyvärr, är många inom de traditionellt manliga yrkena rädda för att få in för många kvinnor eftersom löneutvecklingen då stannar av där.

Men om det vore en relativt jämn fördelning på hela arbetsmarknaden borde löneutvecklingen också vara rättvis rakt över.

Det är också så att kvinnor så att säga subventioneras genom att de ger sin arbetskraft till både den offentliga sektorn, till hotell och restaurang och till handeln.

Anf. 140 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är intressant att Monica Green ändå uppehåller sig så mycket vid lönebildningen eftersom jag tror att vi där är ganska överens om att det är en fråga för parterna. Det är någonting som jag understryker vid så gott som alla tillfällen jag kan, inte minst i europeiska sammanhang, alltså vikten av att vi vidmakthåller den svenska modellen som är mycket framgångsrik. Där tycker jag att parterna har gjort för lite under årens lopp. Jag tycker inte att de har jobbat tillräckligt mycket och tillräckligt bra när det gäller att förhindra och eliminera osakliga lö-

neskillnader. I dag är det 6 procents löneskillnad som inte går att förklara på grund av yrke eller erfarenhet. Det är en så stor oförklarad löneskillnad inom samma typ av jobb. I lönerörelsen 2010 var detta en viktig fråga. Flera avtalsområden har också tillsatt arbetsgrupper som ska jobba med jämställdhetsfrågor under denna avtalsperiod.

Men jag tror att man också måste komma ihåg att vi tack vare att vi har haft en ansvarsfull ekonomisk politik med goda statsfinanser också har kunnat rädda väldigt många jobb inom välfärden. Jämför man situationen i Sverige med den som vi kan se i till exempel Storbritannien, med våldsamma demonstrationer och där man stänger förskolor, vilket gör att föräldrar inte kan yrkesarbeta för att de inte har någon barnomsorg, och där man gör drastiska neddragningar i äldreomsorg och sjukvård, har vi klarat oss relativt sett bra.

Men jag är långt ifrån nöjd. Vi behöver göra ännu mer, och vi behöver vässa de instrument som vi har. Det är en komplicerad situation.

Det som jag framför allt är oroad över är alla de personer som har varit borta under så många år så att arbetsgivare har räknat ut dem fast jag vet att dessa personer både vill och kan ha kompetens för att komma tillbaka. Men arbetsgivare väljer ändå att inte anställa personer som har varit borta länge, inte minst sjukskrivna eller förtidspensionerade. Det är en stor utmaning som man inte löser lagstiftningsvägen, utan där tror jag att det måste till en opinionsbildning. Där tror jag att alla goda krafter måste hjälpa till, inte minst parterna på arbetsmarknaden, och välkomna personer som kanske inte är hundra procentiga just nu. Det är inte säkert att vi själva heller kommer att vara det under hela vår yrkestid. Jag tror att den stora utmaningen är att de ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 141 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är parterna som ska vara starka på arbetsmarknaden. Det är också parterna som ska klara lönebildningen. Men tyvärr avlövar regeringen en av parterna på arbetsmarknaden mer och mer. Er strategi är att försämrå möjligheterna för fackföreningsrörelsen. Er strategi är att människor ska lämna facket. Och er strategi är att se till att facket blir mer och mer försvagat så att arbetsgivarernas villkor kommer att råda.

Det är väl därför som ni numera är nöjda med en så hög arbetslöshet som ni kallade för massarbetslöshet 2006. Ni är relativt nöjda med det och tror att det kommer att ta tre fyra år innan vi kommer ned till dessa siffror.

Ju högre arbetslöshet vi har, desto mer är det arbetsgivaren som styr på arbetsmarknaden, särskilt om människor har lämnat facket och särskilt om det finns krafter inom regeringen som inte ens tycker att det är bra med kollektivavtal. Det finns arbetsgivare som känner sig uppmuntrade att inte ens teckna kollektivavtal. Nu vill inte Moderaterna det. Moderaterna står fast vid det. Men det finns krafter inom regeringen som tyvärr går en helt annan väg. På det sättet får jag säga att det är tur att Moderaterna än så länge håller dem stången, åtminstone utåt sett. Men vi ser hur facket blir mer och mer avlövad i takt med att ni styr.

Jag ska också nämna att det är bra med goda finanser. Det är vi fullständigt överens om. Därför var det bra att Göran Persson överlämnade det som vi kallade en air bag med 100 miljarder i överskott och de stabila regler som gör att man inte kan hamna i ett annat läge.

33 000 arbetstillfällen har försvunnit från välfärdssektorn. Det är jag inte nöjd med. Det verkar Hillevi Engström vara nöjd med.

Prot. 2010/11:78
29 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 142 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Arbetsmarknadspolitiken är komplex. Det är jag den första att understryka. Jag har haft nöjet att kunna jobba med den under några år. Kanske är det så att Monica Green inte riktigt har satt sig in i hur den officiella arbetsmarknadsstatistiken som kom för några veckor sedan ser ut. Där kan man se resultatet bland annat av regeringens reformer.

Jag tycker ändå att det är viktigt att poängtera den situation som vi har i Sverige i dag där vi har en jobbtillväxt, otroligt många jobbchanser och en arbetslöshet som sjunker.

Sedan refererar Monica Green till ett mått som man hade 2006. Nu har vi ändrat statistiken och gjort den mer transparent och jämförbar med övriga EU-länders statistik. Nu mäter vi arbetslösheten bland personer från 15 till 74 år och inte bland personer från 16 till 64 år som det var under Socialdemokraternas tid. Det är också ett skäl till att arbetslösheten är någon procentsats högre.

Jag är långt ifrån nöjd. Det är därför som vi satsar 69 miljarder kronor på arbetsmarknadspolitiken, utöver de pengar som vi satsar på nystartsjobben som har lett till att 40 000 fler långtidsarbetslösa personer har kommit i jobb.

Kanske är det så att Monica Green också borde fundera mer över vad Socialdemokraterna vill och föreslår i stället för att lägga orden i munnen på alliansregeringen om vad den påstås tycka.

Jag känner inte till vilka krafter som skulle finnas som vill avlösa facket och minska graden av kollektivavtal. Tvärtom är den svenska modellen viktig att värna om. Att ha en stabil arbetsmarknad är grunden för att Sverige har gått så bra. Det hoppas jag att vi kan fortsätta vara överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2010/11:269 om unga på arbetsmarknaden

Anf. 143 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Sara Karlsson har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att förbättra situationen för unga på arbetsmarknaden.

Min utgångspunkt är, som jag också nyligen svarat i ett frågesvar till Maria Stenberg och i en interpellationsdebatt med Josefin Brink, att grunden för trygga levnadsförhållanden är att man har ett arbete. Det är därför glädjande att sysselsättningen nu ökar, såväl bland unga som på arbetsmarknaden i sin helhet. I februari var 461 000 unga sysselsatta,

vilket är en ökning med 32 000 personer jämfört med samma månad förra året.

Som jag också i tidigare sammanhang har anfört har regeringen under föregående mandatperiod genomfört vissa förändringar i arbetsrätten för att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden samtidigt som en god trygghet för den anställda upprätthålls.

Regeringen ser inte skäl till några större förändringar av arbetsrätten. Vissa grupper, som unga och utrikes födda, kan dock till följd av utformningen av vissa delar av det arbetsrättsliga regelverket möta svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns därför skäl att genomföra mindre justeringar av gällande regler för att minska dessa problem. Tillsvidareanställning ska dock även fortsättningsvis vara huvudregeln på arbetsmarknaden.

Som tidsbegränsat anställd är man inte utan skydd. Det finns i den arbetsrättsliga lagstiftningen olika regler som syftar till att skydda arbetstagarna, bland annat om automatisk övergång i tillsvidareanställning och företrädesrätt till återanställning. Reglerna är sanktionerade genom möjligheter för arbetstagaren att få skadestånd och en domstolsförklaring om att en lagstridig visstidsanställning ska gälla tills vidare.

När det gäller arbetstid, som Sara Karlsson särskilt tar upp i bakgrunden till sin interpellation, finns bestämmelser i arbetstidslagen om bland annat maximal veckoarbetstid och övertid samt om rätten till vila per dygn och vecka. Från lagen kan endast avvika genom kollektivavtal. Dessa avtal måste hållas inom ramen för EU:s arbetstidsdirektiv.

Löner är en fråga som hanteras av arbetsmarknadens parter, och det är naturligtvis viktigt att de också tar sitt ansvar. Även på detta område finns det dock skyddsregler. Det är enligt lag förbjudet att diskriminera deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning i förhållande till heltids- respektive tillsvidareanställda när det gäller löne- och andra anställningsvillkor. Lagen omfattar både direkt och indirekt diskriminering.

Det finns således redan en mängd skyddsregler som gäller även för unga i arbetslivet.

Anf. 144 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret, även om det gör mig lite besviken. Jag är inte förvånad, men ändå lite besviken över den nonchalans jag tycker att ministern uppvisar.

I svaret beskriver Engström hur regelverket ser ut och konstaterar att det därmed inte finns några problem. Jag menar att det går att se problem om man läser lagstiftningen, men framför allt är problemen uppenbara om man ser till verkligheten. Man brukar lite skämtsamt säga att om kartan inte stämmer överens med verkligheten, följ kartan. Det verkar Hillevi Engström ha tagit fasta på.

Det är klart att man kan titta i regelboken och tycka att det ser bra ut, men uppgiften för oss som förtroendevalda borde kanske mer handla om att se hur det faktiskt fungerar utanför riksdagen eller Rosenbad. Gör man det ser man att situationen för unga på arbetsmarknaden har försämrats de senaste 20 åren. Genom försämringar i arbetsrätten, en hög arbetslöshet och framväxten av bemanningsföretag har unga blivit vår tids nya daglönare.

Vem känner inte någon eller flera som har svårt att planera sitt liv därför att telefonen kanske kan ringa? Tackar man nej till att jobba ska man nämligen inte förvänta sig att bli uppringd igen. Därför väntar man, ständigt beredda att rycka in – om så bara för en dag.

Herr talman! I Hillevi Engströms svar är det precis som att hon inte ser detta, eller inte förstår. Det känns lite märkligt att en person med facklig bakgrund inte förstår att det handlar om makt. Engström skriver lite snusförnuftigt ungefär att utnyttjande inte är tillåtet. Och visst, även om skyddet för den enskilde har försämrats finns det fortfarande ett visst skydd. Det hon dock bortser ifrån är att makten är extremt ojämnt fördelad mellan arbetsgivare och arbetstagare.

För vad händer om man sätter ned foten och kräver betalt för de där timmarna man har jobbat övertid eller vägrar att stämpla ut i väntan på kunder? Jo, risken är ganska stor att man strax inte har något jobb alls. Det är inte särskilt svårt för arbetsgivare att göra sig av med folk i Sverige, vilket ofta påstås. Med en provanställning behöver man inte ens ange ett skäl. Den rätten för arbetsgivare vill regeringen utöka.

Runt om på arbetsplatserna tystnar unga, för vem vågar framföra kritik när man vet att man kan få säga hej då på en gång, och när det finns en hel reservarmé med arbetslösa unga som inte vill något hellre än att få komma in och jobba? Ser inte Hillevi Engström detta, eller struntar hon bara i det?

Herr talman! I svaret skriver arbetsmarknadsministern också att lönerna är en fråga för arbetsmarknadens parter. Så är det givetvis, men jag är osäker på om alla hennes kolleger håller med. Centerpartiet tycker att unga ska tjäna två tredjedelar av en riktig lön, och Folkpartiet tycker att det ska vara hälften av en riktig lön fram till 23 års ålder. Anders Borg konstaterar att ingångslönerna är för höga, även om han vad jag vet inte har gett några siffror på hur mycket de borde sänkas.

När det gäller frågan om vem som ska bestämma lönerna får ni alltså kanske snacka ihop er lite. Jag kan inte heller låta bli att undra om devisen att det ska löna sig att arbeta inte borde gälla också unga.

Jag gissar att ministerns svar kommer att vara att arbetsmarknadens parter även i fortsättningen ska hantera lönefrågor, och det välkomnar jag. Men den lilla detaljen att politiken faktiskt spelar roll för förutsättningar borde nog diskuteras. Det är nämligen klart att det påverkar förhandlingssituationen när en regering har som mål att öka arbetsgivarorganisationernas makt över löntagarorganisationerna.

Herr talman! Situationen på arbetsmarknaden hindrar unga från att bli vuxna. De otrygga anställningarna försvårar för unga att flytta hemifrån, köpa bil, göra sig självständiga och planera för familj. Det får så klart konsekvenser för människor. Det är inte så jäkla kul att tvingas bo hemma långt upp i det som skulle ha varit vuxenlivet. Lägg dessutom till lägre löner, så blir situationen inte enklare. För även om man inför rea på unga är det faktiskt ordinarie pris på lägenheter, möbler, mat och allt annat ett hushåll behöver. Det är ganska enkelt att fatta att det inte bara slår mot unga utan också mot samhällsekonomin.

Anf. 145 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har fått en fråga och svarat på den. Sedan uppfattade jag inte att det var någon ytterligare fråga, men jag kan väl passa på att ta tillfället i akt och beskriva att vi har en väldigt bred jobbpolitik för unga.

Ett problem som är stort, som vi måste förbättra och där vi också gör reformer, är att unga som inte har en bra skolunderbyggnad har det väldigt tufft att etablera sig på arbetsmarknaden. Det långsiktiga målet är att varje barn och ungdom ska kunna få sina livschanser förverkligade, oavsett om man vill studera vidare eller jobba. Där gör vi nu satsningar på 6 miljarder på ett par års sikt för en förbättrad skola.

Sedan är det också viktigt att arbetsgivare vill anställa en person som har väldigt liten eller ingen erfarenhet alls. Där tror vi att det är viktigt att man sänker kostnaderna för att anställa en ung person. Vi vill inte lägga oss i lönebildningen. Min uppfattning är inte att lönerna är så för höga eller så för låga, utan det är parterna som ska yttra sig om var lönerna ska ligga. Vi har dock sänkt arbetsgivaravgifterna, halverat dem, för att det ska vara billigare att anställa ungdomar.

I bemanningsbranschen är det, som Sara nämnde, så att man står beredd och ska hoppa in vid behov. Det som är positivt med bemanningsbranschen i Sverige är att den till 90 procent täcks av kollektivavtal. Det finns alltså väldigt strikta regler, som parterna är överens om, för vad som gäller. Man har lön mellan uppdrag, till exempel. Så är det inte i vårt grannland Norge. Vi kommer också under senare delen av året att implementera det nya bemanningsdirektivet, som ytterligare stärker arbetstagarnas ställning.

Det är inte heller så att regeringen har något som helst mål att stärka arbetsgivarorganisationerna på bekostnad av arbetstagarorganisationerna. Tvärtom är min uppfattning den att det är bra om både arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna organiserar sig, att det blir en bra balans och att det blir starka organisationer så att kollektivavtalen har en legitimitet. Det är nämligen också de som ser till att vi har en trygg och ganska fridsam arbetsmarknad med väldigt få konfliktdagar.

Jag var under förra veckan i Bryssel på ett besök, där jag förstås också pratade om den svenska modellen och att värna våra svenska kollektivavtal. Där var det demonstrationer. Bussar och bilar kom inte fram, och folk satt på gatan. Det var ingenting man reagerade över, för så är det ofta i Bryssel.

I den bästa av världar håller jag med Sara Karlsson. Jag vill också att mina ungdomar – jag har också ungdomar – ska få tillsvidareanställningar. Jag tror dock att det är viktigt att de kommer in på arbetsmarknaden och får chansen att visa att de är duktiga och att de kan och vill jobba, så att det leder vidare till tillsvidareanställningar. Det är nämligen också så, vilket man ser på den senaste statistiken, att tillsvidareanställningarna ökar mer än visstidsanställningar. Det visar den senaste AKU-undersökningen, från februari 2011. Det går alltså åt rätt håll.

Jag tror dock att företagen är lite försiktiga i en konjunkturuppgång. Först tar man in personer på visstidsanställningar eller genom bemanningsföretag, och när man sedan ser att det håller gör man som Volvo: skickar ut ett pressmeddelande och säger att man anställer tusen personer till. Det är på sikt både bättre och billigare för en arbetsgivare att ha en fast förankring med de anställda.

Herr talman! När man hör Hillevi Engström ställer man sig lite frågan om hon förnekar att det ser ut som jag nyss beskrev på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja prata om det här med flexibilitet, för det pekar Hillevi Engström på i sitt svar. Det hör man också ofta regeringen prata om. Det är inte så att jag som socialdemokrat på något sätt inte tycker att det ska vara flexibelt på arbetsmarknaden, men det är som med så mycket annat att vi pratar om helt olika saker.

När regeringen pratar om flexibilitet menar den att man ska öka arbetsgivarnas makt på bekostnad av löntagarnas och öka otryggheten för de anställda. När vi pratar om flexibilitet i arbetslivet pratar vi om fler chanser till utbildning för att skola om sig, en fungerande infrastruktur så att man kan ta sig runt och fler bostäder så att man kan flytta dit jobben finns.

Handen på hjärtat – har det fungerat att försämbra anställningsvillkoren? Jag vet inte om ungdomsarbetslösheten är så mycket lägre, och frågan är hur långt man ska gå. Hur otrygga ska folk bli för att regeringens mål ska uppfyllas? Eller är det kanske så att detta inte är en fungerande politik? Det kanske är trygga anställningar som är den bästa vägen.

Något annat jag berörde i interpellationen var hur detta påverkar ungas hälsa och möjligheter att orka ett helt arbetsliv. Det vore nämligen naivt att tro att människor med otrygga anställningar, 13 timmars arbetsdagar och en ständig oro över att lönen inte räcker till inte påverkas såväl psykiskt som fysiskt. Vi vet att den psykiska ohälsan och de psykosomatiska problemen ökar bland unga, och även om det inte går att säga att det är en direkt följd av de försämrade arbetsvillkoren är det lätt att miss-tänka att det är så. Det är ett ganska rimligt antagande.

Jag skulle vilja citera en artikel ur Helsingborgs Dagblad från förra året, den 5 november. Det är en kille som jobbar på ett bemanningsföretag och beskriver sin situation. Han hade en arbetsledande position.

”– Jag tröttnade på att folk inte fick vara sjuka. Om de ringde till mig och sjukanmälde sig så skulle jag tjata på dem tills de gick med på att komma till jobbet. Hade de feber skulle jag säga till dem att ta en tablett.

Han blev även ombedd att i smyg klocka toalettbesök.

– De frågade om jag lagt märke till några som går på toaletten oftare än andra och hur länge de var iväg. Jag skulle hålla tyst om det och rapportera till chefen, så gör man inte på normala arbetsplatser.”

Ett annat citat kommer från en blogg som heter *En prinsessas dagbok*. Hon skriver: ”Varför är det så många arbetsplatser som utnyttjar sina anställda? Oftast är det ungdomar, eller yngre vuxna som blir utnyttjade. De får jobba under dåliga förhållanden. Fruktansvärt stressigt och med fruktansvärt dålig lön, och får knappt gå på toa när de behöver. De blir behandlade som robotar och inte som människor. Varför är det mer regel än undantag vad det gäller typiska ungdomsjobb? Varför skulle ungdomar vara mindre värda än vad en vuxen är?”

Det beskriver ändå de ökade kraven på lojalitet gentemot arbetsgivaren som har kommit som en följd av att man ökar makten för arbetsgivarna. Det är ju det som händer. Om man tror att det inte får följder för stressen och folks psykiska hälsa tror jag att man är ganska naiv.

Svar på
interpellationer

Det vore också naivt att tro att en försämrad situation för unga på arbetsmarknaden inte får effekter för övriga löntagare. Om människor i allt större utsträckning börjar betraktas som slit- och slängvaror kommer det inte att begränsas till att gälla bara unga. Faktum är att det redan händer. Det är inte bara människor i åldrarna 19–25 år som saknar trygghet på arbetsmarknaden.

Den utveckling som vi ser nu får konsekvenser, att människor slits ut i förtid, kanske blir sjukskrivna, kanske inte orkar jobba till pensionsåldern. Det är ett enormt slöseri med människor. Därför ställer jag frågan igen: Tänker arbetsmarknadsministern ändå inte agera för att förbättra arbetsvillkoren för unga?

Anf. 147 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag håller inte med om den problembeskrivning som interpellanten gör att problemet skulle vara enormt på vår svenska arbetsmarknad, tvärtom. I Sverige finns det 340 000 olika arbetsplatser.

Om det vore möjligt skulle jag gärna lägga fram en lag i Sveriges riksdag och säga att vi lagstiftar mot arbetsgivare som har dåligt omdöme eller som inte vill människor väl och som utnyttjar folk på ett tråkigt sätt. Tyvärr går inte det, även om jag skulle vilja.

Jag hävdar nog att de allra flesta arbetsgivare inte vill något annat än att ha en personal som trivs, som producerar varor eller tjänster med hög kvalitet som man kan sälja, så att man kan utveckla sin verksamhet. Och så är det i det stora hela. Det visar också avsaknaden av konflikter, och det är inte så många mål i AD som man skulle kunna föreställa sig i ett land av vår storlek. Och vi har en hög täckning av kollektivavtal, drygt 80 procent, på arbetsmarknaden. Vi har också en hög organisationsgrad.

Jag tror också att för de unga som har råkat ut för dåliga arbetsgivare är det en drivkraft att organisera sig, att gå med i facket för att få hjälp och stöd. Det tror jag är viktigt. Sedan finns det också något som heter god sed på arbetsmarknaden som man ska förhålla sig till.

Det som gör mig glad, trots att jag inte är nöjd med arbetslöshetstalen, är att politiken som vi driver ger effekt, att fler ungdomar i dag är på arbetsmarknaden – 32 000 fler än för ett år sedan. Vi ska också komma ihåg att vi har gått igenom en av de värsta kriserna på 80 år i ekonomin.

Det som också är positivt, och som talar emot interpellanten, är att vi har lägre sjuktal nu och att vi har goda förhållanden när det gäller arbetsmiljön, bättre än på många år. Vi har till exempel mindre arbetsrelaterad sjukfrånvaro. Skulle det vara på det sättet generellt som interpellanten beskriver hade förstas olyckstal och sjukskrivningar på grund av arbetsrelaterade besvär rusat i höjden.

Det som interpellanten beskriver stämmer alltså inte riktigt, även om varje person som råkar illa ut är en person för mycket. Men då är det viktigt att komma ihåg att på de arbetsplatser som täcks av kollektivavtal kan man alltid vända sig till parterna och till facket. På de fåtal arbetsplatser som inte täcks av kollektivavtal kan man vända sig till Arbetsmiljöverket om det är ett överutnyttjande, om människor utnyttjas lagstridigt, för arbetstiden är strikt reglerad i Sverige och i EU. Man får arbeta maximalt 48 timmar under en begränsad period. Det finns också väldigt tydliga regler om veckovila. Vi har en skarp arbetsrätt, men det gäller också att man slår larm om man inte blir behandlad på sjyst sätt.

Vi vill ha fler människor i arbete, ett hållbart arbetsliv, ett arbetsliv som inte bryter ned människor utan som inkluderar människor. Och som jag sade till Monica Green i en tidigare interpellationsdebatt: Den stora utmaningen är ungdomar som har bristande skolunderbyggnad, utrikesfödda och personer med funktionsnedsättningar. Det är de som vi måste se till att ge allt stöd vi kan och hjälpa in på arbetsmarknaden.

Anf. 148 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag håller så klart med om att det är ett enormt problem att vi har väldigt många ungdomar som går ut gymnasiet utan fullständiga betyg, som det har varit under ett antal år. Det skulle man kunna tänka sig ska mötas med utbildningssatsningar, men det har regeringen inte riktigt velat göra.

Det är flera saker som är intressanta med jobbpolitiken och att man hävdar att den är så effektiv. Den allra mest effektiva arbetsmarknadsåtgärden som regeringen hävdar att de har är jobbskatteavdraget. Och enligt regeringens egna beräkningar kostar det 1 miljon per skapat jobb. Då undrar jag om man verkligen tycker att det är en effektiv jobbpolitik när två eller tre personer skulle kunna anställas inom offentlig sektor för de pengarna.

Det är intressant att man mäter i absoluta tal. Jag vet inte hur mycket det säger att det är 32 000 fler ungdomar i anställning nu än förra året. Det skulle vara intressant att se sysselsättningstalen. Men de kanske är positiva. Jag har inte de exakta siffrorna.

Det är också intressant att notera hur regeringen använder sig av krisen på olika sätt. När något går dåligt, när arbetslösheten stiger, är det krisens fel, men när arbetslösheten sjunker är det regeringens förtjänst. Man kanske får bestämma sig för på vilken fot man ska stå.

Hillevi Engström beskriver en situation som faktiskt inte är så himla pjåkig. Vi har det ändå hyfsat bra i Sverige. Men min poäng är att situationen försämras och otryggheten ökar. Situationen har försämrats i 20 år, och den fortsätter att försämrats, och organisationsgraden sjunker. Men poängen är också att utvecklingen går att vända. Man kan ju faktiskt göra insatser för att minska arbetslösheten – en mer effektiv jobbpolitik i stället för skattesänkningar. Man kan förstärka arbetsrätten. Man kan satsa på forskning om arbetsmiljö och återupprätta arbetsmiljötillsynen. Det är några exempel på saker som man skulle kunna göra.

Jag tycker faktiskt inte att beskedet från arbetsmarknadsministern duger. Jag tycker inte att arbetsmarknadsministern borde vara så nöjd.

Anf. 149 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanten för frågan och tacka för debatten.

Jag delar inte uppfattningen att situationen försämras. All statistik visar att arbetsmarknadsläget förbättras. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker, speciellt bland kvinnor och bland unga, så det går åt rätt håll.

Att organisationsgraden sjunker i facken är tyvärr en fråga som jag tror att facken måste adressera. Det är också så att vissa fackliga organisationer har en organisationsgrad som ökar, har framgångsfaktorer och

har attraktiva medlemserbjudanden. Där tror jag att man kan göra mer, men den frågan överlåter jag med varm hand till organisationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelser
2010/11:OSSE1 och NR1 till utrikesutskottet

Motioner
2010/11:Ju10–Ju12 till justitieutskottet

EU-dokument
KOM(2011)121 till skatteutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 18 maj*.

17 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2010/11:FPM83 Viseringsförenklingsavtal mellan EU och Vitryssland till utrikesutskottet
2010/11:FPM84 Rådsbeslut om förteckning över erkända resehandlingar *KOM(2010)662* till socialförsäkringsutskottet
2010/11:FPM85 Meddelande om informationssystemet för den inre marknaden (IMI) *KOM(2011)75* till näringsutskottet

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU17
Civilutskottets betänkande 2010/11:CU23
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2010/11:MJU18 och MJU22
Socialutskottets betänkanden 2010/11:SoU12 och SoU8
Utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU6
Utbildningsutskottets betänkanden 2010/11:Ubu7 och Ubu8

Anmäldes och bordlades
Proposition
2010/11:106 En ny energimärkningslag

Anmäldes
Proposition
2010/11:111 Svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i
Libyen

Kammaren biföll talmannens förslag att prop. 2010/11:111 omedelbart skulle hänvisas till utrikesutskottet.

Kammaren biföll propositionens förslag att motionstiden för prop. 2010/11:111 skulle förkortas till en dag. Motionstiden skulle utgå *onsdagen den 30 mars kl. 16.30*.

Anmäldes och bordlades
Framställning
2010/11:RS3 En ny instruktion för riksdagsförvaltningen

Motion
med anledning av prop. 2010/11:86 Havs- och vattenmyndigheten
2010/11: MJ6 av Åsa Romson och Tina Ehn (MP)

Utbildningsutskottets betänkanden
2010/11: UbU10 Studiestöd
2010/11: UbU11 Högskolan

EU-dokument
KOM(2011)137 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar
KOM(2011)144 VITBOK Färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde – ett konkurrenskraftigt och resurseffektivt transportsystem

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 29 mars

2010/11:295 Sveriges exportråds resa till Marocko
av *Jonas Sjöstedt* (V)
till statsrådet *Ewa Björling* (M)

2010/11:296 Stimulans av bilpooler
av *Jonas Sjöstedt* (V)
till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 april.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställes

den 29 mars

2010/11:408 Regelförenkling med kassaregister
av *Krister Örnjäder* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:409 Företagare som är vapenhandlare i glesbygd
av *Krister Örnjäder* (S)

till närings- och energiminister Maud Olofsson (C)

2010/11:410 Kompetensbrist

av *Krister Örnjäder* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2010/11:411 Underhåll av och investeringar i infrastruktur
av *Krister Örnjäder* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:412 Försäkringskassans lokalkontor

av *Krister Örnjäder* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2010/11:413 Sparbanksaktier för att stärka lokala sparbanker

av *Annie Johansson* (C)

till statsrådet Peter Norman (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 april.

22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 29 mars

2010/11:401 Krav på gratisarbete

av *Gustav Fridolin* (MP)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 april.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf. 88 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 134 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte

den 24 och 25 mars	1
Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	1
Anf. 2 MARIE GRANLUND (S)	4
Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	4
Anf. 4 MARIE GRANLUND (S)	5
Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	5
Anf. 6 MARTA OBMINSKA (M)	6
Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	6
Anf. 8 LISE NORDIN (MP)	6
Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	6
Anf. 10 LISE NORDIN (MP)	7
Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	7
Anf. 12 CARL B HAMILTON (FP)	8
Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	8
Anf. 14 CARL B HAMILTON (FP)	9
Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	9
Anf. 16 ANNIE JOHANSSON (C)	10
Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	10
Anf. 18 ANNIE JOHANSSON (C)	11
Anf. 19 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	11
Anf. 20 KENT EKEROTH (SD)	12
Anf. 21 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	12
Anf. 22 KENT EKEROTH (SD)	13
Anf. 23 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	13
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V)	14
Anf. 25 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	14
Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V)	15
Anf. 27 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	15
Anf. 28 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	15
Anf. 29 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	16
Anf. 30 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	17
Anf. 31 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	17
Anf. 32 URBAN AHLIN (S)	17
Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	18
Anf. 34 ELISABETH SVANTESSON (M)	18
Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	19

2 § Justering av protokoll 19

3 § Svar på interpellation 2010/11:268 om kvalitetssäkring

vid omvandling från hyresrätt till bostadsrätt	20
Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	20
Anf. 37 BÖRJE VESTLUND (S)	20
Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	21
Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (S)	22
Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	23
Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S)	24

Anf. 42	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	25	Prot. 2010/11:78
4 §	Svar på interpellation 2010/11:196 om äldre döva	26	29 mars
Anf. 43	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	26	
Anf. 44	EVA OLOFSSON (V)	27	
Anf. 45	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	28	
Anf. 46	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	28	
Anf. 47	EVA OLOFSSON (V)	29	
Anf. 48	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	30	
Anf. 49	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	31	
Anf. 50	EVA OLOFSSON (V)	32	
Anf. 51	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	32	
5 §	Svar på interpellationerna 2010/11:242 och 271 om tillsyn av HVB-hem och andra boenden för barn och unga	33	
Anf. 52	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	33	
Anf. 53	LENA HALLENGREN (S)	34	
Anf. 54	SARA KARLSSON (S)	35	
Anf. 55	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	36	
Anf. 56	LENA HALLENGREN (S)	37	
Anf. 57	SARA KARLSSON (S)	37	
Anf. 58	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	38	
Anf. 59	LENA HALLENGREN (S)	39	
Anf. 60	SARA KARLSSON (S)	40	
Anf. 61	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	40	
6 §	Svar på interpellationerna 2010/11:260 och 261 om barnfattigdom	41	
Anf. 62	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	41	
Anf. 63	ULLA ANDERSSON (V)	42	
Anf. 64	WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	43	
Anf. 65	ANDREAS NORLÉN (M)	44	
Anf. 66	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	45	
Anf. 67	ULLA ANDERSSON (V)	46	
Anf. 68	WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	47	
Anf. 69	ANDREAS NORLÉN (M)	48	
Anf. 70	Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	48	
	(forts.)	49	
	Ajournering	49	
	Återupptagna förhandlingar	49	
6 §	(forts.) Svar på interpellationerna 2010/11:260 och 261 om barnfattigdom	49	
7 §	Svar på interpellation 2010/11:210 om åtgärder för att öka andelen som arbetar	49	
Anf. 71	Finansminister ANDERS BORG (M)	49	
Anf. 72	PETER PERSSON (S)	50	
Anf. 73	Finansminister ANDERS BORG (M)	51	
Anf. 74	PETER PERSSON (S)	52	
Anf. 75	Finansminister ANDERS BORG (M)	53	
Anf. 76	PETER PERSSON (S)	54	
Anf. 77	Finansminister ANDERS BORG (M)	54	

8 § Svar på interpellation 2010/11:230 om personal- eller närvaroliggare.....	55
Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (M).....	55
Anf. 79 PETER PERSSON (S).....	56
Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (M).....	57
Anf. 81 PETER PERSSON (S).....	58
Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (S).....	58
Anf. 83 Finansminister ANDERS BORG (M).....	59
Anf. 84 PETER PERSSON (S).....	60
Anf. 85 EVA-LENA JANSSON (S).....	60
Anf. 86 Finansminister ANDERS BORG (M).....	61
9 § Svar på interpellation 2010/11:232 om skatten för fjärrvärmeföretags energileveranser	62
Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (M).....	62
Anf. 88 PETER PERSSON (S).....	62
Anf. 89 Finansminister ANDERS BORG (M).....	63
Anf. 90 PETER PERSSON (S).....	63
Anf. 91 Finansminister ANDERS BORG (M).....	64
Anf. 92 PETER PERSSON (S).....	64
Anf. 93 Finansminister ANDERS BORG (M).....	64
10 § Svar på interpellation 2010/11:233 om skattepolitik för minskad barnfattigdom.....	65
Anf. 94 Finansminister ANDERS BORG (M).....	65
Anf. 95 EVA-LENA JANSSON (S).....	66
Anf. 96 JOHNNY MUNKHAMMAR (M).....	67
Anf. 97 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	68
Anf. 98 ANDREAS NORLÉN (M).....	69
Anf. 99 PETER PERSSON (S).....	70
Anf. 100 Finansminister ANDERS BORG (M).....	70
Anf. 101 EVA-LENA JANSSON (S).....	71
Anf. 102 JOHNNY MUNKHAMMAR (M).....	73
Anf. 103 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	73
Anf. 104 ANDREAS NORLÉN (M).....	74
Anf. 105 PETER PERSSON (S).....	74
Anf. 106 Finansminister ANDERS BORG (M).....	75
Anf. 107 EVA-LENA JANSSON (S).....	76
Anf. 108 Finansminister ANDERS BORG (M).....	76
11 § Svar på interpellation 2010/11:272 om uppdragsarkeologiska undersökningar	77
Anf. 109 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	77
Anf. 110 BENGT BERG (V).....	78
Anf. 111 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	79
Anf. 112 BENGT BERG (V).....	80
Anf. 113 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	80
Anf. 114 BENGT BERG (V).....	81

Anf. 115 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	81
12 § Svar på interpellation 2010/11:287 om nationell samordning	82
Anf. 116 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	82
Anf. 117 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	83
Anf. 118 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	84
Anf. 119 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	85
Anf. 120 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	86
Anf. 121 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	87
Anf. 122 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	87
13 § Svar på interpellation 2010/11:263 om olika regeringsbesked om åtgärder mot bostadsbristen	88
Anf. 123 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	88
Anf. 124 MONICA GREEN (S).....	88
Anf. 125 SARA KARLSSON (S)	89
Anf. 126 KATARINA KÖHLER (S)	90
Anf. 127 ANDREAS NORLÉN (M).....	90
Anf. 128 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	91
Anf. 129 MONICA GREEN (S).....	93
Anf. 130 SARA KARLSSON (S)	93
Anf. 131 KATARINA KÖHLER (S)	94
Anf. 132 ANDREAS NORLÉN (M).....	94
Anf. 133 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	95
Anf. 134 MONICA GREEN (S).....	96
Anf. 135 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	97
14 § Svar på interpellation 2010/11:265 om skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden	97
Anf. 136 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	97
Anf. 137 MONICA GREEN (S).....	98
Anf. 138 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	99
Anf. 139 MONICA GREEN (S).....	99
Anf. 140 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	100
Anf. 141 MONICA GREEN (S).....	101
Anf. 142 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	102
15 § Svar på interpellation 2010/11:269 om unga på arbetsmarknaden	102
Anf. 143 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	102
Anf. 144 SARA KARLSSON (S)	103

Anf. 145 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	105
Anf. 146 SARA KARLSSON (S).....	106
Anf. 147 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	107
Anf. 148 SARA KARLSSON (S).....	108
Anf. 149 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	108
16 § Hänvisning av ärenden till utskott	109
17 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag	
från Europeiska kommissionen	109
18 § Förnyad bordläggning.....	109
19 § Bordläggning, omedelbar hänvisning till utskott samt	
beslut om förkortad motionstid	110
20 § Anmälan om interpellationer	110
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	111
22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	111
23 § Kammarén åtskildes kl. 21.48.	112

Tryck: Elanders, Vällingby 2011